

Utfordringer ved implementering av IFRS for SMEs i Norge

Stine Barmen Trollebø og Katrine Foss

Veileder: Terje Heskestad

Masteroppgave i regnskap og revisjon

NORGES HANDELSHØYSKOLE

Dette selvstendige arbeidet er gjennomført som ledd i masterstudiet i økonomi- og administrasjon ved Norges Handelshøyskole og godkjent som sådan. Godkjenningen innebærer ikke at Høyskolen eller sensorer innestår for de metoder som er anvendt, resultater som er fremkommet eller konklusjoner som er trukket i arbeidet.

Forord

Denne masterutredningen er skrevet som en obligatorisk del av masterutdanningen i regnskap og revisjon ved Norges Handelshøyskole. Utredningen tilsvarer 30 studiepoeng og er skrevet av to studenter.

Proessen med utredningen har vært krevende, lærerik og utfordrende. Arbeidet med utredelsen har gitt stor innsikt og forståelse for hvilke utfordringer som oppstår ved skifte av regnskapsstandard. Dersom IFRS for SMEs, eller en tilsvarende endring, skulle blitt innført i Norge, vil vi være godt forberedt på de største utfordringene ved dette.

Vi vil benytte anledningen til å takke vår veileder Terje Heskestad for gode innspill. Ønsker også å takke Finn Kinserdal og Kjell Ove Røsok som har vist stor interesse for temaet i oppgaven og deres bidrag. Vi vil også rette en stor takk til ekspertene vi har intervjuet og alle foretak som har besvart våre spørsmål. Deres bidrag har vært essensielle for oppgaven og deres innspill har bidratt til økt forståelse for de utfordringene som oppstår ved endring av regnskapsstandard.

Vi vil også takke venner, kjæreste og familie som har stilt opp underveis i prosessen.

Stine Barmen Trollebø og Katrine Foss

Bergen, desember 2019.

Sammendrag

Med globaliseringen har ønsket om en felles regnskapsstandard økt. Etter kravet om implementering av IFRS for børsnoterte foretak i 2005, har det kommet forslag om å endre norsk regnskapslov, GRS, med en tilpasning til IFRS også for øvrige foretak. IFRS for SMEs, som er en internasjonal standard utarbeidet av IASB for små- og mellomstore foretak, har blitt foreslått som et alternativ ved endring av norsk regnskapsstandard for øvrige foretak.

Formålet med denne utredningen er å se på forventede utfordringer ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge. Foretak som har konvertert fra GRS til forenklet IFRS eller IFRS har blitt intervjuet og oppgir økte notekrav, ulike standarder, innhenting av informasjon om IFRS og forenklet IFRS og økt opplæring som noen av de største utfordringene. Noen av de samme utfordringene forventes ved en implementering av IFRS for SMEs.

Regnskapsprodusenter, revisorer, akademikere og andre fagpersoner har gjennom intervju uttalt seg om forventede utfordringer ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge. Undersøkelsen viser at mange av de små foretakene har liten kunnskap om internasjonale regnskapsstandarder og at mange vil få en utfordring med opplæring av ansatte. En annen utfordring er at EU argumenterer for at standarden ikke inneholder nok forenklinger og derfor vil være en økonomisk byrde for de små- og mellomstore foretakene. Et av de største argumentene for implementering av IFRS for SMEs er internasjonal sammenlignbarhet. Dette argumentet viser seg å ikke gi ønsket utbytte for Norske foretak, ettersom ingen av Norges nærmeste handelspartnere har innført standarden.

Lav oppslutning i undersøkelsen førte til at funnene ikke kunne generaliseres. For å sikre bedre validitet i utredningen, ble undersøkelsen kombinert med en dokumentanalyse. Utredningen kommer frem til at de de største utfordringene som forventes ved en implementering av IFRS for SMEs er dårlig sammenligning av regnskap, få berørte foretak i forhold til nedlagt arbeid med utredelse av standarden, lite nasjonal innflytelse på standardsettingen og mye arbeid med opplæring av ansatte.

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
INNHOLDSFORTEGNELSE	4
FORKORTELSER	7
FIGUROVERSIKT	8
TABELLOVERSIKT	8
1. BAKGRUNN FOR OPPGAVEN	9
1.1 PROBLEMSTILLING.....	11
1.2 AVGRENSNING OG PRESISERING.....	12
1.3 DISPOSISJON	13
2. METODE	14
2.1 TILNÆRMING TIL TEORI	14
2.2 FORSKNINGSDESIGN	14
2.3 TILNÆRMING TIL METODE	16
2.4 RELIABILITET OG VALIDITET	17
2.5 FORSKNINGSSTRATEGI.....	19
2.6 DATAINNSAMLING.....	20
2.7 FORVENTNINGER	26
2.8 EVALUERING	27
2.9 AVSLUTNING	30
3. REGNSKAPSREGULERING I NORGE	31
3.1 REGNSKAPSRAPPORTERING	31

3.2	GOD REGNSKAPSSKIKK	32
3.3	GRS FOR SMÅ FORETAK.....	38
3.4	IFRS.....	39
3.5	FORENKLET IFRS	47
3.6	IFRS FOR SME.....	48
3.7	IFRS FOR SME OG GRS	52
3.8	IFRS FOR SME OG IFRS	55
3.9	IFRS FOR SME OG FORENKLET IFRS	58
4.	FRA GRS TIL IFRS OG FORENKLET IFRS	60
4.1	RESPONDENTER I UNDERSØKELSEN	60
4.2	NOTEKRAV	62
4.3	VIRKELIG VERDI	63
4.4	FINANSIELLE INSTRUMENTER	64
4.5	INNTEKTER	65
4.6	LEIEAVTALER	65
4.7	BONUS	66
4.8	OPPLÆRING AV ANSATTE.....	66
4.9	INGEN STORE UTFORDRINGER	67
4.10	AVSLUTNING	68
5.	FRA GRS TIL IFRS FOR SME	69
5.1	REGNSKAPSBRUKERE.....	69
5.2	REGNSKAPSPRODUSENTER.....	72

5.3	OPPLÆRING AV ANSATTE.....	75
5.4	REVISORER	77
5.5	STANDARDSETTER.....	77
5.6	UTDANNING.....	80
5.7	INTERNASJONALISERING.....	80
5.8	FÅ BERØRTE FORETAK	85
5.9	AVSLUTNING	85
6.	AVSLUTNING	87
6.1	KONKLUSJON.....	87
6.2	KRITIKK.....	89
6.3	VIDERE FORSKNING	89
7.	LITTERATURLISTE.....	91
8.	VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE	107
3.7	IFRS FOR SMESOG IFRS FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT. 3.6 IFRS FOR SMES	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
3.7	IFRS FOR SMES OG IFRS	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
3.8	IFRS FOR SMES OG GRS	FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.
3.9	IFRS FOR SMES OG FORENKLET IFRS FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.	
5.	FRA GRS TIL IFRS FOR SMES FEIL! BOKMERKE ER IKKE DEFINERT.	

Forkortelser

AASB	The Australian Accounting Standards Board
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants
EU	Den europeiske unionen
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidet
FEK	De nasjonale forskningsetiske komiteene
FN	Forente nasjoner
GRS	God regnskapsskikk
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standard Board
IFRS	International Financial Reporting Standard
IFRS for SMEs	IFRS for små- og mellomstore foretak
LVP	Laveste verdis prinsipp
NGAAP	God regnskapsskikk (GRS) /Norwegian Generally Accepted Accounting Principles
NOU	Norges Offentlige Utredninger
NRS	Norsk RegnskapsStiftelse
Rskl.	Regnskapsloven
SME	Small and Medium-sized Entity
SMEIG	SME Implementation Group
SSB	Statistisk sentralbyrå
USGAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles
Vphl.	Verdipapirhandelloven

Figuroversikt

Figur 1- Regnskapsstandarder i Norge	32
Figur 2- Sikringsbokføring etter NRS 18	37
Figur 3- Verdsettelseshierarkiet i IFRS	41
Figur 4- Prinsippene for måling og klassifisering av finansielle eiendeler (Madsen, 2015) .	43
Figur 5- Prinsippene for måling og klassifisering av finansielle forpliktelser (Madsen, 2015)	44
Figur 6- Femstegsmodellen (Deloitte, u.d.)	47
Figur 7- Verdsettelseshierarkiet i IFRS for SMEs	49
Figur 8- IFRS for SMEs: Tillatt og påbudt (IFRS, u.d.)	83

Tabelloversikt

Tabell 1- Respondenter	22
Tabell 2- Oppsummering metode.....	30
Tabell 3- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og IFRS	58
Tabell 4- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og GRS (Sæther, Tystad, Haakanes, & Hove, 2010).....	55
Tabell 5- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og forenklet IFRS.....	59

1. Bakgrunn for oppgaven

I 2002 vedtok den Europeiske Unionen (EU) IFRS-forordningen der alle børsnoterte foretak, både egenkapital- og gjeldsinstrumenter, ble pålagt å utarbeide konsernregnskap i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) fra og med regnskapsåret 2005. Som part i EØS-avtalen plikter Norge å gjennomføre lovendringer som tilpasser seg endringer i europeisk regnskapsrett og dermed også implementeringen av IFRS jf. (EF.) nr. 1606/2002. Målet med implementeringen av IFRS er å harmonisere regnskapene i ulike land og sikre bedre sammenlignbarhet mellom foretakene (Lem, 2014, ss. 10-11).

19. september 2014 ble det nedsatt et Regnskapslovutvalg med mål om å komme frem til et høringsutkast ved å gjennomgå regnskapsloven (rskl.) med sikte på modernisering og forenkling, samt tilpasning til det nye konsoliderte regnskapsdirektivet 2013/34/EU. Et sentralt element i direktivet er en harmonisering av regnskapsreguleringen i Europa, herunder norsk regnskapsregulering (Endringslov til regnskapsloven mv., 2004). Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) har kommet med klare synspunkter på at det er behov for en oppdatering av norske regnskapsstandarder og har siden 2013 arbeidet med forslaget om å endre norsk regnskapsstandard. På grunn av dette arbeidet og manglende fremgang har norsk regnskapsregulering befunnet seg i et vakuum (Bernhoft, 2016, ss. 32-36).

Regnskapslovutvalgets utredninger for oppdatering av norsk regnskapslov ble presentert i to delrapporter som ble sendt ut som høringsutkast: NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt og NOU 2016:11 Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv. Hvordan direktivet skal tilpasses norsk regnskapslov er det fortsatt uenigheter om og selve prosessen med implementering av ny regnskapsstandard har fått kritikk (Lem, 2014, ss. 10-11). Før Norge foretar endringer i regnskapsloven for å tilpasses EU-direktivet, overholder ikke Norge sine forpliktelser i henhold til EØS-avtalen. Slike endringer må gjennomføres snarest uavhengig av hvilke tilpasninger som foretas (Hanstad, 2018, ss. 47-51).

For øvrige foretak, altså de foretakene som ikke er av allmenn interesse, jf. revl. § 5a, er det et ønske om en internasjonalisering av regnskapet. International Accounting Standards Board (IASB) utga 9. juli 2009 International Financial Reporting Standards for Small and Medium-Sized Entities (IFRS for SMEs). IFRS for SMEs er internasjonale regnskapsstandarder spesielt utviklet for små og mellomstore foretak (Baksaas, 2010). Et tungtveiende forslag for endring

av norsk regnskapsregulering er å innføre IFRS for SMEs helt eller delvis som norsk regnskapsstandard (Lem, 2019, ss. 6-7) (Røsok, 2016, ss. 44-48) (Kvifte, 2014, ss. 44-49). Etter utgivelsen av IFRS for SMEs i 2009 ble det i 2010 sendt hastebrev til Finansdepartementet fra NRS med spørsmål om hvordan IFRS for SMEs skulle implementeres i Norge (Baksaas, 2010).

I januar 2019 var det totalt 238 foretak notert på det norske aksjemarkedet som betyr at ikke-børsnoterte foretak utgjør over 99,8% av alle selskap i Norge (Næringslivets Hovedorganisasjon, u.d.). Mange norske foretak tilsvarende derfor definisjonen på små- og mellomstore foretak etter IFRS for SMEs og det forventes at mange norske foretak vil bli berørt av den nye standarden. Samtidig er mange norske foretak veldig små og IFRS for SMEs vil kunne bli for tidkrevende for disse foretakene. De aller minste vil derfor mest sannsynlig ikke bli inkludert ved en implementering av IFRS for SMEs, men få en forenkling av IFRS for SMEs eller fortsette med standarden NRS 8, god regnskapsskikk (GRS, også omtalt som NGAAP) for små foretak. Ettersom det ikke er satt noen nedre grense for IFRS for SMEs i standarden, er det Norge selv som bestemmer hvor grensen går for hva som er øvrige og hva som er små foretak. Dette gjør det vanskelig å fastsette et nøyaktig antall på berørte foretak (Regnskapsstandardstyret, 2015).

Ifølge statistisk sentralbyrå (2019) var det per 1. januar 2019 581 956 virksomheter i Norge. Av disse var det per oktober 2019 341 443 foretak som hadde rapportert inn regnskapstallene for 2018 til Brønnøysundregistrene, hvorav 340 238 benytter GRS i selskapsregnskapet. Tall fra 2008 viser at det på den tiden ville vært mellom 9000 og 10000 foretak som var i målgruppen til IFRS for SMEs uten forenklinger for små foretak (Regnskapsstandardstyret, 2015). Med den økningen av regnskapspliktige foretak som har skjedd frem til 2019 er det grunn til å anta at det også er en økning i gruppen av øvrige foretak. I 2010 protesterte derimot Baksaas (2010) mot beregningen av berørte foretak. Han beregnet seg på den tiden frem til at det ville være rundt 5 500 foretak som ville bli direkte berørte av en implementering av IFRS for SMEs fordi terskelen for å være små foretak har blitt hevet og det er sannsynlig at noen av foretakene har glemt å krysse av for at de bruker GRS for små foretak. Likevel ser vi på utredningen fra regnskapslovutvalget som mer pålitelig og antar at rundt 9000-10 000 foretak vil bli direkte berørt av implementeringen. Selv om målingen er gammel, har vi ikke noe bedre alternativ å ta utgangspunkt i. Videre i denne oppgaven skal vi undersøke utfordringene ved å

endre norsk regnskapsstandard til IFRS for SMEs for de berørte foretakene som diskutert ovenfor.

1.1 Problemstilling

I 2005 ble det, som nevnt innledningsvis, innført krav om at alle børsnoterte foretak i Norge skal rapportere regnskap etter IFRS. Implementeringen satte høyere krav til opplæring og kunnskap blant ansatte og revisorer, og medførte flere utfordringer. I dag er implementering av en internasjonal regnskapsstandard, IFRS for SMEs, oppe til vurdering. Spørsmålet er hvilke utfordringer standardsetter, regnskapsbrukere, regnskapsprodusenter og andre i samfunnet vil møte på ved implementering av en helt ny regnskapsstandard.

Forfatterne har i fire år studert både god regnskapsskikk og IFRS. Internasjonaliseringen og harmoniseringen av regnskapsstandarder er et interessant tema. Regnskapsstandardene påvirker alle regnskapspliktige foretak i Norge og en endring av regnskapsstandardene vil kunne påvirke mange foretak og dets interessenter. Endring av norsk regnskapsstandard vil kunne føre til en omfattende overgang for norske foretak og vi synes det vil være spennende å se på utfordringene ved denne overgangen. Utredningens hovedproblemstilling er derfor: *Hva forventes å bli de største utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge?*

For å undersøke nærmere hva som vil bli de største utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge vil vi se på hvilke utfordringer som har oppstått for foretak som har endret regnskapsstandard fra GRS til forenklet IFRS eller IFRS. På bakgrunn av dette er første underproblemstilling utformet slik: *Hvilke utfordringer var de største ved overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS?*

For å finne svar på hovedproblemstillingen vil andre delproblemstilling basere seg på noen av svarene fra undersøkelsen på delproblemstilling en, i tillegg til å bli supplert med flere intervjuer og dokumentanalyser direkte tilknyttet IFRS for SMEs. Andre underproblemstilling vil derfor være: *Hva forventes å bli de største utfordringene ved implementering av IFRS for SMEs i Norge for regnskapsprodusenter, regnskapsbrukere, akademikere, standardsetter og samfunnet ellers?*

1.2 Avgrensning og presisering

Utredningen inneholder flere avgrensninger ettersom forfatterne har begrenset med tid og mulighet til å utrede alle sider ved problemstillingen. Noe av det viktigste å merke seg er at brukernytte eller hvorvidt det er fornuftig å innføre IFRS for SMEs ikke gjøres rede for i utredningen. Brukernytte er et tema som har blitt utredet tidligere og viser her særlig til «Internasjonal regnskapslovgivning og nasjonal tilpasning i Norge- En kritisk gjennomgang av IFRS for SMEs med fokus på brukerbehov» av Helene Johansen og Kristina Ågedal for mer informasjon om dette temaet (2019).

Norge har i dag flere tillatte regnskapsstandarder: IFRS, forenklet IFRS, GRS, GRS for små foretak og GRS for ideelle organisasjoner. IFRS for SMEs er ment for små- og mellomstore foretak, slik at GRS for små foretak holdes utenfor. Vi vil nevne noe om GRS for små foretak, men vil ikke gjøre rede for ulikhetene mellom IFRS for SMEs og GRS for små foretak. GRS for ideelle organisasjoner gjelder regnskapspliktige uten økonomisk vinning som formål. Disse organisasjonene skiller seg fra regnskapspliktige som ønsker økonomisk vinning og har en annen tilnærming til regnskapet. GRS for ideelle organisasjoner er derfor holdt utenfor.

Mulighet til å undersøke alle mulige utfordringer som vil oppstå ved en implementering av IFRS for SMEs er begrenset. Forfatterne har sett på de mest sentrale utfordringene som oppstår ved endring av regnskapsstandard. Valget av de mest sentrale utfordringene er utredet gjennom kontakt med foretak som har endret regnskapsstandard fra GRS til IFRS eller forenklet IFRS. Det er begrenset hvor mange foretak som har svart, og alle utfordringer vil derfor ikke være med i utredningen. Ulikhetene mellom de ulike regnskapsstandardene varierer. Det finnes flere små ulikheter som vi ikke gjør rede for ettersom vi antar at disse ikke vil utgjøre de største utfordringene ved en endring.

1.3 Disposisjon

Denne utredningen består av 6 kapitler. Utredningen starter med innledning og fortsetter med bakgrunn for oppgaven og utdyping av problemstilling. Deretter gjennomgås metoden som er benyttet i utredningen for å finne svar på problemstillingen. Etter metoddelen fortsetter et kapittel med teori der det innledningsvis gjøres rede for regnskapsregulering i Norge etterfulgt av en beskrivelse av de ulike regnskapsstandardene som er tillat i Norge i dag. Videre foretas en sammenligning mellom det nye forslaget til regnskapsstandard i Norge, IFRS for SMEs, og dagens tillatte regnskapsstandarder.

Teoridelen etterfølges av analysedelen der sentrale begrep først defineres. Deretter følger en analyse av delproblemstillingen om hvilke utfordringer som har oppstått for foretak som har konvertert fra GRS til forenklet IFRS eller IFRS, og en analyse av delproblemstilling to der vi forsøker å svare på forventede utfordringer ved implementering av IFRS for SMEs i Norge. Avslutningsvis presenteres utredningens konklusjon og hvilke områder vi anser som potensielle for videre forskning basert på funn i analysen.

2. Metode

Formålet med dette kapitlet er å gjøre rede for valg ved den metodiske tilnærmingen i analysen. Metode er et hjelpemiddel til å gi en beskrivelse av virkeligheten og vi ønsket å finne den metode som var best mulig egnet for å belyse vår problemstilling. Hovedspørsmålet ved valg av metode er: «Er undersøkelsesopplegget vi velger, egnet til å belyse den problemstillingen vi ønsker å undersøke» (Jacobsen, 2015, s. 89). For å oppnå gode svar på undersøkelsen må metoden sikre validitet og reliabilitet (Middleton, 2019). Metodedelen inneholder tilnærming til teori, valg av forskningsdesign, valg av kvantitativ eller kvalitativ metode, validitet og reliabilitet og en nærmere beskrivelse av gjennomføringen av undersøkelsen gjennom valg av forskningsstrategi og datainnsamling. Avslutningsvis følger en evaluering av metoden inkludert svakheter.

2.1 Tilnærming til teori

Ved tilnærming til teori kan man skille mellom induktiv, deduktiv eller abduktiv tilnærming som er en kombinasjon av de to førstnevnte (Saunders, Lewis, & Thornhill, 2016). En induktiv tilnærming er kvalitativ og går fra det spesielle til det generelle ved å utvikle et teoretisk grunnlag basert på innsamlede data. En deduktiv tilnærming er kvantitativ og forsøker å bekrefte eller avkrefte antakelser på områder hvor det finnes mye forhåndskunnskap. Mer om kvalitativ metode og kvantitativ metode i tilnærming til metode i avsnitt 2.4. Da det finnes lite forhåndskunnskap om utfordringene ved implementering av IFRS for SMEs i Norge, ble en induktiv tilnærming til teori best egnet. Ved en induktiv tilnærming kunne informasjon innhentes gjennom ulike datainnsamlingsmetoder og gi en detaljert forståelse av hvilke utfordringer som oppstår ved endring av regnskapsstandard.

2.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign er en overordnet plan for gjennomføring av en undersøkelse. Valg av forskningsdesign skal sikre at fremgangsmåten for å besvare og belyse problemstillingen er relevant. Ulike forskningsdesign benyttes for å besvare ulike typer forskningsspørsmål og det er derfor avgjørende at valg av forskningsdesign er hensiktsmessig for å besvare problemstillingen. Det finnes tre ulike forskningsdesign: deskriptive, kausale og eksplorative (Jacobsen, 2015).

Deskriptive forskningsdesign skal gi en beskrivelse av en situasjon slik den er i dag. Metoder som ofte benyttes er intervjuer eller observasjoner. Formålet er å gi økt innsikt og forståelse for hendelser, frekvenser eller sammenhenger (Sander, 2019). Ettersom IFRS for SMEs ikke er innført, vil det være vanskelig å observere de direkte utfordringene dette vil medføre. For å bruke et deskriptivt forskningsdesign burde IFRS for SMEs allerede vært innført. Utredningens formål er å få bedre innsikt og forståelse i de utfordringene som kan forventes ved en implementering og ikke en beskrivelse av historisk informasjon. For foretakene som har innført IFRS og forenklet IFRS, vil det være mulig å benytte et deskriptivt forskningsdesign for å beskrive hvilke utfordringer disse foretakene har hatt. Likevel er formålet med utredningen å finne utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs slik at et deskriptivt forskningsdesign ikke vil være egnet for hele utredningen. Informasjonen som innhentes om foretak som har konvertert til IFRS eller forenklet IFRS benyttes på bakgrunn av dette ikke som beskrivende grunnlag for studien, men brukes for å innhente informasjon for å kunne si noe om hva som kan ventes ved implementering av IFRS for SMEs.

Kausale design benyttes for å finne statistiske årsakssammenhenger mellom to variabler. Formålet er å bekrefte eller avkrefte sammenhengen mellom to variabler (Sander, 2019). Dette studiet forsøker å finne utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge og det er ingen hypoteser om årsakssammenheng i studien. Ettersom standarden ikke er innført i Norge, er det ikke noe sammenligningsgrunnlag for å se hvorvidt utfordringene som nevnes i undersøkelsen stemmer overens med de faktiske utfordringene som vil oppstå. I etterkant av en eventuell implementering, kunne det vært interessant med et kausalt forskningsdesign for å se om forventede utfordringer ble tilsvarende de faktiske utfordringene. Dette er foreløpig for tidlig å utrede slik at et kausalt forskningsdesign ikke er egnet for denne utredningen.

Eksplorative forskningsdesign benyttes når man skal utforske et fenomen med uklare problemstillinger og/eller mangel på innsikt (Saunders et al., 2016). Det finnes mye teori om de ulike regnskapsstandardene og ulikhetene mellom dem. Hva som faktisk er en utfordring ved bytte av regnskapsstandard i praksis, er det lite forskning på. Eksplorative forskningsdesign kjennetegnes ved at det ikke er noen konkrete regler for gjennomføring, noe som gir mulighet til å samle inn forkunnskap rundt problemstillingen og deretter tilpasse videre forskning og analyse til de innsamlede forkunnskapene (Jacobsen, 2015).

På bakgrunn av en komplisert problemstilling der vi ønsket å utforske utfordringer ved overgangen til ny regnskapsstandard har vi benyttet et fleksibelt eksplorativt forskningsdesign. Bruk av et eksplorativt forskningsdesign gir mulighet til å endre fremgangsmetode underveis, etter hvert som vi får innblikk i de ulike utfordringene. Dette gjør at undersøkelsen kan tilpasses slik at de utfordringene som nevnes i de første undersøkelsene kan undersøkes nærmere i de neste undersøkelsene.

2.3 Tilnærming til metode

Metode kan ofte beskrives som en fremgangsmåte for forskningen og det skiller i hovedsak mellom kvantitativ og kvalitativ metode. Valg av metode avhenger av problemstillingen vi ønsker svar på. Kvalitativ metode tar utgangspunkt i å avdekke hvorfor noe forekommer, mens den kvantitative metode avdekker at noe forekommer (Johannessen et al., 2016). Metodene skiller seg i hovedsak fra hverandre ved at kvantitativ metode forsøker å samle informasjon som lar seg tallfeste, mens kvalitativ metode samler inn informasjon som ikke lar seg tallfeste (Saunders et al., 2016).

Kvantitativ og kvalitativ metode

I utredningen er kvalitativ metode benyttet for å beskrive og komme i dybden på de største utfordringene ved bytte av regnskapsstandard. Kostnadene ved å konvertere fra GRS til IFRS eller forenklet IFRS ble forsøkt tallfestet ved bruk av kvantitativ metode, men mangel på svar fra respondentene og uvitenhet blant respondentene gjorde det vanskelig å validere denne informasjonen, slik at vi måtte gå bort fra dette. Kvalitativ metode går i dybden på et tema og ser på færre enheter enn den kvantitative metoden (Johannessen et al., 2016). Dette gjør det mulig å innhente mer informasjon om temaet og forstå meninger, tanker og holdninger hos undersøkelsesobjektene. Kvalitativ metode er av beskrivende art og kan tilpasses det enkelte forskningsprosjekt. Ettersom det her er mange ulike utfordringer som kan oppstå, og disse varierer avhengig av bransje og kompleksiteten på foretaket, vil kvalitativ metode være en fordel å benytte ettersom utfordringene vanskelig kan tallfestes. Kvalitativ metode benyttes for å se nærmere på detaljer av hvilke utfordringer som har vært ved konvertering fra GRS til IFRS eller forenklet IFRS og hvilke utfordringer som forventes ved implementeringen av IFRS for SMEs.

Ulempene ved å bruke kvalitativ metode er at det er vanskelig å generalisere funnene fra undersøkelsen. Ved bruk av en kvantitativ metode kunne flere foretak bekreftet at de har møtt på de samme utfordringene ved overgangen fra GRS til IFRS eller forenklet IFRS og at flere forventer de samme utfordringene ved implementering av IFRS for SMEs. Dette kunne økt sannsynligheten for at den informasjonen vi har hentet inn ikke er tilfeldig. Kvantitativ metode er strukturert og krever lite ressurser ettersom forskeren har laget spørsmålene og retningslinjene på forhånd (Jacobsen, 2015). Ettersom det er usikkert hvilke utfordringer som forventes av de ulike respondentene vil det være vanskelig å lage konkrete forhåndsdefinerte spørsmål, slik at kvantitativ metode vil være vanskelig å gjennomføre.

Kvalitativ metode gir i motsetning til kvantitativ metode mulighet til å se nærmere på undersøkelsesobjektene subjektive meninger. Kvalitativ metode gir et dypere innblikk i hva undersøkelsesobjektene mener de største utfordringene ved IFRS og forenklet IFRS har vært, og vi får mer kunnskap om hva de forventer av utfordringer ved en implementering av IFRS for SMEs. Å få et subjektivt innsyn i hvilke utfordringer som oppstår ved endring av regnskapsstandard er positivt ettersom det er undersøkelsesobjektene som selv blir utsatt for endringene, og har innblikk i hva de synes er mest krevende. Flere av respondentene nevner de samme utfordringene, noe som reduserer muligheten for at utfordringene kun gjelder det enkelte foretaket, men også andre. Nærheten til intervjuobjektene sørger for at det er enklere å gå inn i personens forståelse og opplevelse av hvilke utfordringer som eksisterer. Dette styrker bruk av den kvalitative metoden.

2.4 Reliabilitet og validitet

Gjennom undersøkelsen samles det inn informasjon, også kalt empiri. For at en undersøkelse skal regnes som god, må den ha reliabilitet og validitet. Reliabilitet betyr at empirien må være pålitelig og troverdig. Det finnes i hovedsak to ulike former for validitet, intern og ekstern validitet. Validitet betyr at empirien må være relevant og gyldig, og måler i hvilken grad valg av metode er egnet til å svare på problemstillingen i utredningen og hvor godt det stemmer overens med virkeligheten (Saunders et al., 2016).

Reliabilitet handler om at undersøkelsen skal være tillitsfull og at den skal kunne etterprøves (Saunders et al., 2016). Ved etterprøving av undersøkelsen vil det være viktig at undersøkelsen ville gitt de samme svarene ved gjentakelse. For å forsøke og oppnå dette har undersøkelsen

blitt nøye utarbeidet for at respondentene skal forstå spørsmålene og kunne svare etter beste evne. Bruk av tverrsnittsdata, innsamling av data på et bestemt tidspunkt, fører til at undersøkelsen ser på meningene til respondentene ved et bestemt tidspunkt. Dette kan være en ulempe fordi meningene kan endre seg etter hvert som tiden går slik at gjentak av undersøkelsen ikke vil gi de samme svarene. For eksempel kan respondenter med lav til ingen kunnskap om IFRS for SMEs lære mer om dette etter at de har blitt introdusert for temaet. Likevel gir undersøkelsen informasjon om meninger hos respondentene som eksisterer på nåværende tidspunkt og det forventes at deres meninger ikke vil endres umiddelbart, slik at undersøkelsen vil gi ha god reliabilitet.

For å skape pålitelighet og troverdighet har undersøkelsesobjektene blitt kontaktet direkte, enten gjennom e-post, telefonsamtale eller intervju ansikt- til ansikt. E-postene har blitt utsendt til mange ulike undersøkelsesobjekter og det er en samlet vurdering av e-postene sett under ett, som har gitt grunnlag for informasjonen i analysen. Telefonintervjuene og intervjuene ansikt- til ansikt har tatt høyde for subjektive meninger hos intervjuobjektene og informasjonen har blitt sammenlignet med litteratur på området og svar fra andre respondenter. Gjennom disse tiltakene vil den innsamlede informasjonen bli mer objektiv og dermed mer pålitelig og troverdig slik at høyere reliabilitet i undersøkelsen oppnås.

Intern validitet

Intern validitet vil si i hvilken grad resultatene er gyldige for det utvalget som er undersøkt. Ved et eksplorativt forskningsdesign vil ikke intern validitet være relevant å måle, ettersom intern validitet handler om kausale sammenhenger mellom to variabler (Saunders et al., 2016). Ettersom et eksplorativt forskningsdesign ikke ser på årsakssammenhenger, vil den interne validiteten i undersøkelsen være lav.

Ekstern validitet

Ekstern validitet vil si hvorvidt resultatene fra forskningen kan generaliseres, mellom foretak, i tid, til andre situasjoner eller mellom bransjer (Jacobsen, 2015). Grunnet tidsmangel var det ikke mulig å undersøke alle foretak i Norge, men ved å samle inn informasjon fra flest mulig foretak ble det forsøkt å skape en ekstern validitet. Ettersom veldig få respondenter svarte på undersøkelsen, kan den ikke generaliseres. Likevel samsvarte flere av svarene slik at disse kan regnes som generelle utfordringer de fleste foretak har blitt utsatt for eller forventer ved en

konvertering av regnskapsstandard. Dette hever den eksterne validiteten, men ikke nok til at den kan generaliseres.

Studien benytter innsamling av data som eksisterer på nåværende tidspunkt og henter historisk informasjon om utfordringene ved, og i etterkant av overgangen fra GRS til IFRS eller forenklet IFRS. Informasjon innhentet om forventede utfordringer ved en implementering av IFRS for SMEs, vil være informasjon som eksisterer på nåværende tidspunkt og som kan være vanskelig å overføre frem i tid. Denne måten å gjennomføre en undersøkelse på gir kun et øyeblikksbilde, noe som er en svakhet for å sikre ekstern validitet.

2.5 Forskningsstrategi

Forskningsstrategi utdyper gjennomføringen av forskningsprosjektet basert på valg av forskningsdesign (Saunders et al., 2016). Etersom IFRS for SMEs enda ikke er innført i Norge, kunne vi ikke se direkte på utfordringene som har oppstått ved å endre regnskapsstandard fra GRS til IFRS for SMEs. Vi så derfor først på foretak som har konvertert fra GRS til forenklet IFRS eller til IFRS for å få et innblikk i hva som har vært de største utfordringene for disse foretakene ved endring av regnskapsstandard. Basert på innsamlet data opparbeidet vi forventninger om hva som kunne forventes å bli en utfordring ved implementering av IFRS for SMEs. Selv om IFRS for SMEs skiller seg fra forenklet IFRS og IFRS, er det flere likheter slik at sammenligningen vil kunne gi oss et svar på hvilke utfordringer som mest sannsynlig vil oppstå ved implementering av IFRS for SMEs.

I delproblemstilling en, ble foretak som har innført IFRS eller forenklet IFRS tilsendt en e-post der de ble spurt om hvilke utfordringer foretaket har hatt ved konverteringen fra GRS. E-posten samlet inn både kvantitative data og kvalitative data. Kvantitative data ved spørsmål om antall timer de hadde brukt på konverteringen til IFRS eller forenklet IFRS og kvalitative data ved spørsmål om utfordringene ved konverteringen. Foretakene hadde et anslag på hvor mange timer de hadde brukt på konverteringen og antall økte timer årlig i etterkant av konverteringen direkte knyttet til implementeringen av ny regnskapsstandard, i tillegg til utfordringene ved konverteringen.

I delproblemstilling to ble det innhentet kvalitative primærdata gjennom intervju og sekundærdata gjennom dokumentanalyse. E-postene ble samtidig som de ble benyttet til

innsamling av kvantitative data, benyttet til innsamling av kvalitative data, der det ble samlet inn informasjon om hva som lå bak utfordringene. I de individuelle intervjuene ble det fremskaffet primærdata ved å gå nærmere inn på utfordringene ved konvertering til IFRS for SMEs ved intervju av akademikere, revisorer, fagpersoner, standardsetter og regnskapsprodusenter. De individuelle intervjuene var semistrukturert og med en begrensning av antall intervjuobjekter ble mottatt informasjon mer oversiktlig. I dokumentanalysen ble det samlet inn sekundærdata ved hjelp av eksisterende data og dokumenter og hentet ut viktig informasjon og sammenhenger (Grønmo 2004, funnet i Johannessen et al., 2016).

2.6 Datainnsamling

Den kvalitative forskningen innhenter informasjon fra få respondenter og kan derfor ikke generaliseres. Ved bruk av flere metoder for datainnsamling, kan man sikre bedre validitet og reliabilitet for den kvalitative undersøkelsen. For å øke validiteten i undersøkelsen kan man sammenligne informasjon innhentet i undersøkelsen med litteraturen på området, kontrollere om den stemmer overens med forventninger, supplere med ulike metoder for innhenting av informasjon og ha tilstrekkelig mange respondenter. Dersom man gjennomfører disse fire grepene, vil den kvalitative forskningen være god og ha høy validitet (Hoffmann, 2013). I denne utredningen benyttes både intervjuer og dokumentanalyse for å øke undersøkelsens validitet og reliabilitet. De ulike datainnsamlingsmetodene forklares nærmere i de neste avsnittene.

Respondenter

Basert på datasett fra Regnskapsregisteret ble det mottatt en oversikt over foretak i Norge som rapporterer etter de ulike regnskapsstandardene. Det ble sendt e-post til 180 av 1205 foretak som rapporterer etter forenklet IFRS eller IFRS i selskapsregnskapet. Hvorav 253 rapporterer etter IFRS og de resterende 952 rapporterer etter forenklet IFRS. IFRS og forenklet IFRS ble inndelt i hver sine strata. Et stratifisert utvalg vil si at man deler opp dataene i ulike kategorier (strata) for så å velge et tilfeldig eller systematisk utvalg fra hvert stratum (Sander, 2019). Fra hver strata ble 90 foretak kontaktet gjennom bekvemmelighetsutvalg (Sander, 2019). Grunnen til at det ikke er valgt et større utvalg for forenklet IFRS selv om denne gruppen er større, er at utfordringene ved å endre regnskapsstandard antas å være tilsvarende like ved de to standardene ettersom de bygger på samme grunnlag.

Det ble for denne undersøkelsen valgt et konfidensnivå på 95%. Et konfidensnivå på 95 % er ofte brukt i undersøkelser fordi dette gir et signifikansnivå på 5 %. Et signifikansnivå på 5 % betyr at det er 5 % sannsynlighet for at det vi har observert ikke er tilfeldig. Undersøkelsen ga en feilmargin på 8 for IFRS ved å ta et utvalg på 90 i en populasjon på 253. For forenklet IFRS var samme konfidensnivå valgt. Denne populasjonen var på 952, ved et utvalg på 90 som i dette tilfellet gav en feilmargin på 10. Sammenlagt for begge regnskapsstandardene ble feilmarginen basert på utvalget 7. Antall respondenter som har valgt å svare i undersøkelsen og intervjuene er dog lavere enn dette. For IFRS var antallet fullstendige svar 8. Dette gav en feilmargin på 34. For forenklet IFRS var antall fullstendige svar 7, noe som gav en feilmargin på 37. Ved å legge sammen fullstendige svar som ble rapportert inn for begge standardene gav dette en feilmargin på 25 for undersøkelsen sammenlagt. Det var et ønske om høyere svarprosent, men mangel på svar førte til at forskerne valgte å tillate disse feilmargene. I utredningen er det verdt å merke seg at foretakene i undersøkelsen ikke vil være representative for de resterende foretakene i Norge.

Funn gjort av Hellevik (2016) tilsa at selv om svarprosenten i en undersøkelse er liten, betyr ikke dette direkte at det er stor skjevhet i undersøkelsen. Undersøkelsen ble utført for å undersøke forventninger om hvilke utfordringer en implementering av IFRS for SMEs ville føre med seg. I kvalitative undersøkelser undersøkes færre respondenter for å komme mer i dybden på problemstillingen. Selv om flere og mer utfyllende svar hadde vært foretrukket, ga undersøkelsen noe svar og sammen med dokumentanalyse ble svarene bedre underbygget. Mer om respondentene redegjøres for i kapittel 5.

Utvelgelsen av intervjuobjektene er basert på kompetanse, erfaring, uttalelser og artikler om IFRS for SMEs. Respondentene i undersøkelsen er akademikere, regnskapsførere, fagpersoner og revisorer med god innsikt i regnskapsføring og regnskapsstandarder. Regnskapsførere er valgt ut fordi de utarbeider regnskapet og har god innsikt i dette arbeidet. Revisorer er valgt fordi de reviderer regnskapet og må forholde seg til de ulike regnskapsstandardene ved revisjon av regnskap. Akademikere og fagpersoner er valgt ut fordi de har god kunnskap om de ulike regnskapsstandardene og ulikhetene mellom dem, slik at de har innsikt i hva de forventer foretakene vil synes er mest krevende.

Enkelte av respondentene i undersøkelsen er valgt ut etter snøballmetoden. Snøballmetoden vil si at man kontakter noen respondenter man selv mener egnet til å gi svar på

problemstillingen i utredningen, for så å be respondentene anbefale andre som intervjues (Dudovskiy, u.d.). I denne utredningen har respondentene valgt ut etter snøballmetoden blitt anbefalt å kontakte av andre akademikere eller fagpersoner som har blitt intervjuet. En fordel med å bruke snøballmetoden er at kompetente akademikere eller fagpersoner har god innsikt i hvilke andre personer som har god kunnskap om IFRS for SMEs og som egner seg å kontakte. En ulempe er at personene som blir anbefalt kan ha de samme synspunktene som de respondentene de blir anbefalt av slik at deres subjektive mening kommer klarere frem.

Ettersom studier på utfordringer ved endring av regnskapsstandard er negativt ladet, har vi intervjuet både positivt og negativt innstilte respondenter. Flere av respondentene har argumentert for eller mot en endring av norsk regnskapsstandard. Ved å intervju både motstandere og forkjempere for endring av norsk regnskapsstandard, vil dette gi et mer nyansert bilde av utfordringene, enn om undersøkelsen kun hadde spurt de som var negativt innstilt. Valget av respondenter vil påvirke konklusjonen ved at vi ser på utfordringene fra regnskapsføreres, revisorers, fagpersoners og akademikeres synspunkt. Vi antar at disse gruppene er de som vil bli mest påvirket ved en implementering av IFRS for SMEs. Tabell 1 viser oversikt over respondentene i undersøkelsen:

Dato	Varighet	Type	Rolle/stilling
25.09.2019	1 time	Personlig intervju	Akademiker
26.09.2019	30 min	Telefonintervju	Fagperson
09.10.2019	10 min	Telefonintervju	Regnskapsfører
11.10.2019	40 min	Telefonintervju	Regnskapsfører
25.10.2019	20 min	Telefonintervju	Revisor
25.10.2019	1 time	Personlig intervju	Akademikere
28.10.2019	20 min	E-post	Fagperson/regnskapsfører
28.10.2019		Intervju foretak forenklet IFRS/IFRS	
04.11.2019	45 min	Telefonintervju	Fagperson/revisor
18.11.2019		Intervju foretak GRS	

Tabell 1- Respondenter

Intervju

Innen kvalitativ metode er intervju den mest brukte formen for innsamling av primærdata (Johannessen et al., 2016). Kvalitative intervjuer er svært dynamiske og er en god måte å få fylde og dybde i informasjonen. Kvalitative intervjuer kan defineres som en dialog med en struktur eller et formål, hvor formålet er å beskrive noe eller skaffe informasjon om et ønsket tema. Et intervju gir innsyn i intervjuobjektets syn på verden (Kvale & Brinkmann, 2015).

Strukturen på intervjuene i undersøkelsen varierer fra helt ustrukturert, hvor kun tema er spesifisert og resten av intervjuet følger samtalen, til fullstendig strukturert hvor faste svaralternativer er satt (Johannessen et al., 2016). Semistrukturert intervju er en mellomting mellom strukturert og ustrukturert intervju der spørsmålene ikke er nøyaktig nedskrevet, men formulert i form av stikkord (Dahlum, 2015). I undersøkelsen var intervjuene semistrukturert og ble gjennomført ved e-postkorrespondanse, per telefon eller ved intervjuer ansikt til ansikt med intervjuobjektene. Ved å gjøre det på denne måten fikk vi ikke bare svar på de ønskede spørsmålene, men også mulighet til å tydeliggjøre intervjuobjektets personlige mening. Gjennom åpne spørsmål kunne intervjuobjektene få en større frihet til å si sine meninger, som ga rom for å belyse temaer og mulige utfordringer som vi selv ikke hadde tatt i betraktning.

En felles intervjuguide der alle spørsmålene var utarbeidet på forhånd og strukturert på samme måte skulle sikre at intervjuene holdt seg til problemstillingen. Respondentene som ble intervjuet ansikt til ansikt eller gjennom telefonintervju fikk tilsendt spørsmålene på forhånd slik at de kunne forberede seg på temaet og tenke gjennom svarene. Spørsmålene måtte tilpasses de ulike gruppene med respondenter ettersom regnskapsførere, foretak, revisorer, fagpersoner og akademikere har ulike tilnærminger til endring av regnskapsstandard. Respondenter i en og samme gruppe fikk likevel de samme spørsmålene slik at disse intervjuene ble tilsvarende like.

Ettersom intervju ansikt til ansikt kan være tidkrevende og medføre store kostnader i forbindelse med reising dersom respondentene er langt unna, ble de i undersøkelsen som befant seg i stor geografisk avstand fra forfatterne kontaktet via telefon eller e-post. Fordelen ved denne form for intervju er at det er en enkel måte å kommunisere med respondenter som er langt unna. Bruk av e-post er fordelaktig fordi intervjuobjektet har tid til å tenke seg om og lese spørsmålene flere ganger før han svarer, noe som kan gi mer veloverveide svar.

Intervjuobjektet får også avstand til intervjueren slik at intervjueren ikke kan påvirke intervjuobjektets svar. E-post kan også gi motsatt effekt ved at intervjuobjektet bruker minst mulig tid på undersøkelsen og umiddelbart svarer det første han tenker for å bli fort ferdig. En annen ulempe ved innhenting av informasjon i undersøkelsen gjennom e-post er at det er vanskelig å sende oppfølgingsspørsmål dersom intervjuobjektet skulle ha noe annet å tilføye. Intervju over telefon gir mulighet for intervjueren til å stille oppfølgingsspørsmål underveis. Samtidig mister man kontrollen over intervjuobjektet der respondenten for eksempel kan bli utsatt for distraksjoner. Dette kan ikke isoleres like godt ved et telefonintervju som ved et ansikt til ansikt intervju.

Dokumentanalyse

Grønmo (2015) hevder at en dokumentanalyse er kjennetegnet av at: «innholdet i ulike dokumenter blir gjennomgått systematisk med sikte på å finne relevant informasjon om de forholdene som skal studeres». Det finnes allerede en stor mengde litteratur om overgangen fra GRS til IFRS for SMEs i Norge. Flere artikler presenterer ulikheter mellom de to standardene, brukernytten, behovet for endring av norsk regnskapsstandard, den pågående diskusjonen ved implementering av IFRS for SMEs mm. Denne litteraturen vil benyttes som datagrunnlag for å se på hvilke utfordringer som kan forventes ved konvertering til IFRS for SMEs. Dokumenter som i stor grad har blitt benyttet i analysen er stortingsmeldinger, proposisjoner og artikler fra fagpersoner som omhandler temaet.

På bakgrunn av dårlig respons fra de spurte foretakene i undersøkelsen, ble bruk av dokumentanalyse utvidet for å støtte opp om intervjuene og gi høyere validitet på undersøkelsen. Dette er en av fordelene med det eksplorative forskningsdesignet som gir mulighet for tilpasninger underveis i undersøkelsen. Det har blitt skrevet flere artikler om implementeringen av IFRS for SMEs i Norge som kan benyttes i analysen for å identifisere ulike synspunkt på utfordringer som vil oppstå ved en implementering av standarden.

En av ulempene ved å benytte dokumentanalyse er at det kan være misforhold mellom forfatterens formål ved å lese en artikkel og artikkelforfatterens formål. Artikkelforfatterne kan ha undersøkt noe helt annet, slik at det er viktig å tenke over dette og bruke artiklene i riktig kontekst. En måte å styrke kvaliteten på forskningen er å sammenligne flere artikler mot hverandre eller mot uttalelsene fra intervjuobjektene i undersøkelsen. Flere av artiklene er

utarbeidet av fagfolk innen regnskap og revisjon som har arbeidet med de ulike regnskapsstandardene over flere år. Noen av artiklene er også skrevet av NRS som er ansvarlig for norske regnskapsstandarder. Dette er sekundære kilder med høy integritet som derfor fører til troverdige artikler. Ved å vurdere kildenes pålitelighet og troverdighet og ved å sammenligne informasjon fra ulike kilder øker kvaliteten i utredningen.

Etikk

Etikk i forskningen er viktig for å sikre forskernes troverdighet og det er forskernes eget ansvar å følge de etiske retningslinjene for forskningen. I Norge er det De nasjonale forskningsetiske komiteene (FEK) som er det viktigste fagorganet for forskningsetikk (Kunnskapsdepartementet, 2018). FEK har utarbeidet fire generelle forskningsprinsipper: respekt, gode konsekvenser, rettferdighet og integritet (FEK, 2016).

Respekt handler om at man skal ha respekt for de som deltar i undersøkelsen (FEK, 2016). Da flere av respondentene i undersøkelsen ønsket å være anonyme fordi de ikke ønsker å få en offentlig uttalelse om temaet, har vi anonymisert alle respondentene. Foretakene som har blitt intervjuet har også opplyst om at de ønsker å være anonyme for at sensitiv informasjon ikke skal offentliggjøres. Anonymiseringen har blitt gjennomført ved å ikke bruke navn på respondentene og i stedet generelle kallenavn som akademiker, regnskapsfører, fagperson og revisor. Ettersom opplysninger og materialer i undersøkelsen ikke kan knyttes til enkeltindivider, har det ikke vært nødvendig med frivillig informert samtykke. Respondentene og foretakene i undersøkelsen har fått kallenavn i transkriberingsfasen og den skriftlige informasjonen har vært lagret under passordbeskyttelse på OneDrive for konfidensialitet.

Gode konsekvenser vil si at undersøkelsen skal gi gode konsekvenser og at dersom det er fare for dårlige konsekvenser, skal det sikres at disse er akseptable (FEK, 2016). Undersøkelsen ser på ulike utfordringer ved å endre regnskapsstandard. Uheldige konsekvenser ved dette kan være at utfordringene ser større ut enn de egentlig er, ettersom fordelene ved en ny regnskapsstandard ikke utredes. For å redusere muligheten for slike uheldige konsekvenser er det nøye presisert som svakheter i utredningen at den kun ser på utfordringer og ikke eventuelle fordeler.

Rettferdighet og integritet handler om at forskningsprosessen skal være rettferdig utformet og at forskeren opptrer ansvarlig, åpent og ærlig (FEK, 2016). I utredningen har det blitt benyttet ulike datainnsamlingsmetoder for i størst mulig grad å sammenligne informasjon for å sikre god kvalitet på forskningen. Undersøkelsesobjektene som er valgt ut er også dyktige mennesker med god kunnskap om IFRS og IFRS for SMEs slik at den faglige kvaliteten i forskningen skal være høy.

2.7 Forventninger

Basert på informasjon fra ulike fagpersoner, artikler og regnskapsfag i løpet av bachelor- og masterutdanningen har forfatterne opparbeidet seg forventninger om hvilke utfordringer har oppstått ved overgangen fra GRS til forenklet IFRS og IFRS og hvilke utfordringer som kan forventes ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge. På bakgrunn av at IFRS er kjent for å ha mer omfattende notekrav enn GRS, antas det at økte notekrav vil kunne bli en utfordring ved overgang til IFRS og forenklet IFRS. Den økte bruken av virkelig verdi forventes også å være en utfordring. De tre nyeste standardene IFRS 9, IFRS, 15 og IFRS 16 forventes også å ha vært en utfordring for foretak som rapporterer etter IFRS.

Vi antar at IFRS for SMEs vil medføre flere av de samme utfordringene som IFRS og forenklet IFRS ettersom disse regnskapsstandardene bygger på det samme grunnlaget. Siden IFRS for SMEs baserer seg på IFRS, forventes det at notekrav vil bli en utfordring ved implementering av IFRS for SMEs. Virkelig verdi er også kjent som en av hovedforskjellene mellom IFRS og GRS slik at dette også forventes å bli en utfordring. GRS er et resultatorientert rammeverk og det forventes derfor at omstillingen til et balanseorientert rammeverk etter IFRS for SMEs kan være utfordrende å omstille seg til.

I løpet av bachelor- og masterstudiet har forfatterne også lært at mennesker motstrider seg endringer. Jacobsen (1998) har skrevet en teori om hva som gjør at mennesker motstår endring. Teorien inneholder ti ulike motiver til at forsøk på endring vil møte motstand. Motivene for dette er frykt for det ukjente, brudd på psykologisk kontrakt, tap av identitet, den symbolske orden endres, maktforhold endres, krav om nyinvesteringer, omorganisering krever dobbeltarbeid, sosiale miljøer forandres, utsikter til personlig tap og eksterne gruppers krav til stabilitet. Dersom man derimot er åpen for at endringer ikke alltid skjer slik man har planlagt,

kan dette føre til at de blir enklere å gjennomføre og mer vellykkede (Jacobsen, 1998). Ettersom implementering av en ny regnskapsstandard vil kunne føre til store endringer, kan det forventes å bli en utfordring for de berørte å omstille seg. Samtidig vil ikke de berørte ha noe annet valg enn å tilpasse seg den nye regnskapsstandardens dersom den blir innført. Samlet sett forventes det at IFRS vil by på flere utfordringer, men at det vil være mulig å innføre IFRS for SMEs uten store problemer.

2.8 Evaluering

«Samfunnsvitenskapen kan aldri håpe på å gi noe annet enn et delvis, tidsbegrenset og i prinsippet falsifiserbart bilde av den menneskelige virkeligheten» skriver Berger (1987, s.4). Utredningen vil inneholde mangler ettersom det ikke er mulighet til å undersøke alt og undersøkelser kan bare gi en liten del av virkeligheten uansett metodisk tilnærming. Det er heller ikke mulig å teste funnene i utredningen ettersom IFRS for SMEs ikke er innført i Norge enda.

Utredningen skal se på utfordringer for regnskapsførere, revisorer, standardsetter og samfunnet generelt ved en implementering av ny regnskapsstandard, IFRS for SMEs i Norge. Gjennom bruk av kvalitativ metode innhentes informasjon om hva disse gruppene mener vil bli de største utfordringene. Ettersom det er flere svakheter ved bruk av kvalitativ metode, benyttes flere ulike metoder av datainnsamling for å utfylle og kontrollere hverandre. Dette skal sikre at analysen får en bredere støtte for den innsamlede informasjonen og høyere kvalitet.

Undersøkelsen kan være påvirket av skjevhet blant respondentene. Utvalget er i stor grad hentet inn gjennom bekvemmelighetsutvalg og snøballmetoden. Dette er ikke-representative utvalgsmetoder som fører til at resultatene ikke kan generaliseres til resten av populasjonen. Ettersom foretakene er valgt ut basert på bekvemmelighetsutvalg ved å velge ut de foretakene vi fant e-postadressen til, kan dette være en skjevhet. De foretakene som ikke har e-post på internett, kan være av mindre størrelse enn de store eller av andre grunner ikke ha oppgitt e-postadresse på nett. Disse vil dermed ikke være representert i undersøkelsen. Foretak som ikke er listet opp i datasettet fordi de ikke har sendt inn regnskapet for 2018 eller oppgitt hvilken regnskapsstandard de utarbeider regnskapet etter, vil heller ikke være representert i utvalget.

Ettersom foretakene er ulike, kan mangel på representasjon i utvalget føre til at de foretakene som er representert i større grad trekker frem utfordringer som er spesielle for deres foretak og ikke kan overføres til andre foretak. Vi forsøkte å redusere denne svakheten ved å samle inn data fra mange foretak for å få et mest mulig objektivt og uavhengig syn på utfordringene. Likevel var det et fåtall av foretakene som responderte på undersøkelsen, slik at vi ikke lyktes med dette. På tross av dårlig respons fra foretakene har dokumentanalyse og intervju av fagpersoner, akademikere, revisor og regnskapsfører bekreftet store deler av informasjonen vi har fått fra de av foretakene som responderte på undersøkelsen slik at utvalgsmetoden kan rettfærdiggjøres.

Oppgaven skulle i utgangspunktet se på kostnadene ved implementering av IFRS for SMEs i Norge. Forfatterne kontaktet flere fagpersoner som har arbeidet med utredningen av IFRS for SMEs, men ingen hadde noen konkret fremgangsmåte eller forslag til hvordan vi kunne se på kostnadene. Da det ble forsøkt å innhente informasjon fra flere av de berørte partene ved implementering av IFRS for SMEs og deres forventninger til kostnadene, uteble også responsen. Det ble nedlagt mye arbeid i å forsøke og finne frem til kostnadene ved en implementering, men informasjonen vi mottok ga ikke grunnlag for å uttale seg om de. Problemstillingen i analysen måtte derfor endres fra kostnader ved implementering av IFRS for SMEs til utfordringer med IFRS for SMEs.

Svakheter

Tidsbegrensning og mangel på svar fra respondenter er de største svakhetene i utredningen. Utredningen har en gjennomføringsfrist på under fem måneder som har begrenset mulighetene til å undersøke alle utfordringene ved implementering av IFRS for SMEs. Mangel på svar fra foretakene har ført til en lavere ekstern validitet enn dersom flere hadde svart. Svar fra flere respondenter hadde gjort undersøkelsen mer representativ. Særlig kunne undersøkelsen gått enda mer i dybden og utredet flere utfordringer rundt ulikhetene mellom de ulike regnskapsstanderne dersom flere foretak hadde respondert på undersøkelsen eller de som har respondert hadde hatt mer utfyllende svar.

Forfatterens oppfatning av virkeligheten kan påvirke hvilken metode som vurderes som best egnet og hvilken type informasjon som samles inn. Vi har forsøkt å være objektive ved gjennomføring av studiene, men oppgaven vil i noen grad være påvirket av personlig

refleksivitet og epistemologisk refleksivitet. Personlig refleksivitet vil si at forskeren har betydning for forskningsprosessen og påvirker denne, mens epistemologisk refleksivitet vil si at måten forskningsprosessen er utarbeidet på kan ha betydning for begrensninger og resultater ved forskningsspørsmålet (Willig, 2001). Disse påvirkningene kan ha ført til at enkelte svar vektlegges i større grad enn andre og at forfatterne kan ha påvirket hvilke svar som har blitt gitt av respondentene ved utforming av spørsmålene i undersøkelsen. En måte som har blitt benyttet for å redusere muligheten for forfatterens påvirkning på spørsmålene er åpne spørsmål.

Ulike meninger og mangel på kompetanse om IFRS for SMEs er også en svakhet ved utredningen. IFRS for SMEs er ikke særlig utbredt og det er derfor få som har kunnskap om denne standarden. I utredningen har vi forsøkt å intervju personer med god kunnskap om IFRS for SMEs, men flere av foretakene i undersøkelsen viser seg å ha liten oversikt. Dette anses som en av hovedårsakene til manglende svar i undersøkelsen om en overgang fra GRS til IFRS for SMEs. Ved innhenting av informasjon om utfordringer ved endring av regnskapsstandard til IFRS eller forenklet IFRS, kan deler av utfordringene også skyldes andre årsaker. For eksempel kan foretaket ha vokst og fått et mer omfattende regnskap på grunn av dette. Ved kontakt med respondentene har vi opplyst om dette og håper derfor at respondentene har tatt høyde for dette ved svarene sine. Det er også verdt å merke seg at foretakene i undersøkelsen oppgir de største utfordringene ved overgangen og at utfordringene ikke nødvendigvis har vært store.

Selv om store deler av informasjonen trekker i en bestemt retning, er det en svakhet ved undersøkelsen at den ikke kan generaliseres. Undersøkelsen gir ikke mulighet for generalisering ettersom det er få svar fra respondentene og svarene er individuelle for hvert foretak. Det er vanskelig å si om variasjonen i svarene skyldes en tilfeldighet eller om variasjonen er signifikant. Selv om utvalget er gjennomført gjennom bekvemmelighetsutvalg og det er få respondenter som har svart på undersøkelsen, gjentas de samme utfordringene ved endring av regnskapsstandard. Noen utfordringer varierer avhengig av bransje slik at utfordringer som er spesielt for en bransje, for eksempel investeringseiendom, kan overføres til andre foretak i investeringsbransjen. Selv om undersøkelsen ikke er generaliserbar, gir den kunnskap som kan overføres til andre og den kan gi nyttig innsikt i generelle utfordringer som kan være relevant for flere foretak innen ulike bransjer.

2.9 Avslutning

I denne utredningen benyttes en induktiv tilnærming til teori og et eksplorativt forskningsdesign for å kunne finne mer informasjon om et emne det eksisterer lite forkunnskaper om. Tilnærmingen til metode vil være kvalitativ ettersom utredningen samler inn informasjon som er vanskelig å tallfeste og som med ord beskriver utfordringene ved endring av regnskapsstandard. For å innhente kvalitativ informasjon benyttes flere former for intervjuer og dokumentanalyse. Forfatterne har forsøkt å velge de metoder som er best mulig egnet for å belyse problemstillingen. Likevel vil det være svakheter ved metoden. I denne undersøkelsen er tidspress og mangel på svar fra respondenter de største svakheterne. Likevel fører metoden til innsamling av informasjon som gir relabilitet og validitet for svarene på problemstillingen i oppgaven. I Tabell 2 oppsummeres valgene i metodedelen:

Forskningsdesign	Eksplorativt
Tilnærming til teori	Induktiv
Tilnærming til metode	Kvalitativ
Forskningsstrategi	Intervjuer og dokumentanalyse

Tabell 2- Oppsummering metode

3. Regnskapsregulering i Norge

Formålet med dette kapittelet er å gi en oversikt over de ulike regnskapsstandardene som er gjeldende i Norge i dag og IFRS for SMEs som er relevant for den senere analysen. Videre vil de forskjellene som utmerker seg mellom IFRS for SMEs og de ulike regnskapsstandardene redegjøres for. Innsikt i regnskapsstandardene og forskjellene mellom dem, er relevant for den videre analysen for å se på mulige utfordringer som kan oppstå ved bytte av regnskapsstandard. Kapittelet vil først redegjøre for alminnelige regnskapsregler i Norge, GRS og GRS for små foretak, før en gjennomgang av den særnorske tilpasningen til IFRS, forenklet IFRS, og de internasjonale regnskapsstandardene IFRS og IFRS for SMEs. Deretter vil IFRS for SMEs sammenlignes mot de allerede gjeldende regnskapsstandardene i Norge.

3.1 Regnskapsrapportering

Hovedreglene for regnskapsrapportering i Norge følger av regnskapsloven og GRS. Regnskapspliktige er definert i rskl. § 1-2 og gjelder allmennaksjeforetak, aksjeforetak, statsforetak, foretak som definert i foretaksloven § 1-2 med noen unntak, finansinstitusjoner og andre foretak underlagt finanstillsynsloven, verdipapirfond, samvirkeforetak og økonomiske foreninger som i året har hatt over to millioner i salgsinntekter, boligbyggelag, borettslag og eierseksjonssameier, andre foreninger med eiendeler verdt over 20 millioner kroner eller gjennomsnittlig ansatte over 20 årsverk, andre med særskilt bestemmelse etter regnskapsloven og utenlandske foretak som utøver eller deltar i virksomhet her i riket eller på norsk kontinentalsokkel og som er skattepliktig til Norge etter norsk intern lovgivning. De regnskapspliktige er pålagt å utarbeide årsregnskap og årsberetning etter rskl. § 3-1, men det er noen unntak for små foretak som forklares nærmere under GRS for små foretak.

GRS består av regnskapsloven og standarder utarbeidet av standardsettende organ i Norge, NRS. I dag består NRS av tre¹ hovedorganer: Regnskapsstandardstyret, Stiftelsesstyret og Fagorgan IFRS (Norsk RegnskapsStiftelse, u.d.). Internasjonalt er det IASB som er standardsetter. IASB er ansvarlig for utarbeidelsen av IFRS og IFRS for SMEs. De arbeider også med å fremme og legge til rette for innføring av standardene (IFRS, n.d.).

¹ NRS bestod av fire hovedorganer inntil Bokføringsstandardstyret ble avviklet i 2016 (Norsk RegnskapsStiftelse, u.d.).

Regnskapsloven tar utgangspunkt i GRS, men etter krav fra EU har også IFRS blitt inkludert som en del av norsk lov jf. rskl. § 3-9. I tillegg til GRS og IFRS eksisterer det en forenkling av GRS for små foretak og en forenkling av IFRS. Forskrift om forenklet anvendelse av internasjonale standarder (2008), heretter forenklet IFRS, er en særnorsk standard som bygger på IFRS, men med forenklinger, slik at man på grunnlag av forskriften kan avvike fra bestemmelser i IFRS og følge notekrav etter GRS. Forenklet IFRS fører balanse og resultat etter IFRS, mens noteopplysningene i regnskapet i hovedsak følger reglene etter GRS (Moen, 2015).

NRS har de siste årene arbeidet med en ny norsk regnskapsstandard basert på IFRS for SMEs som de ønsker skal erstatte GRS, men denne har foreløpig ikke blitt implementert (Hanstad, 2018, ss. 47-51). I figur 1 oppsummeres gjeldende regnskapsstandarder i Norge og hvilken type foretak de omfatter:

Standard Foretak	IFRS	Forenklet IFRS	GRS	GRS for små foretak	IFRS for SMEs (ikke implementert)
Børsnoterte foretak/ foretak av allmenn interesse	X				
Øvrige foretak	X	X	X		X
Små foretak	X	X	X	X	X ²

Figur 1- Regnskapsstandarder i Norge

3.2 God regnskapsskikk

I Norge har GRS vært den gjeldende regnskapsstandard siden 1989 (Moen & Melle, 2007). GRS er en prinsippbasert regnskapsstandard med konkrete lover og regler for hvordan vurderingsenheter skal rapporteres. GRS følger et resultatorientert rammeverk som vil si at man finner periodens resultat direkte ved identifisering av inntekter og kostnader. Dette følger blant annet av transaksjonsprinsippet, opptjeningsprinsippet og sammenstillingsprinsippet i

² Den Europeiske kommisjonen har valgt at medlemslandene i EU frivillig kan benytte IFRS for SMEs fordi de ikke vil legge den økonomiske byrden en innføring av IFRS for SMEs vil føre til over på de mindre foretakene (EU, 2013). Den Europeiske kommisjonen mener derfor at standarden ikke er egnet for de små foretakene.

GRS og fører til at enkelte poster i balansen kan være rene periodiseringsposter (Visma, 2019). I regnskapsloven kapittel 4 er det nedfelt ti regnskapsprinsipper som skal sørge for at årsregnskapet blir utarbeidet på best mulig måte. Videre følger en forklaring på de ti ulike regnskapsprinsippene.

GRS står for god regnskapsskikk og prinsippet om god regnskapsskikk er et av de mest sentrale regnskapsprinsippene etter norsk regnskapslov rskl. § 4-6 (1999). God regnskapsskikk er nevnt flere steder i regnskapsloven, men det er vanskelig å fastsette innholdet og rekkevidden i bestemmelsen direkte fra lov og lovforarbeider. God regnskapsskikk er derfor en rettslig standard som har utviklet seg over tid gjennom praksis, teori og samfunnsutvikling. God regnskapsskikk uttrykker at regnskapsprinsippene er overholdt, samt at øvrige lovbestemmelser og regnskapsarbeid er i samsvar med allment akseptert praksis (Stenheim & Madsen, 2016, ss. 39-41).

GRS bygger i hovedsak på historisk kost- prinsippet. Historisk kost vil si at man i regnskapet tar utgangspunkt i historiske verdier. Ved kjøp av et driftsmiddel vil for eksempel transaksjonsprisen på transaksjonstidspunktet, legges til grunn for regnskapsføringen. Selv om driftsmidlet skulle øke i verdi, vil det fortsatt være det historiske vederlaget som legges til grunn i regnskapsføringen, fratrukket eventuelle avskrivninger. Transaksjonsprinsippet følger av rskl. § 4-1(1) og er en sentral del av historisk kost- regnskapet der verdien på salgstidspunktet utgjør grunnlaget for regnskapsføring og måling. Transaksjonsprinsippet vil si at transaksjoner skal regnskapsføres til virkelig verdi av vederlaget på transaksjonstidspunktet. Transaksjonstidspunktet er tidspunktet når transaksjonen forekommer, altså når risiko og kontroll overføres fra selger til kjøper. Verdien som regnskapsføres vil da være betalingen for varen, når varen leveres (Baksaas & Kulset, 2017, ss. 46-63). For finansielle instrumenter og varederivater gjelder rskl. § 5-8 der de skal vurderes til virkelig verdi og ikke historisk kost som følger av transaksjonsprinsippet.

Opptjeningsprinsippet, rskl. § 4-1 (2), angir at inntekt skal resultatføres når den er opptjent. Det vil si at opptjeningsprinsippet regulerer periodisering av inntekt, der inntekten ikke kan regnskapsføres før varen eller tjenesten er levert og man har opptjent inntekten. For eksempel kan man inntektsføre en inntekt når varen er levert til kunden. Dersom en vare eller tjeneste utføres løpende, kan man innregne inntekten løpende etter hvert som tjenesten eller varen leveres. Sammenstillingsprinsippet omhandler sammenstilling av utgifter og inntekter, jf. rskl.

§ 4-1(3). Utgifter som pådras for å skape inntekt, skal resultatføres samtidig med tilhørende inntekt. For eksempel skal man ved salg av et produkt resultatføre tilhørende utgifter samtidig med inntekten. Dersom utgiftene ikke har noen tilhørende inntekt, kan utgiftene kostnadsføres samtidig som de oppstår (Visma, 2019).

Forsiktighetsprinsippet står også som et sentralt prinsipp i regnskapsloven. Forsiktighetsprinsippet betyr at urealisert tap skal innregnes i resultatet, mens verdiøkninger ikke hensyntas, med unntak av de tilfeller der eiendelen skal innregnes til virkelig verdi. For eksempel vil et varelager som har en virkelig verdi lavere enn bokført verdi måtte nedskrives med regnskapsføring av verdiendringen over resultatet, mens en virkelig verdi høyere enn bokført verdi ikke hensyntas. Forsiktighetsprinsippet skal sørge for at verdiene i balansen ikke er mer verdt enn eiendelenes faktiske verdi og sikre at regnskapet ikke er overvurdert. Forsiktighetsprinsippet påvirker ikke bruk av beste estimat, se nedenfor, der det skal benyttes en forventningsverdi og ikke laveste verdi. Sikringsprinsippet uttrykker at gevinst og tap på tilhørende sikringsposisjoner skal resultatføres i samme periode. Sikringsprinsippet medfører at gevinst og tap på posisjoner som sikrer hverandre resultatføres i samme periode.

Det sjette prinsippet er at dersom det oppstår estimatusikkerhet skal beste tilgjengelige estimat på dato for avleggelse av årsregnskap benyttes. Regnskapslovens forarbeider opplyser om usikre periodiseringer, avskrivningstid på varige driftsmidler, avsetninger for tap på fordringer og diskonteringsrente som eksempler på usikre estimater. Avskrivningstid på varige driftsmidler kan endre seg for eksempel på grunn av en teknologendring. Dersom avskrivningstiden endres vil det foreligge en estimatendring som skal regnskapsføres i samme periode som endringen forekommer, med mindre annet er i samsvar med god regnskapsskikk.

Årsregnskapet skal utarbeides etter ensartede prinsipper, som er konsistente over tid jf. rskl. § 4-4. At prinsippene er ensartede betyr at like transaksjoner og hendelser skal være gjenstand for like prinsipper. Prinsippene skal være konsistente ved at de samme prinsippene benyttes over tid. Kravene om ensartet og konsistens ved prinsippanvendelse skal sikre at regnskapet er sammenlignbart over tid.

Kongruensprinsippet innebærer at alle inntekter og kostnader skal resultatføres. Dette prinsippet har sammenheng med den resultatorienterte tilnærmingen i GRS. Inntekter og kostnader kan altså ikke regnskapsføres direkte i balansen, men må resultatføres i

resultatregnskapet. Endringer av regnskapsprinsipp, kapitalinnskudd, kapitaluttak eller korrigerende av tidligere feil er derimot tillatt å regnskapsføre direkte mot egenkapitalen. Kan også gjøre andre unntak fra kongruensprinsippet dersom dette er i samsvar med god regnskapsskikk (Revisjon AS, 2010-2019).

Ved utarbeidelse av regnskapet skal forutsetningen om fortsatt drift legges til grunn, med mindre det ikke er sannsynlig at foretaket skal avvikles. Ved vurdering av sannsynlighet for avvikling er det ikke noen konkret regel for når fortsatt drift ikke lenger skal legges til grunn ved regnskapsrapporteringen. Johnsen og Kvaal (2007) har i sin kommentarutgave til regnskapsloven uttalt at sannsynligheten for avvikling kan ligge et sted mellom 60-90 % for at regnskapet ikke lenger skal utarbeides med forutsetningen om fortsatt drift. Det er heller ingen konkret grense for hvor lang tidshorisont man skal vurdere, slik at denne er noe uklar (Pettersen, 2009). Prinsippene er overordnede regler for utarbeidelsen av regnskapet og de konkrete bestemmelsene finnes i norske regnskapsstandarder (NRS) utarbeidet av Norsk RegnskapsStiftelse. Regnskapsstandardene er til sammen på rundt 200 sider og inneholder informasjon om måling og vurdering av enkeltposter i regnskapet.

Selv om hovedregelen etter regnskapsloven og GRS er historisk kost ved måling av eiendeler, er det også noen unntak. Etter regnskapsloven § 5-8 kan man ved oppfylning av fire vilkår vurdere varederivater og finansielle instrumenter til virkelig verdi. Disse fire vilkårene er; at de må være klassifisert som omløpsmiddel, må være del av en handelsportefølje med plan om videresalg, omsettes på børs eller tilsvarende markedsplass og ha god likviditet og eierspredning. Videre finner man også et unntak for historisk kost i rskl. § 5-9, hvor det fremkommer at også pengeposter som er i utenlandsk valuta ved årets slutt, skal vurderes etter virkelig verdi.

Omløpsmidler har også en form for virkelig verdi i sin verdivurdering. Dette er regulert i rskl. § 5-2 hvor det fremkommer at omløpsmidler kan vurderes til den laveste verdien av virkelig verdi og anskaffelseskost, også kalt laveste verdis prinsipp (LVP). Dette er en av forskjellene mellom GRS og IFRS. Der hvor du etter IFRS både kan oppskrive og nedskrive et omløpsmiddel i balansen, kan du etter regnskapsloven kun nedskrive omløpsmidlet til virkelig verdi. Etter § 5-3 skal også anleggsmidler vurderes etter laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi, og de må derfor nedskrives om virkelig verdi er lavere enn anskaffelseskost. Reglene om at oppskrivning av verdi ikke er tillatt følger av forsiktighetsprinsippet. Reglene for

måling og vurdering av anleggsmidler skiller seg fra omløpsmidler ved at dersom grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede, skal denne nedskrivningen reverseres for anleggsmidler. Videre i delkapittelet vil standarder i GRS som er relevante for analysen gjennomgås.

Virkelig verdi

I GRS er som nevnt tidligere de fleste verdivurderinger basert på historisk kost, men det finnes også noen tilfeller med bruk av virkelig verdi. Ved bruk av laveste verdis prinsipp, som nevnt tidligere, vil man bruke virkelig verdi for å kontrollere anleggsmidler og omløpsmidler for verdifall. Virkelig verdi er mest utbredt i GRS ved behandling av finansielle instrumenter. Ved avvikling av et selskap skal eiendeler og gjeld vurderes til virkelig verdi jf. rskl. § 5-4.

Finansielle instrumenter

Finansielle eiendeler og forpliktelser blir etter GRS behandlet i NRS 18 Finansielle eiendeler og forpliktelser. Eksempler på eiendeler eller forpliktelser som oppfyller definisjonen av finansielle instrumenter er; lån, leverandørgjeld, kundekontrakter, obligasjoner eller tilsvarende gjelds- og fordringsinstrumenter, derivater som har finansielt oppgjør, aksjer, etc. Finansielle instrumenter skal i hovedsak vurderes til anskaffelseskost med fradrag eventuell nedskrivning (Fardal, 2007). I regnskapet skal finansielle eiendeler som regnes som anleggsmidler vurderes til transaksjonspris. Ved verdifall skal de nedskrives så fremt verdifallet ikke vurderes som forbigående. De som omfattes som omløpsmidler skal vurderes etter laveste verdis prinsipp. Ved regnskapsføring av børsnoterte aksjer skal kurs på balansedagen benyttes. Valutaderivater regnes som pengeposter og skal regnskapsføres til virkelig verdi. Finansielle forpliktelser har tilsvarende regnskapsføring som finansielle eiendeler.

Rskl. § 5-8 regulerer hvilke finansielle instrumenter som skal føres til virkelig verdi i balansen. For at finansielle instrumenter skal vurderes til virkelig verdi er det fire kriterier som må være oppfylt. Det finansielle instrumentet må være klassifisert som et omløpsmiddel, inngå i en handelsportefølje med videresalg som formål, det må være omsatt på børs, tilsvarende regulert marked eller autorisert markedsplass og likviditet og eierspredning må være god. Etter rskl. § 5-13 er det ikke krav om resultatføring av urealiserte tap om dette følger av renteendring. For

finansielle eiendeler og forpliktelser som er balanseført til virkelig verdi er det krav etter NRS 18 at beregningen av virkelig verdi skal opplyses i noter.

Sikringsbokføring

Etter NRS 18 fremgår det at gevinst og tap på sikringsinstrumenter og sikringsobjekter skal resultatføres i samme periode. For hver enkelt sikringsbokføring må formålet med sikringen, risikoen som skal sikres, hvilken type sikring det er, hvilket sikringsobjekt og -instrument som er benyttet dokumenteres. Sikringsinstrumentet må være et finansielt instrument og det må være effektivt for å redusere risikoen knyttet til sikringsobjektet. Forfallstidspunktet til sikringsobjektet og sikringsinstrumentet må være sammenfallende.

Figur 2 viser sikringsbokføring etter NRS 18. For alternativ 1 og kontantstrømsikring behandles sikringsinstrumentet til virkelig verdi i balansen. I egenkapitalen skal både realiserte og urealiserte endringer i sikringsinstrumentet midlertidig regnskapsføres, mens først ved effekt av sikringsobjektet på resultatet skal endringene resultatføres. I Alternativ 2 vil ikke endringene i sikringsinstrumentet bli midlertidig resultatført i balansen og endringer vil bare vises når endringer på underliggende sikringsobjekt treffer regnskapet. Ved alternativ 1 og verdisikring skal verdiendringer i sikringsinstrumentet føres løpende og endringene skal knyttes til sikringsobjektet som skal balanseføres, justert for endringer av sikret risiko. Det er også mulig å vente med verdiendringen på sikringsinstrument til det realiseres og da balanseføre sikringsobjektet til verdien på effekten av sikringen.

	Alternativ 1	Alternativ 2a	Alternativ 2b
Kontanstrømsikring			
- Sikringsinstrument	Balanseføres til virkelig verdi	Verdiendring regnskapsføres ikke	Verdiendring regnskapsføres ikke
- Sikringsobjekt	Regnskapsføres ikke	Regnskapsføres ikke	Regnskapsføres ikke
Verdisikring			
- Sikringsinstrument	Balanseføres til virkelig verdi	Balanseføres til virkelig verdi	Verdiendring regnskapsføres ikke
- Sikringsobjekt	Balanseført verdi justeres for endring i virkelig verdi av sikret risiko i sikringsperioden	Balanseført verdi justeres for endring i virkelig verdi av sikret risiko i sikringsperioden	Balanseføres til den verdi som reflekterer effekten av sikringen

Figur 2- Sikringsbokføring etter NRS 18

Leieavtaler

Etter GRS er det NRS 14 – Leieavtaler som tar for seg behandlingen av leieavtaler i regnskapet. Etter NRS 14 skal leieavtaler klassifiseres som enten finansielle eller operasjonelle leieavtaler. Dersom en leieavtale klassifiseres som finansiell, skal den underliggende eiendelen og forpliktelsen tilknyttet leieavtalen balanseføres. For at en leieavtale skal kunne regnes som finansiell skal det vesentligste av risiko og kontroll knyttet til eiendelen være overført til leietaker så lenge leieforholdet pågår. Det er ved tidspunkt for avtaleinngåelsen at klassifiseringen skal gjennomføres. De leieavtalene som ikke kan klassifiseres som finansielle leieavtaler, er operasjonelle leieavtaler. For operasjonelle leieavtaler skal kostnaden regnskapsføres som en driftskostnad over leieperioden.

3.3 GRS for små foretak

GRS brukes av de fleste norske foretak, men av effektivitetshensyn finnes det unntaksregler for små foretak. Små foretak er etter rskl. § 1-6 (1999) definert som foretak som ikke overskrider to av tre følgende vilkår: salgsinntekt på 70 millioner, balansesum over 35 millioner kroner eller et gjennomsnittlig antall årsverk på 50. I Norge utgjør små foretak den høyeste andelen av de totale foretakene i Norge. Små foretak kan unngå en del arbeid ved å bruke forenklingene som er tillatt etter regnskapsloven. Formålet med standarden er å redusere utgiftene små foretak har til finansiell rapportering (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018).

NRS 8 God regnskapsskikk for små foretak har som formål å fortolke regnskapsreglene og regnskapsprinsippene for små foretak. GRS for små foretak inneholder forenklinger og avvik fra GRS. Etter regnskapsloven § 3-1 (2) er små foretak ikke pliktig til å utarbeide årsberetning. Videre har små foretak reduserte notekrav, forenklede vurderingsregler og ingen krav om kontantstrømoppstilling, konsernregnskapsplikt og omarbeidelse av sammenligningstall jf. rskl. § 3-2. Store foretak har krav til mer detaljerte notekrav og flere krav til årsberetningen etter regnskapsloven.

3.4 IFRS

Norge har i regnskapsloven § 3-9 regulert anvendelsen av IFRS i Norge. Etter denne bestemmelsen har alle foretak i Norge mulighet til å velge og utarbeide regnskap i samsvar med IFRS, mens børsnoterte foretak er forpliktet til å utarbeide konsernregnskap i samsvar med IFRS. IFRS er internasjonale regnskapsstandarder utgitt av IASB. Standardene inneholder rundt 2800 sider og består av 28 IASer og 17 IFRSer som benyttes i dag (IFRS, u.d.) (Kvifte, 2009, ss. 22-23). IAS står for International Accounting Standards og er de første standardene utgitt av IASB. IFRS står for International Financial Reporting Standards og er nyere og oppgraderte standarder som har erstattet deler av IASene og fortsatt er under utvikling.

Regnskapsstandarden IFRS er svært utbredt og er i dag påbudt å følge for børsnoterte foretak i 144 land. Tolv land tillater bruk av IFRS for børsnoterte foretak, men krever ikke, mens tre land arbeider med en form for implementering av IFRS (IFRS, u.d.). Antall medlemsstater i de Forente Nasjoner (FN) gir et pålitelig anslag på antall land i verden. Per i dag har FN 193 medlemsstater (Knudsen & FN-sambandet, 2019). Ut fra denne statistikken er IFRS påbudt for børsnoterte foretak i hele 75% av verdens land, noe som tilsier at utbredelsen er stor.

Formålet med et regnskap etter IFRS er at regnskapet skal bidra med beslutningsnyttig informasjon. Endringslov til regnskapsloven mv. om anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder uttaler i artikkel 1 at formålet med implementeringen av IFRS er å harmonisere den finansielle informasjonen som fremlegges av foretakene for å sikre sammenlignbarhet mellom finansregnskap og dermed en effektiv virkemåte for kapitalmarkedet (Endringslov til regnskapsloven mv., 2004). Primærbrukerne av regnskapet regnes som investorer og kreditorer (Stenheim, 2008). Et balanseorientert regnskap forsøker å gjenspeile verdiene i foretaket på tidspunktet for avleggelse av regnskapet. Dette er relevant for primærbrukerne som er opptatt av hva foretaket er verdt i forhold til børsverdi (investorer) og verdiene i foretaket slik at de får tilbakebetalt sine lån (kreditorer) (Baksaas & Stenheim, 2017, ss. 12-13).

I et balanseorientert rammeverk har man hovedfokus på innregning i balansen og resultatet blir en residual. I balanseorienteringen fremkommer resultatet indirekte gjennom bevegelser i eiendeler og forpliktelser (Baksaas & Stenheim, 2017, ss. 12-13). Definisjonen av eiendeler

og gjeld står sentralt i balanseorienteringen ettersom vurderingsenheter kan balanseføres dersom de oppfyller definisjonene av eiendeler og gjeld. En eiendel er definert som en ressurs kontrollert av enheten som et resultat av tidligere hendelser og som man kan forvente fremtidig økonomisk inntjening til virksomheten fra. Ressursen må gi foretaket fremtidige økonomiske fordeler, foretaket må ha kontroll over ressursen og ressursen må være følge av en tidligere hendelse. En forpliktelse er definert som en nåværende obligasjon som enheten har fått fra en tidligere hendelse der man forventer en strøm av ressurser ut av enheten. Forpliktelsen må være en nåværende forpliktelse, resultere i å gi opp ressurser fra virksomheten og den må ha oppstått som følge av en tidligere transaksjon eller hendelse. Eiendeler og forpliktelser innregnes i balansen og andre poster inngår i resultatet. Noe kan også være en residualpost i egenkapitalen (IFRS, 2018).

For å oppnå formålet med regnskapet har IFRS utviklet noen kvalitetskrav som må være oppfylt. De viktigste kvalitetskravene er relevans og rettvise bilde. Relevans er delt i tre deler: prediktiv verdi, tilbakemeldingsverdi og vesentlighet. For at regnskapet skal være relevant må det være mulig å kunne bruke informasjonen som presenteres i regnskapet. Det må også være mulig å evaluere ledelsens prestasjoner og være mulig å bruke informasjonen til å predikere frem i tid. Dette er særlig viktig for primærbrukerne der investorene ønsker avkastning på sine investeringer og kreditorene ønsker å kontrollere at selskapet vil kunne betale sine løpende forpliktelser i fremtiden. Vesentlighet er også viktig ettersom regnskapet ville blitt alt for omfattende om alle småposter eller transaksjoner skulle vært inkludert i regnskapet (IFRS, 2018).

Rettvisende bilde er også delt i tre: fullstendig, nøytralt og uten feil. Regnskapet må være fullstendig for at ikke utelatte poster skal kunne gi et misvisende bilde av foretakets finansielle stilling. Regnskapet skal være nøytralt fordi det ikke skal være påvirket av subjektive forhold som kan gi inntrykk av at foretaket har en annen finansiell stilling enn det egentlig har. Regnskapet skal til slutt være uten feil, noe som er ganske intuitivt, ettersom det vil kunne gi et feilaktig bilde av foretaket dersom regnskapet inneholder feil (IFRS, 2018).

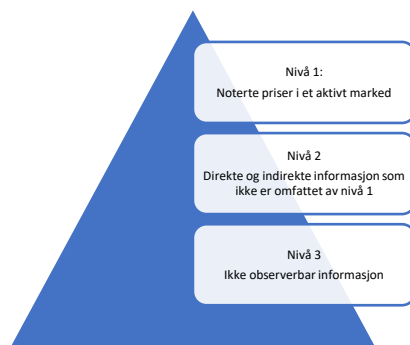
Virkelig verdi

IFRS er også kjent for å ha et stort fokus rettet mot virkelig verdi. Virkelig verdi er definert i IFRS 13 Måling av virkelig verdi som den verdi man ville mottatt ved salg, eller den verdi

man ville betalt ved kjøp i et ordnet marked på transaksjonstidspunktet. Ettersom virkelig verdi i utgangspunktet baserer seg på observerbare priser i et aktivt marked, kan det være vanskelig å fastsette virkelig verdi dersom det ikke finnes et aktivt marked for vurderingsenheten. Verdivurderinger baserer seg også på hva vi tror om fremtiden basert på dagens situasjon. I likhet med å spå fremtiden kan derfor virkelig verdi vurderinger være veldig komplisert (Kinserdal, 2015, ss. 22-31).

For fastsettelse av virkelig verdi benyttes verdsettelseshierarkiet (som vist i figur 3) i IFRS 13. Verdsettelseshierarkiet rangerer hvilke priser og verdier som helst bør benyttes ved fastsettelse av virkelig verdi dersom man har tilgang på dem. Verdsettelseshierarkiet er delt inn i tre nivåer der nivå 1 gir størst relevans og pålitelighet og er den beste tilnærmingen til virkelig verdi. Nivå 1 får høyest prioritet ved virkelig verdi vurdering av eiendeler og fordi prisene gjenspeiler de direkte observerbare prisene i et aktivt marked. Her har man tilgang på noterte, ujusterte priser til identiske eiendeler i et aktivt marked. Det er i dette nivået man har tilgang til den mest pålitelige informasjonen om prisingen av eiendelen.

I nivå 2 er verdier basert på observerbare priser i markedet og man forholder seg til både direkte og indirekte informasjon som ikke er omfattet av nivå 1. Dette kan for eksempel være noterte priser for lignende forpliktelser eller eiendeler eller noterte priser i inaktive markeder. En eiendel vil også være omfattet av nivå 2 dersom man må foreta justeringer av prisingen på grunnlag av krav eller betingelser som er spesifikke for eiendelen. På nivå 3 er verdi basert på annet enn observerbare data fordi man ikke har tilgang til observerbar informasjon om eiendelen. Målsettingen er derimot fortsatt den samme, å forsøke og finne en verdi som tilsvarer virkelig verdi på eiendelen. Eiendelens verdi ønskes i nivå 3 å bli satt til avgangspris. Verdien skal derfor gjenspeile de forutsetninger som en profesjonell markedsaktør ville lagt til grunn.

Figur 3- Verdsettelseshierarkiet i IFRS 13

Finansielle instrumenter

IFRS 9 førte til store endringer ved behandlingen av finansielle instrumenter da standarden ble tatt i bruk som erstatning for IAS 39. En av de største endringene ved implementering av den nye standarden er at man går fra en modell der man innregner tap når de oppstår, til en modell der man må beregne forventet tap før det faktiske tapet oppstår (KPMG, 2017) (Madsen, 2015, ss. 40-46). Standarden definerer finansielle instrumenter som en kontrakt som gir en part en finansiell eiendel og en annen part en finansiell forpliktelse eller et egenkapitalinstrument.

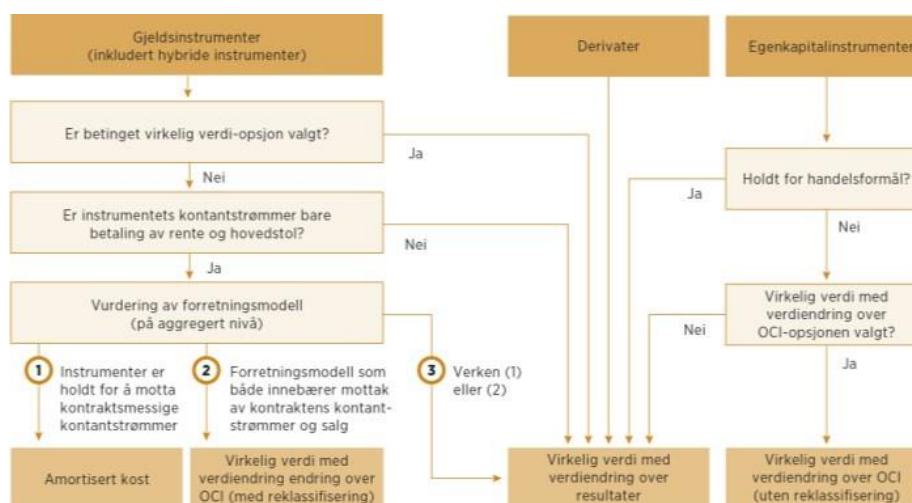
Definisjonene av en finansiell eiendel, finansiell forpliktelse og egenkapitalinstrument finnes i IAS 32.11. En finansiell eiendel er kontanter, egenkapitalinstrument i et annet foretak, gunstig kontraktsrett til å motta finansiell eiendel, bytte av finansielle forpliktelser eller motta kontanter eller kontrakter som kan bli gjort opp i egne egenkapitalinstrumenter. En finansiell forpliktelse er en ugunstig kontraktsmessig plikt til å levere en finansiell eiendel eller kontanter eller bytte av finansielle forpliktelser eller finansielle eiendeler eller enkelte kontrakter som kan bli gjort opp i egne egenkapitalinstrumenter. Egenkapitalinstrumenter er definert som en kontrakt som uttrykker et foretaks residualinteresse i eiendeler hos et annet foretak etter at forpliktelser er fratrukket. Notekravene til finansielle instrumenter følger av en egen standard, IFRS 7. IFRS 9 kan deles opp i tre emner; klassifisering og måling, nedskrivning og sikringsbokføring.

Klassifisering og måling

Det første emnet som inngår i standarden, er klassifisering og måling av finansielle instrumenter. IFRS 9 benytter tre ulike målemetoder for finansielle instrumenter: virkelig verdi med verdiendring over resultat, virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) og amortisert kost. Virkelig verdi med verdiendring over resultat følger av IFRS 13 som beskrevet senere i utredningen. Virkelig verdi med verdiendringer over OCI betyr at verdiendringene resultatføres i et utvidet resultat som kommer etter det ordinære resultatet i regnskapet. Innregninger over OCI skal ikke senere reklassifiseres til ordinært resultat og vil derfor ikke få noen innvirkning på det ordinære resultatet (Salen & Tronstad, 2017). Amortisert kost vil si at man fordeler inntektene og kostnadene utover den relevante tidsperioden basert på effektiv rente av renteinntekter og rentekostnader (Sambla, u.d.).

IFRS 9 har som hovedregel at finansielle eiendeler skal innregnes til virkelig verdi med verdiendringer over resultat. Dette gjelder for eksempel aksjer der hovedformålet ved å eie aksjene er handelsformål. Gjeldsinstrumenter, definert som finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter i figur 4, skal i hovedsak innregnes til amortisert kost med mindre de er holdt for salg eller man kan benytte seg av virkelig verdi-opsjon. Virkelig verdi-opsjon betyr på at man kan innregne finansielle eiendeler til virkelig verdi med verdiendring over resultatet dersom dette eliminerer eller reduserer et misforhold i regnskapet som ellers ville oppstå (Salen & Tronstad, 2017). Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer, der utgående kontantstrømmer kun består av betaling av renter og hovedstol skal innregnes til amortisert kost. Dersom gjeldsinstrumentet holdes for både og motta kontraktsmessige kontantstrømmer og kontantstrømmer kun består av betaling av renter og hovedstol, skal den innregnes til virkelig verdi med verdiendringer over OCI (Madsen, 2015, ss. 40-46).

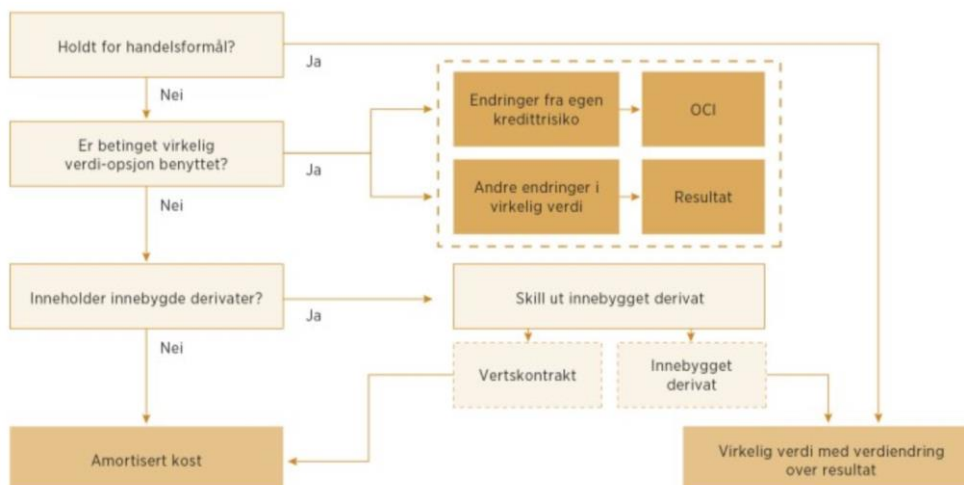
Egenkapitalinstrumenter skal føres til virkelig verdi over OCI. Dette gjelder aksjer som er tilgjengelig for salg, men som ikke brukes til trading. Derivater er finansielle eiendeler der verdien på derivatet avhenger av verdien på et underliggende aktivum, for eksempel en opsjon på valuta der verdien på opsjonen avhenger av valutakursen (Meinich & Sirnes, 2019). Derivater skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultat (Salen & Tronstad, 2017). Figur 4 illustrerer hvordan IFRS 9 skiller mellom hvilke finansielle eiendeler som skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultat, hvilke som skal måles til virkelig verdi med verdiendringer over OCI og hvilke som skal måles til amortisert kost.

Figur 4- Prinsippene for måling og klassifisering av finansielle eiendeler (Madsen, 2015)

Finansielle forpliktelser skal i som regel måles til amortisert kost. I likhet med måling av finansielle eiendeler kan finansielle forpliktelser måles til virkelig verdi med verdiendring over resultat dersom virkelig verdi-opsjon er valgt (Salen & Tronstad, 2017). Dersom virkelig verdi-opsjonen er valgt skal fortsatt endringer fra egen kredittrisiko føres over OCI. I motsetning til derivater i finansielle eiendeler, krever IFRS 9 at innebygde derivater i finansielle forpliktelser skilles ut.

Innebygde derivater kjennetegnes ved at derivatets verdi endres som følge av verdiendring i underliggende variabel, at det kreves ingen eller liten initial investering som er mindre enn det som ville kreves for andre typer kontrakter som ville forventes å ha en tilsvarende reaksjon på endring i det underliggende og at det skal gjøres opp på et fremtidig tidspunkt. Dersom det innebygde derivatet må skilles ut, føres det til virkelig verdi med verdiendringen over resultat og vertskontrakten føres til amortisert kost (Madsen, 2015, ss. 40-46). I figur 5 illustreres de ulike målingene og klassifiseringene av finansielle forpliktelser til amortisert kost, virkelig verdi med verdiendringer over resultat og virkelig verdi med verdiendringer over OCI:

Figur 5- Prinsippene for måling og klassifisering av finansielle forpliktelser (Madsen, 2015)

Nedskrivning

Det andre emnet som inngår i standarden, er beregningen av tap som har endret seg etter innføringen av IFRS 9. Tidligere måtte en tapshendelse ha objektive bevis for å ha inntruffet før en nedskrivning kunne finne sted. I den nye standarden innregnes en tapsavsetning som følge av kredittrisiko på rapporteringstidspunktet og de finansielle eiendelene deles eiendelene opp i tre steg. De finansielle eiendelene som plasseres i et steg har ikke hatt noen store endringer i kredittrisiko og tapsavsetningen skal foretas basert på tap i de første tolv månedene

etter innregning i balansen. Når det har vært en vesentlig økning i kredittrisikoen, skal eiendelen flyttes til steg to eller tre. I steg to plasserer man finansielle instrumenter med vesentlig høyere kredittrisiko hvor tapsavsetning skal måles på porteføljenivå. I steg tre kan kredittrisikoen og bevis på inntruffet tap måles objektivt, og tapsavsetningene i dette steget foretas på instrumentnivå (Madsen, 2015, ss. 40-46) (Salen & Tronstad, 2017).

Sikringsbokføring

Det siste emnet som blir behandlet i standarden er sikringsbokføring. Fra den tidligere standarden IAS 39, har sikringsbokføring blitt enklere i IFRS 9 (Salen & Tronstad, 2017) (Marcellan, u.d.). Sikringsreglene skal sikre at sikringsobjekt og tilhørende sikringsinstrument regnskapsføres i samme periode. Det finnes to typer sikringer; kontantstrømsikring og virkelig verdi sikring.

Ved kontantstrømsikring utsetter man regnskapsføringen frem til sikringen treffer regnskapet. Formålet med dette er å minimere risikoen for variasjon og usikkerhet som skyldes en konkret risiko fra balanseført gjeld eller eiendel (Salen & Tronstad, 2017). Virkelig verdisikring betyr at man bruker et sikringsinstrument for å redusere risikoen for underliggende endringer på sikringsobjektet. Regnskapsføringen av sikringsobjekt og sikringsinstrument sammenstilles slik at resultateffekten av verdiendringene blir i samme periode. Uten sikringsbokføring ville man fått løpende resultatføringer av verdiendringer i sikringsinstrument og resultatføring ville først forekommet ved realisasjon av sikringsobjektet (Andersen & Anfinsen, 2018) (Madsen, 2015, ss. 40-46) (Salen & Tronstad, 2017).

For at sikringsinstrumentet skal være gyldig må det være et kvalifiserende sikringsinstrument IAS 39 krever at sikringseffektiviteten må vurderes både retrospektivt og prospektivt. Etter nye IFRS 9 trenger foretak derimot bare å teste effektiviteten prospektivt. Et sikringsinstrument er effektivt dersom det foreligger en økonomisk sammenheng mellom sikringsinstrumentet og sikringsobjektet og verdiendringene i sikringsinstrumentet ikke er dominert av kredittrisiko. All ineffektivitet ved sikringsbokføringen må resultatføres ved hver regnskapsavslutning (Madsen, 2015, ss. 40-46) (Andersen & Anfinsen, 2018).

Leieavtaler

I 2019 trådte den nye standarden for leieavtaler, IFRS 16, i kraft. Denne standarden krever at de aller fleste leieavtaler skal balanseføres og ikke kostnadsføres slik som tidligere har vært vanlig. Det er spesielt leietakere som merker endringene og standarden gir i hovedsak utslag på de fleste vanlige nøkkeltallene, deriblant gjeldsgrad, rentedekningsgrad, EBIT, EBITDA, avkastning etc. For utleier er endringer mindre merkbare. I regnskapet fører standarden til en økning av både anleggsmidler og leieforpliktelser i balansen. Det vil også bli en økning i EBIT og EBITDA på bakgrunn av at de nye avskrivningene blir lavere enn ved den leiekostnaden som tidligere er regnskapsført (Mesrobian et al., 2018, ss. 25-34) (PWC, 2016).

Ved økt balanseføring av leieavtaler øker også kravet til innsamling og behandling av informasjon for de enkelte leieavtalene. Informasjon som må samles inn er bruksretten til eiendelen og den tilhørende verdien, i tillegg til leieforpliktelsen som vises i balansen. Bruksretten av eiendelen er viktig i forbindelse med klassifiseringen av leasing og for å bestemme hvorvidt den skal balanseføres. Har leietaker rett til å bestemme over bruken av eiendelen i leieperioden er hovedkriteriet for balanseføring oppfylt. Unntak for å unnlate å balanseføre en eiendel etter IFRS 16 er at eiendelen enten er en kortsiktig leieavtale (maksimalt 12 måneder) eller at eiendelen har lav verdi. Eiendeler/leieavtaler som faller under et av disse to tilfellene vil bli resultatført lineært over perioden. Standarden er spesielt viktig for selskaper som leier store eiendeler som fly og skip, men også produksjonsutstyr og kontorlokaler (PWC, 2016).

Inntekter

Fra januar 2018 ble denne nye standarden IFRS 15 Inntekter fra kontrakter med kunder tatt i bruk og påvirker så godt som alle selskaper som rapporterer etter IFRS. Formålet med standarden er å sikre at inntekter innregnes på riktig tidspunkt for å sikre at regnskapet gir et rettviseende bilde av driften (KPMG, u.d.). Den største endringen fra tidligere inntektsstandard er ikke at man går fra ett bestemt regelsett til et annet, men at man går fra få regler og lite veiledning til et mer regelstyrt system for hvordan inntektsføring av kundekontrakter skal gjennomføres. Tidligere har selskap måttet skille mellom en kontrakt som skal håndteres som vare eller tjeneste etter IAS 18 eller som anleggskontrakt etter IAS 11. Etter den nye standarden er disse to slått sammen og inntekter fra kontrakter med kunder fokuserer nå på om inntektsføringen skal gjennomføres over tid eller på et bestemt tidspunkt. Etter ikrafttredelse

av standarden måtte foretak også vurdere alle løpende kundekontrakter selskapet hadde pr 1.1.2018 (Deloitte, u.d.). For vurdering av kundekontrakter og innregning av inntekter introduserer standarden en femstegsmodell:

Figur 6- Femstegsmodellen (Deloitte, u.d.)

I steg 1 må det foreligge en kundekontrakt for at inntekten skal kunne innregnes. En kundekontrakt eksisterer dersom det finnes en gjensidig bebyrdende avtale mellom to parter i kontrakten. Etter steg 2 må man vurdere om de ulike leveringsforpliktelsene er separate. Det vil si at de kan nyttiggjøres alene eller sammen med andre varer/tjenester. Dette trinnet sørger for at inntektsføringen skjer i takt med overføring til kunden. Steg 3 omhandler fastsettelse av transaksjonsprisen som tilsvarer forventet vederlag fra kunden. I steg 4 fordeler man transaksjonsprisen på de ulike leveringsforpliktelsene identifisert i kontrakten gjennom steg 2. Tidspunktet for innregning skal være når kontroll er overført til kjøper og vurderes i steg 5. Spørsmålet om når kontroll har gått over på kjøper vurderes ut fra om kontroll, avkastning og risiko har kommet over på kjøper.

3.5 Forenklet IFRS

Forenklet IFRS er et særnorsk frivillig alternativ til GRS og IFRS (Baksaas & Stenheim, 2019, ss. 24-25). Forenklet IFRS tar utgangspunkt i IFRS, men er en forskrift i regnskapsloven der man kan unngå noen av reglene om innregning og måling og har enklere krav til noteinformasjon. Notekravene i forenklet IFRS følger i stor grad GRS. Forenklet IFRS gir mulighet for enklere sammenligning av regnskapet mot andre foretak som rapporterer etter IFRS, synliggjøring av virkelige verdier i balansen og forenklinger ved konsolidering av regnskap. Med mindre et foretak er ilagt andre krav, kan de frivillig velge å ta i bruk forenklet IFRS (Brandt et al., 2015).

Etter forenklet IFRS fører man resultatregnskap og balanse etter GRS og regnskapsloven §§ 6-1 og 6-2. Etter IFRS følger dette derimot IAS 1 (Moen, 2015). Et av unntakene fra GRS er at man ved investeringseiendommer etter IFRS og forenklet IFRS kan velge å føre disse etter

virkelig verdi. Dette gjør at foretakets eventuelle merverdier for investeringseiendom blir mer synlige. Notekravene etter GRS er mindre komplekse enn de etter IFRS, da de etter IFRS er svært ressurskrevende å følge, spesielt for små foretak som ikke alltid har samme nytteverdi av dem. Hovedmålgruppen til denne standarden, er selskap som er en del av et IFRS-rapporterende konsern. Dette fordi standarden baserer seg på IFRS og er tettere knyttet opp mot denne på tross av forenklinger knyttet til GRS (Moen, 2015).

Finansdepartementet har uttrykt ovenfor Finanstilsynet at det bør legges til en bestemmelse for å utbedre ulikhetene mellom forskriften om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forenklet IFRS) og IFRS (Revisorforeningen, 2019). De mener forskriften ikke er tilstrekkelig oppdatert per oktober 2019. Etter en endring i 2014 har forskriften fått en form som gjør at den tåler mer svingninger i GRS og IFRS uten å bli oppdatert (Bernhoft & Mjanger, 2015, ss. 20-22). Det kan likevel ses som noe problematisk at deler av forskriften referer til standarder under IFRS som ikke lenger er i bruk. Forenklet IFRS referer fortsatt til IAS 39 selv om denne standarden per dags dato er erstattet av IFRS 9. Det er slike tilfeller som gjør at forenklet IFRS burde være oppdatert (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018). Standarden ble oppdatert 01.01.2019 slik at § 1-4 ble endret til å inkludere IFRS 9. I §§ 3-2 og 3-3 skal tilsvarende regler være tillatt for IFRS 9 som de som er nevnt for IAS 39. Likevel blir det i de to paragrafene referert til IAS 39 noe som kan forvirre brukere som ikke er stødige på standardene (Bernhoft & Mjanger, 2015, ss. 20-22). Det bør også vurderes om IFRS 15 og IFRS 16 fører til behov for forenklinger og unntaksregler i forenklet IFRS (PWC, 2019).

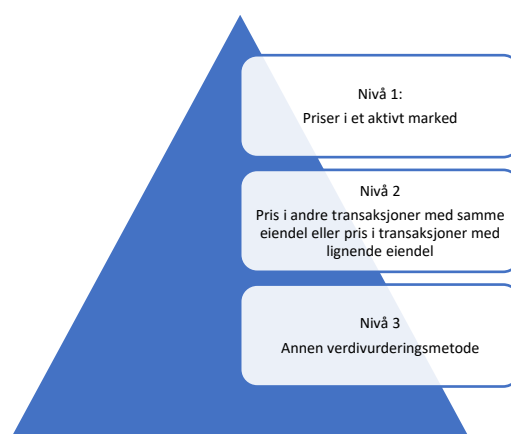
3.6 IFRS for SMEs

IFRS for SMEs er en forenkling av IFRS for små- og mellomstore foretak, utviklet av IASB i 2009. IFRS for SMEs section 1 (heretter kapittel 1) angir at IFRS for SMEs skal gjelde små- og mellomstore foretak og spesifiserer at standarden ikke er egnet for børsnoterte foretak eller foretak som driver finansiell virksomhet (Deloitte, u.d.). IFRS for SMEs har i likhet med IFRS en utbredt bruk av virkelig verdi. Det finnes likevel et unntak for vurderingen etter virkelig verdi som kalles «undue cost or effort». «Undue cost or effort» betyr at kostnaden av å fremskaffe informasjon er av en slik størrelse at det ikke lønner seg å bruke virkelig verdi. Er dette tilfellet kan man bruke unntaket om kostmetoden. Terskelen for å ta i bruk kostmetoden er likevel svært høy og brukes derfor ikke i praksis (Bernhoft, 2016, s. 32-36).

Brukerne av IFRS for SMEs er rettet mot den generelle brukermassen (Deloitte, u.d.). Øvrige foretak vil ikke ha investorer som en av sine primærbrukere slik som IFRS. Dette er fordi øvrige foretak ikke er børsnoterte og har aksjer tilgjengelig på et åpent marked der de som ønsker kan kjøpe aksjer i foretaket (Prosent, u.d.). Hovedbrukerne av regnskap etter IFRS for SMEs vil være brukere som sitter med ressurser som foretaket har behov for, som kapital, arbeidskraft, kompetanse, varer eller tjenester (Johansen & Ågedal, 2019). IFRS for SMEs tar hensyn til at foretakene som skal benytte standarden er små- og mellomstore foretak og angir i hovedsak långivere, kreditorer og andre brukere som har interesse av informasjon om kontantstrømmer, likviditet og soliditet som brukerne av regnskapet. Også aksjonærer, ansatte, eiere som ikke er en del av ledelsen, kredittopplysningsforetak og samfunnet generelt angis som brukere av regnskapet (IFRS, 2017).

Virkelig verdi

Virkelig verdi er i IFRS for SMEs kapittel 2 Konsepter og gjennomgripende prinsipper definert som: den verdi man ville fått ved salg av en eiendel eller oppgjør av en forpliktelse ved en armlengdes transaksjon mellom velinformerte parter. Ved fastsetting av virkelig verdi viser kapittel 2 videre til kapittel 11.27 der fastsettelsen følger et hierarki med 3 nivåer. Det høyeste nivået er pris i et aktivt marked, andre nivå er å se på pris i transaksjon av samme eiendel eller forpliktelse eller en nylig transaksjon for en lignende eiendel eller forpliktelse, mens siste nivå er å benytte en annen verdivurderingsmetode som vist i figur 7.

Figur 7- Verdsettelseshierarkiet i IFRS for SMEs kapittel 2

Finansielle instrumenter

Måling og vurdering av finansielle instrumenter i IFRS for SMEs følger av kapittel 11 Vanlige finansielle instrumenter og kapittel 12 Andre finansielle instrumenter. Kapittel 11 oppgir at man frivillig kan velge å benytte IAS 39 med notekrav etter IFRS for SMEs kapittel 11 (ikke etter IFRS 7) i stedet for å følge kapittel 11 og kapittel 12 i IFRS for SMEs. IAS 39 er i IFRS i sin helhet byttet ut med IFRS 9, men det henvises fortsatt til IAS 39 i IFRS for SMEs. Dette er i samsvar med oppdateringen av IFRS for SMEs nevnt innledningsvis, der IFRS for SMEs venter noen år før nye IFRS-standarder implementeres. Kapittel 11 er den eneste standarden i IFRS for SMEs som tillater anvendelse av IFRS (Kvifte, 2009, ss. 22-23).

Kapittel 11 og kapittel 12 oppgir to målekategorier for finansielle eiendeler og forpliktelser: amortisert kost og virkelig verdi der verdiendringer skal resultatføres. Kapittel 11 består av finansielle instrumenter som kontanter, gjeldsinstrumenter med noen spesielle betingelser, forpliktelser til å motta et lån som ikke består av kontanter og investeringer i ikke-konvertible aksjer eller aksjer som ikke er en salgsopsjon. Disse finansielle eiendelene og forpliktelsene skal ved førstegangsinnregning måles til transaksjonskurs, med mindre de inneholder et finansieringselement. Dersom de inneholder et finansieringselement, må man beregne nåverdien av den finansielle eiendelen eller forpliktelsen diskontert med markedsrente for lignende gjeldsinstrument. Ved påfølgende måling skal de måles til amortisert kost, med mindre investeringene befinner seg på et marked der virkelig verdi kan måles pålitelig (IFRS, 2015).

Kapittel 12 inkluderer alle andre finansielle instrumenter som ikke er nevnt i kapittel 11, inkludert sikringsbokføring. De finansielle instrumentene som ikke er nevnt i kapittel 11 skal innregnes til virkelig verdi med resultatføring av verdiendringer. Ved sikringsbokføring skal endringer i verdi på sikringsinstrumentet føres over OCI. Dette gjelder for den delen av sikringen som er effektiv. Den verdiendringen som ikke beløper seg på en sikringseffektiv del av sikringsinstrumentet, skal resultatføres. Ved resultatføring av sikringsobjektet, omklassifiserer man verdiendringene av den effektive delen av sikringsinstrumentet, som har vært ført over OCI til ordinært resultat. En slik omklassifisering vil også forekomme dersom sikringsobjektet avhendes. For å kvalifisere til sikringsbokføring innenfor IFRS for SMEs må foretaket ved begynnelsen av sikringsforholdet dokumentere forholdet mellom sikringsobjekt

og sikringsinstrument, identifisere hvilken risiko som er sikret; er det renterisiko, valutakurs eller prisrisiko for en vare. Det må videre kunne forventes at sikringsinstrumentet vil være svært effektivt til å motregne den utpekte risikoen for objektet (IFRS, 2015).

Leieavtaler

I dag er ikke IFRS 16 implementert i IFRS for SMEs. Implementeringen av IFRS 16 leieavtaler i standarden for SMEs er fortsatt oppe til vurdering og det er grunn til å anta at den etter hvert vil inngå som en del av IFRS for SMEs. IASB har uttrykt at formålet med IFRS for SMEs er å være en forenklet variant av IFRS. Det arbeides derfor med en vurdering av en mulig implementering og hvordan denne skal gjennomføres for å tilfredsstille kravene for IFRS for SMEs (Deloitte, 2019). Likevel er leasing en del av IFRS for SMEs under kapittel 20 – Leieavtaler. Kapittel 20 følger fortsatt de samme reglene som under den tidligere IFRS-standard, IAS 17, der det skilles mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler. En leieavtale klassifiseres som en finansiell leieavtale dersom nesten all risiko og alle fordeler ved avtalen er overført til eieren av leieavtalen. Alle andre leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Etter kapittel 20 skal finansielle leieavtaler balanseføres, mens operasjonelle leieavtaler skal resultatføres lineært over leieperioden (IFRS, 2015).

Inntekter

Inntekter i IFRS for SMEs skal etter kapittel 23 Inntekter innregnes til virkelig verdi av det vederlaget som forventes mottatt. Hva som forventes betyr at eventuelle rabatter, tilbud osv. må fratrekkes. Inntekten kan innregnes når kontroll og risiko har kommet over på kjøper, inntekten kan måles pålitelig, det er sannsynlig at fremtidige økonomiske fordeler vil tilflyte foretaket og kostnadene ved transaksjonen kan måles pålitelig. Det siste kravet for innregning betyr at kostnader og inntekter regnskapsføres simultant (IFRS, 2015).

Videre i utredningen ser vi på hovedforskjellene mellom IFRS for SMEs og de ulike regnskapsstandardene som er tillatt i Norge i dag. I analysedelen vil ulikhetene mellom regnskapsstandardene kunne gi et bilde av hvilke områder som er mest krevende ved en konvertering av regnskapsstandard, slik at utfordringene ved denne overgangen kan utredes.

3.7 IFRS for SMEs og GRS

Hovedforskjellene mellom IFRS for SMEs og GRS er at IFRS for SMEs i større grad tillater regnskapsføring til virkelig verdi, mens GRS i hovedsak bygger på historisk kost. Regnskapsstandardene skilles også ved at GRS er resultatorientert, mens IFRS for SMEs er balanseorientert. Hovedforskjellene mellom GRS og IFRS for SMEs er mest tydelig ved måling og vurdering av investeringseiendommer, biologiske eiendeler, varige driftsmidler, utbytte, enkelte finansielle instrumenter og bonuser.

For investeringseiendommer krever IFRS for SMEs at disse skal måles etter virkelig verdi, med mindre kravet om «undue cost or effort» er oppfylt. GRS derimot har fastsatt at disse skal måles etter anskaffelseskost med fradrag for av- og nedskrivninger. I likhet med investeringseiendommer tillater IFRS for SMEs at biologiske eiendeler måles etter virkelig verdi. Dette gjelder også i tilfeller hvor det ikke foreligger observerte markedspriser.

Ved en implementering av IFRS for SMEs vil muligheten til gjennomgående utbytte falle bort. Det vil ikke være mulig å balanseføre foreslått utbytte som gjeld på balansedagen slik som det gjøres etter GRS. Utbytte vil i stedet være oppgitt i note da det etter IFRS for SMEs ikke oppfyller kravet til balanseføring av en forpliktelse før foretaket er juridisk forpliktet til å utbetale utbyttet. Foretaket er juridisk forpliktet til å utbetale utbytte etter vedtak på generalforsamlingen. Som følge av dette vil IFRS for SMEs føre til en høyere egenkapital i regnskapet enn ved bruk av GRS for selskaper som planlegger å betale ut utbytte. Enkelte anleggskontrakter vil innen IFRS for SMEs ikke ha mulighet for løpende avregnings metode som etter GRS. Dette vil ha en effekt på periodiseringen i prosjektene, både når det gjelder inntekter og kostnader.

I likhet med kravet om juridisk forpliktelse for balanseføring av utbytte, er det samme krav ved balanseføring av bonuser etter IFRS for SMEs. Etter IFRS for SMEs må man vente med å rapportere bonuser til man er juridisk forpliktet til å utbetale bonusene. Når man er juridisk forpliktet kan variere, da dette baserer seg på hvordan bonusene blir beregnet og hvordan ansatte opptjener rettighetene til en bonus. Etter GRS står forsiktighetsprinsippet sterkt og foretak må avsette for bonuser løpende etter hvert som de oppstår. I IFRS for SMEs skal finansielle instrumenter i hovedsak regnskapsføres til amortisert kost eller virkelig verdi med

verdiendringer over resultat, mens GRS har en hovedregel om kostpris (Regnskapsstandardstyret, 2015).

Regnskapsføring av finansielle instrumenter er mer komplisert etter IFRS for SMEs enn GRS fordi det stilles strengere krav til dekomponering av ulike deler av de finansielle instrumentene (EY, 2015). Etter IFRS for SMEs kan man ikke benytte seg av renten for foretaksobligasjoner som diskonteringsrente. Dette gir en lavere diskonteringsrente som igjen fører til at de balanseførte pensjonsforpliktelsene blir høyere. IFRS for SMEs tillater heller ikke balanseføring av egenutviklede immaterielle eiendeler, noe som er tillatt etter GRS (Baksaas, 2010). Ved å balanseføre egenutviklede immaterielle eiendeler får man frem mer av verdiene som legger grunnlag for verdivurderingen av selskapet generelt (Kinserdal, 2018). Etter IFRS for SMEs er korridoralternativet for pensjon fjernet. Som et resultat av dette og den mer omfattende bruken av virkelig verdi vil regnskaper avlagt etter IFRS for SMEs bli mer volatile enn dagens regnskaper avlagt etter GRS.

En endring som kommer til regnskapsføringen som konsekvens av implementeringen av IFRS for SMEs er innføringen av «Other Comprehensive income» (OCI). I dag blir egenkapitalendringer etter GRS oppgitt i noter. Innenfor IFRS for SMEs introduseres derimot OCI. Etter IFRS for SMEs skal egenkapitalendringer som skyldes andre inntekter og kostnader føres over OCI. OCI er et resultat i tillegg til det ordinære resultatet, noe som muliggjør en bedre forståelse av forholdet mellom det ordinære resultatet og egenkapitalendringer.

Et eksempel som drar frem endringene som forekommer ved å gå i fra å føre regnskap basert på historisk kost (GRS) til å basere regnskapet på virkelig verdi (IFRS) er Agder Energi. Agder Energi fra 2018 ble det rapportert et overskudd på 874 millioner etter GRS og et underskudd på 204 millioner etter IFRS (Agder Energi, 2018). Dette viser hvor store forskjeller det kan bli mellom regnskap ført etter GRS og etter IFRS. Grunnen til forskjellene i årsregnskapene til Agder Energi var i dette tilfellet ulik behandling av sikringsbokføring ved bruk av de to standardene. Dette viser at samme finansielle stilling kan avvike stort ved bruk av ulike rapporteringsmåter. Grunnen til underskuddet etter IFRS er at de har måttet resultatføre urealisert tap på kraft og valutakontrakter og dermed fått en særdeles svakere stilling. Dette er bare midlertidige forskjeller, men sier likevel noe om ulikhetene mellom de to ulike rapporteringsstandardene (Haaland, 2019).

Tabell 3 er utarbeidet av Sæther, Tystad, Haakanes, & Hove (2010). Denne tabellen forklarer i korthet de ulikhetene mellom IFRS for SMEs og GRS man burde ta hensyn til ved sammenligning av standardene og konsekvensene av ulikhetene:

Tema	Forskjell mot GRS	Konsekvens
Ikke-børsnoterte aksjer i selskaper som ikke er datterselskap, tilknyttet selskap eller felles kontrollert virksomhet	Etter IFRS SME skal virkelig verdi brukes dersom denne kan måles pålitelig. Etter GRS gjelder anskaffelseskost med plikt til vurdering av nedskrivning.	Bruk av en størrelse som det vil være ressurskrevende å finne frem til, samt større variasjoner i resultat fra år til år.
Investerings eiendom, biologiske eiendeler og landbruksprodukter.	Etter IFRS SME skal virkelig verdi enten brukes, eller brukes dersom dette ikke innebærer «undue cost or effort».	Bruk av en størrelse som det vil være ressurskrevende å finne frem til samt større variasjoner i resultat fra år til år.
Utbytte	Etter IFRS for SMEs skal inntektsføring av utbytte skje når aksjeeierens rett til å motta utbyttet er etablert, det vil i praksis være når generalforsamlingen har vedtatt utbyttet. Etter GRS kan inntektsføringen skje tidligere. Dette gjelder for utbytte fra datterforetak og i visse tilfeller utbytte fra andre foretak.	Muligheten til gjennomstrømming av utbytte og konsernbidrag forsvinner.
Anleggskontrakter	Etter IFRS SME synes det å være strenge restriksjoner for bruk av løpende avregning i forbindelse med bygging og salg av eiendom.	Inntektsføring utsettes i forhold til dagens norske praksis, regnskaper som ikke så godt reflekterer den aktivitet som skjer i perioden og større variasjoner i resultat fra år til år.
Pensjon	Etter IFRS SME skal diskonteringsrenten settes til statsobligasjonsrenten i land som ikke har et dypt marked for høykvalitets bedriftsobligasjoner, slik tilfellet er i Norge. Etter GRS kan en bedriftsobligasjonsrente estimeres. Etter IFRS SME skal estimatavvik regnskapsføres straks. Etter GRS kan regnskapsføringen av estimatavvik utsettes, blant annet ved bruk av korridormetoden.	Høyere beregnede pensjonsforpliktelser. Balanse som bedre reflekterer faktiske pensjonsforpliktelser, resultat som varierer mer enn i dag dersom estimatavvikene resultatføres.

Sikringsbokføring	Etter IFRS SME skal verdiendring på sikringsinstrumentet regnskapsføres fortløpende ved kontantstrømsikring. Etter GRS kan regnskapsføringen utsettes, slik at realiserte og urealiserte gevinster og tap på sikringsinstrumentet ikke regnskapsføres før det underliggende sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet.	Et utbyttegrunnlag som vil bli mer uforutsigbart i forhold til økonomisk realitet og som vil variere mer enn det som er tilfelle i dag.
--------------------------	---	---

Tabell 3- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og GRS (Sæther, Tystad, Haakanes, & Hove, 2010)

3.8 IFRS for SMEs og IFRS

Selv om IFRS for SMEs baserer seg på IFRS, er det likevel ulikheter mellom de to standardene. Den tiltenkte hovedbrukeren av IFRS er børsnoterte foretak (Deloitte, u.d.). IFRS for SMEs er som nevnt overfor en forenkling av IFRS, og standarden er rettet mot den generelle brukermassen som for eksempel banker, leverandører, kredittrating-byråer, kunder samt eiere som ikke selv er en del av ledelsen (IASB, 2015) (Regnskapsstandardstyret, 2010). Standarden inneholder derfor en rekke endringer for å være tilpasset denne målgruppen (EY, 2015).

IFRS for SMEs inkluderer i hovedsak fem ulike forenklinger fra IFRS. Disse forenklingene er færre valgmuligheter, utelatte temaer, direkte forenklinger av standarder, reduserte notekrav og forenklet språk (Moen & Melle, 2007). Spesielt målingsprinsippene i følgende områder er forenklet i IFRS for SMEs i forhold til IFRS; finansielle instrumenter, goodwill, biologiske eiendeler, inntektsskatt, investering i tilknyttede selskaper, forsknings- og utviklingskostnader, varige driftsmidler og immaterielle eiendeler og definerte ytelsesplaner (Bohušová H. , 2011).

Enkelte emner i IFRS er fjernet fullstendig fordi de ikke er relevante for små og mellomstore foretak. Dette gjelder særlig emner som kun er relevante for børsnoterte foretak eller foretak av allmenn interesse. De viktigste er unntak fra opplysninger om delårsrapportering, segmentrapportering og opplysninger om fortjeneste per aksje. Dersom foretaket likevel velger å opplyse om slik informasjon må foretaket følge reglene i IFRS for SMEs, kapittel 10. IFRS for SMEs inneholder samtidig ingen standard om forsikringskontrakter ettersom IFRS for SMEs ikke er beregnet for forsikringsselskap (Marcellan, u.d.). IAS 38 Immaterielle eiendeler tillater balanseføring av kostnader til utvikling dersom visse krav er oppfylt, mens

IFRS for SMEs har fjernet denne muligheten helt og balanseføring av egen forskning og utvikling skal kostnadsføres direkte etter IFRS for SMEs (NOU 2015:10, 2015).

Noen av standardene i IFRS for SMEs er en forenkling av standarder fra IFRS der flere måle- og vurderingsprinsipper fra IFRS er forenklet. En sentral forenkling er måling av investeringseiendom til kostverdi eller virkelig verdi etter IFRS, der IFRS for SMEs kun tillater måling til virkelig verdi med mindre kravet til «undue cost or effort» er oppfylt. «Undue cost or effort»- kravet betyr at dersom det er for tidkrevende eller kostbart å anvende virkelig verdi, kan man benytte kostmodellen. Dette er likevel sjeldent oppfylt, slik at virkelig verdi er mest utbredt (Marcellan, u.d.).

IFRS for SMEs har en enklere standard for regnskapsføring av finansielle instrumenter, men åpner for regnskapsføring av finansielle instrumenter etter den gamle standarden for finansielle instrumenter i IFRS, IAS 39. Kapittel 11 og 12 i IFRS for SMEs bruker i hovedsak amortisert kost og virkelig verdi med verdiendring over resultat som målemetoder for finansielle instrumenter. Verdiendringer over OCI benyttes kun ved sikringsbøkføring av effektivt sikringsinstrument. IFRS har et mye mer detaljert regelverk for måling og vurdering av finansielle instrumenter. Amortisert kost og virkelig verdi med verdiendring over resultat brukes også etter IFRS, mens virkelig verdi med verdiendringer over OCI benyttes i større grad ved IFRS enn ved IFRS for SMEs. Sammenlignet med IFRS er sikringsreglene forenklet og IFRS for SMEs har i hovedsak kun to målekategorier i stedet for tre ved måling av finansielle instrumenter (Marcellan, u.d.).

Ved sammenslåing av selskap benytter både IFRS for SMEs og IFRS måling og innregning etter oppkjøpsmetoden (IFRS, 2015) (Fardal, 2008). Transaksjonskostnader i forbindelse med oppkjøpet balanseføres etter IFRS for SMEs, i motsetning til IFRS der de resultatføres (Marcellan, u.d.). Investeringer i tilknyttede foretak og joint ventures vil etter IFRS 11 innregnes etter egenkapitalmetoden, mens IFRS for SMEs kapittel 14 Investeringer i tilknyttede foretak og kapittel 15 Investeringer i joint ventures gir mulighet til å velge mellom en av tre metoder: egenkapitalmetoden, kostmodellen eller virkelig verdi modellen.

IFRS for SMEs skiller seg også fra IFRS ved at IFRS for SMEs tillater avskrivning av goodwill etter amortisert kost. Etter IFRS avskrives ikke goodwill, men det blir foretatt en årlig nedskrivningstest (Stenheim, 2009). Det er ingen krav om årlig nedskrivningstest for

eiendeler utenom goodwill ved bruk av IFRS for SMEs, kun når det foreligger indikasjoner på nedskrivning (Moen & Melle, 2007). IFRS tillater udefinert levetid på immaterielle eiendeler, mens IFRS for SMEs fastsetter en øvre levetid på ti år dersom brukstiden for eiendelen ikke kan estimeres. Også for goodwill krever IFRS for SMEs en maksimal levetid på 10 år dersom levetiden ikke kan måles konkret.

Notekravene i IFRS er særlig krevende å følge. I IFRS for SMEs er de derimot redusert med rundt 90 % av IFRS (Mazrui, 2019)(Baksaas, 2010). Et eksempel på et redusert notekrav er IAS 40 Investeringseiendom der det etter IFRS er krav om å oppgi virkelig verdi ved måling til kostmetoden, mens man etter IFRS for SMEs kan unngå å opplyse om virkelig verdi dersom man måler investeringseiendom etter kostmodellen (Marcellan, u.d.). Et annet eksempel på et redusert notekrav er at IFRS for SMEs åpner for at foretak kan velge å behandle finansielle instrumenter etter IAS 39 i IFRS, men ikke tillater bruk av de tilhørende notekravene i IFRS 7. Notekravene ved bruk av IAS 39 følger av kapittel 11 og 12 i IFRS for SMEs og er vesentlig enklere enn de i IFRS 7. I tabell 3 oppsummeres forskjellene mellom IFRS for SMEs og IFRS:

	IFRS for SMEs	IFRS
Delårsrapportering og segmentrapportering	Fjernet på grunn av manglende relevans	IAS 34 og IFRS 8
Forsikringskontrakter	Standarden ikke egnet	IFRS 4 (IFRS 17 planlagt 2021)
Investeringseiendom og biologiske eiendeler	Virkelig verdi, med mindre kravet til «undue cost or effort» er oppfylt	Virkelig verdi, IAS 40, IFRS 13 og IAS 41.
Egenutviklede immaterielle eiendeler	Balanseføring ikke tillatt	Balanseføring tillatt ved oppfyllelse av kravene i IAS 38.57
Finansielle instrumenter	IAS 39 eller enklere dersom man velger å følge kapittel 11 og kapittel 12 i IFRS for SMEs	IFRS 9
Sammenslåing av foretak Investeringer i tilknyttede foretak eller joint ventures	Oppkjøpsmetoden inklusiv transaksjonskostnader. Egenkapitalmetoden, virkelig verdi-metoden eller kostmetoden	Oppkjøpsmetoden eksklusiv transaksjonskostnader. Egenkapitalmetoden

Goodwill	Tillater avskrivning av goodwill	Ikke tillatt med avskrivning av goodwill
Levetid immaterielle eiendeler	Maksimum 10 år	Tillatt med udefinert levetid
Nedskrivninger	Nedskrivningstest foretas når det foreligger indikasjoner på nedskrivninger	Nedskrivningstest foretas årlig
Notekrav	90 % mindre enn IFRS	
Språk	Enklere enn IFRS	Mer omfattende og komplisert

Tabell 4- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og IFRS

3.9 IFRS for SMEs og forenklet IFRS

I motsetning til IFRS for SMEs er forenklet IFRS en særnorsk forskrift for foretak som ikke er pliktig til å bruke IFRS. Etter forenklet IFRS følger foretakene notekravene i henhold til GRS, og forenklede måleregler etter IFRS. Forenklet IFRS skal være et kostnadsbesparende og mer effektivt alternativ til IFRS. IFRS for SMEs er selvstendig i den grad at den selv, i sin helhet regulerer regnskapsrapporteringen i standarden (Kvifte, 2009). Forenklet IFRS på sin side er sammensatt av en forskrift, IFRS og GRS. Denne er derfor ikke selvstendig i samme grad som IFRS for SMEs. Noe av tanken bak IFRS for SMEs er at færre valgmuligheter er en forenkling (Baksaas, 2010). Dette står i strid med GRS og måten standarden baserer seg på at flere valgmuligheter er en forenkling da man kan velge den muligheten som passer best (Baksaas, 2010) (Kvifte, 2010).

IFRS for SMEs på sin side er også en forenkling av IFRS, men denne standarden er derimot ment som en internasjonal standard og ikke bare et særnorsk alternativ på den måten forenklet IFRS er. I et brev til Finansdepartementet uttrykker Ekberg (2018) bekymring for at slik forenklet IFRS står i dag har den ikke vært endret på lang tid. Heller ikke IFRS for SMEs blir oppdatert løpende, noe som fører til at ingen av de to standardene er oppdatert til enhver tid.

De to standardene har mange likheter ettersom begge tar utgangspunkt i IFRS. Det er likevel noen forskjeller mellom de to standardene. Notekravene etter forenklet IFRS følger GRS, regnskapsloven og IFRS, mens notekravene etter IFRS for SMEs er nedfelt i standarden. Notekravene etter IFRS for SMEs og forenklet IFRS skal være forenklinger av IFRS, men det er uvisst hvilke av de to standardene som har de mest krevende notekravene

(Regnskapsstandardstyret, 2010). Bernhoft og Mjanger (2015, ss. 20-22) argumenterer for at notekravene etter forenklet IFRS er vanskelig å følge ettersom det er mange ulike kilder å forholde seg til. Hvilke av de to standardene som i praksis har mest utfordrende notekrav er derfor noe usikkert.

Oppstillingsplanen til de to standardene er ulik ved at forenklet IFRS følger regnskapsloven og IAS 1 for utvidet resultat, mens IFRS for SMEs følger IFRS (Regnskapsstandardstyret, 2010). Forenklet IFRS tilbyr i likhet med GRS muligheten for gjennomgående utbytte. IFRS for SMEs tillater ikke innregning av utbytte før vedtaksåret og gjennomgående utbytte er dermed ikke tillatt etter IFRS for SMEs (Finansdepartementet, 2016). Forenklet IFRS tillater valgmulighet mellom historisk kost og virkelig verdi ved innregning av eiendom, anlegg og utstyr, finansielle instrumenter, investeringseiendommer og landbrukseiendeler til virkelig verdi. Også forenklet IFRS tillater korridorløsning for pensjonsforpliktelser, noe IFRS for SMEs ikke gjør. I Tabell 5 oppsummeres noen av forskjellene mellom IFRS for SMEs og forenklet IFRS.

	IFRS for SMEs	Forenklet IFRS
Notekrav	Forenklinger av IFRS, egne notekrav	Følger kravene i GRS, regnskapsloven og IFRS
Gjennomgående utbytte	Ikke tillatt	Tillatt
Oppstillingsplan	Samme krav til oppstilling som IFRS	Følger regnskapsloven og IAS 1 om utvidet resultat.
Finansielle instrumenter, investeringseiendommer og landbruksandeler	Virkelig verdi, med mindre «undue cost or effort» er oppfylt	Virkelig verdi
Pensjon	Ingen korridorløsning	Korridorløsning tillatt

Tabell 5- Forskjellsanalyse IFRS for SMEs og forenklet IFRS

4. Fra GRS til IFRS og forenklet IFRS

Formålet med dette kapittelet er å svare på delproblemstilling en som nevnt innledningsvis: *Hvilke utfordringer var de største ved overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS?* Gjennom intervjuer med ulike foretak og dokumentanalyse har det blitt innhentet informasjon om hvilke utfordringer som var de største ved overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS. Forventningene til overgangen er at økte notekrav vil være en av de største utfordringene, i tillegg til de nye og omfattende standardene IFRS 9, IFRS 15 og IFRS 16. I tillegg forventes opplæring i det balanseorienterte rammeverket til IFRS å kunne by på utfordringer. På bakgrunn av at IFRS for SMEs enda ikke er tillatt i Norge er det valgt å gjøre en analyse av overgangen til IFRS og forenklet IFRS for å belyse utfordringer som har oppstått for disse foretakene. Dette skaper grunnlag for forståelse av hvilke utfordringer som vil oppstå ved en potensiell implementering av IFRS for SMEs, ettersom IFRS og IFRS for SMEs bygger på det samme grunnlaget.

4.1 Respondenter i undersøkelsen

For å svare på hvilke utfordringer som har vært størst for foretak som har endret regnskapsstandard fra GRS til IFRS, er det relevant å spørre de foretakene som har gjennomgått endringen. For å identifisere relevante foretak innhentet vi data fra Regnskapsregisteret med oversikt over hvilke foretak i Norge som utarbeider regnskap etter de ulike regnskapsstandardene. IFRS-rapporterende foretak i selskapsregnskapet utgjorde 253 foretak. Disse foretakene ble valgt som stratum og gjennom tilfeldig utvalg mottok 90 foretak en e-post med spørsmål om hvilke utfordringer de hadde hatt ved overgangen til IFRS, se også intervjuguide i vedlegg 1 og kapittel 2.6 for mer informasjon om utvalget. Av de spurte foretakene var det 8 foretak som ga svar i undersøkelsen. Oversikt over svarene er oppsummert i tabell 6:

Utfordringer IFRS	Nevnt som en utfordring	Ikke nevnt
Notekrav	7	1
IFRS 15	1	6
IFRS 16	2	5
IFRS 9	1	7

Tabell 6- Utfordringer ved overgangen fra GRS til IFRS

Innhenting av informasjon om forventningene til de største utfordringene ved overgangen til forenklet IFRS ble innhentet på samme måte som ved overgangen til IFRS. Datasettet fra Regnskapsregisteret viste at 952 foretak utarbeider regnskapet etter forenklet IFRS. Vi valgte ut disse foretakene som et stratum og sendte ut e-post til 90 tilfeldig utvalgte foretak med spørsmål om hvilke utfordringer de hadde hatt ved overgangen til forenklet IFRS, se også vedlegg 1 med intervjuguide og kapittel 2.6 for mer informasjon om utvalget. Fra disse foretakene ble det mottatt 7 svar på undersøkelsen. En oppsummering av foretakenes største utfordringer ved overgangen fra GRS til forenklet IFRS finnes i Tabell 7:

Utfordringer forenklet IFRS	Nevnt som en utfordring	Ikke nevnt
Notekrav	5	2
Nedskrivningstest	2	5
Bonus	1	6
Restruktureringer	1	6
IFRS 16	4	3
IFRS 15	2	5
Virkelig verdi	1	6
Investerings eiendom	1	6
Ikke krevende med endring	4	3
Lite kompetanse	1	6

Tabell 7- Utfordringer ved overgangen til forenklet IFRS

Årsaken til at ikke flere ble tilsendt e-post handler om tidsmangel og et ønske om å kunne strukturere og ha god oversikt over de svarene som blir mottatt. Det beste for analysen ville vært om alle foretakene som hadde endret regnskapsstandard hadde blitt tilsendt spørsmålene og respondert, men dette var ikke mulig på grunn av tidsmangel hos både forfatterne og respondentene. Ettersom veldig få foretak responderer, er det ikke mulig å generalisere undersøkelsen og svarene vil kun være representative for de som har svart. Samtidig er det mange tilsvarende like svar på tvers av bransjer og på tross av ulik kompleksitet på foretakene. Store deler av svarene ser også ut til å være i samsvar med annen forskning og litteratur på området. Deler av informasjonen er derfor overførbart til andre, noe som skaper høyere validitet i undersøkelsen.

For foretakene i undersøkelsen viser svarene fra respondentene at notekrav var den desidert største utfordringen ved konverteringen. IFRS 15, IFRS 16, IFRS 9, virkelig verdi, investeringseiendom, årsregnskap og kvartalsrapporter, mangel på kompetanse og lite utfordringer er de andre utfordringene som foretakene anser som de største. I analysen vil de ulike svarene fra respondentene gjennomgå og vurderes mot teori og forskning på området for å sikre enda høyere validitet. Avslutningsvis vil funnene oppsummeres.

4.2 Notekrav

Foretakene i undersøkelsen oppga økte notekrav som en av de største utfordringene ved overgangen til forenklet IFRS og IFRS. Forenklet IFRS følger notekravene til GRS og måling og vurderinger etter IFRS. Likevel krever forenklet IFRS i noen få tilfeller bruk av noter etter IFRS, og har i tillegg enkelte særnotekrav. Et eksempel på dette er bruk av IFRS 13 og målinger til virkelig verdi. På grunn av en rekke ulike kilder å forholde seg til for noteopplysningskrav, mener Bernhoft og Mjanger (2015, ss. 20-22) at dette gjør det vanskelig å benytte forenklet IFRS. Forenklet IFRS har lempet notekravene betydelig fra notekravene etter IFRS slik at de vil være vanskeligere enn GRS, men betydelig enklere enn IFRS (Moen, 2015).

Flere av foretakene som rapporterer etter forenklet IFRS i undersøkelsen informerer om at hovedgrunnen til at de valgte forenklet IFRS var at notekravene var enklere enn notekravene i IFRS. Et av foretakene i undersøkelsen fortalte at måling og regnskapsføring var likt for de to alternativene (IFRS og forenklet IFRS), men at noteopplysningskravene etter IFRS var langt utover hva forenklet IFRS krevde. Et annet foretak fortalte at en full IFRS implementering vill vært langt mer krevende og kostbart enn det som var nødvendig for dem. Dette i hovedsak på grunn av den økte informasjonen som måtte blitt innhentet og konsolidert for å tilfredsstille notekravene i henhold til IFRS.

Fem av sju av foretakene som rapporterte etter forenklet IFRS og som responderte i undersøkelsen oppga notekrav som den største utfordringen ved overgangen. Innenfor olje- og gasssektoren opplyser et foretak om allerede høye krav til detaljert dokumentasjon for inntekter, herunder periodiseringer og avsetninger. De økte notekravene som følger med forenklet IFRS har ført til enda større dokumentasjonskrav for dette foretaket. Tre foretak i henholdsvis engrosbransjen, investeringsbransjen og fiskeforedlingsbransjen opplyser om at

også de brukte mest tid på omarbeidelse av noteinformasjon. Et foretak opplyser om at overgangen til forenklet IFRS ikke krevde noen store endringer og at arbeidet med notekravene ikke var veldig omfattende. Dette foretaket benyttet 3 dager på implementeringen og rundt 2 timer ekstra per kvartalsrapportering i ekstraarbeid.

Foretak som har endret regnskapsstandard til IFRS opplyser også om notekrav som den største utfordringen ved endringen. Ettersom notekravene til forenklet IFRS forventes å være enklere enn IFRS (Bernhoft & Mjanger, 2015, ss. 20-22), tyder dette på at foretak som konverterer til IFRS, vil ha en enda større utfordring enn foretak som konverterer til forenklet IFRS. I undersøkelsen opplyser 7 av 8 foretak som benytter IFRS i regnskapet om at økte notekrav har vært en av de største utfordringene ved overgangen. Et foretak i oljebransjen rapporterte i undersøkelsen at de brukte 100 timer ekstra på å ferdigstille noter for konsernet sammenlignet med hva de brukte før overgangen. Et annet foretak blant intervjuobjektene var i engrosbransjen, og også de rapporterte om økt tidsbruk i forhold til økt noteinformasjon. For et foretak i fiskeforedlingsbransjen var også den største utfordringen med overgangen de utvidede notekravene.

Det er verdt å merke seg at flere av foretakene i undersøkelsen opplyste om at overgangen ikke var svært krevende, slik at selv om økte notekrav var den største utfordringen, er det ikke sikkert de økte notekravene var veldig krevende.

4.3 Virkelig verdi

Virkelig verdi er ofte oppgitt som en av hovedforskjellene mellom IFRS og GRS. IFRS og forenklet IFRS er kjent for å ha flere målinger og vurderinger til virkelig verdi enn GRS (Sæther et al., 2010). For noen er også virkelig verdi hovedgrunnen til at de har valgt å gå over til IFRS og forenklet IFRS, da måling til virkelig verdi gir mulighet for oppskrivning av verdier i balansen (Baksaas & Kulset, 2017, ss. 46-63). På tross av dette opplyser foretakene i undersøkelsen som har konvertert til IFRS eller forenklet IFRS om lite utfordringer i forbindelse med økt innslag av virkelig verdi. En del av selskapene opplyser om at de opererer innenfor områder/bransjer der det allerede er stor utbredelse av bruk av virkelig verdi, da GRS allerede krever dette i deres bransje.

Et foretak har kommentert at virkelig verdi var et tilnærmet ikke-tema for dem (*foretak*). Dette fordi de allerede opererte i en bransje hvor store deler av regnskapsføringen i balansen falt under regnskapsloven § 5-8 med balanseføring av finansielle instrumenter til virkelig verdi. Foretaket opplyste om at også under IFRS 9 skulle disse finansielle instrumentene vurderes til virkelig verdi slik at det ikke ble noen nye utfordringer med å finne virkelig verdi som følge av overgangen. Et annet foretak i undersøkelsen opplyser om at det ikke var vanskelig å finne virkelig verdi fordi verdiene kunne finnes direkte i markedet. For dette foretaket var virkelig verdi lett å finne da deres finansielle poster var finansielle poster i energimarkedet og kunne sees direkte på NASDAQ.

Kun et foretak i undersøkelsen opplyser om at virkelig verdi og vurdering av eiendom innebar mest arbeid. Dette var et investeringsselskap som investerer i eiendom. Ettersom investeringer i eiendom følger av IAS 40 Investeringseiendom og denne standarden krever bruk av virkelig verdi, brukte foretaket mye tid på å finne frem til riktige verdier. Selv om virkelig verdi var forventet å være en utfordring ved konvertering til forenklet IFRS eller IFRS, har ikke dette vært en stor utfordring for foretakene i undersøkelsen.

4.4 Finansielle instrumenter

Fardal (2007) skriver at: «Det området som har medført størst endringer ved overgangen til IFRS, er finansielle instrumenter». Hovedregelen etter GRS er innregning til anskaffelseskost med nedskrivning ved verdifall. IFRS bruker i større grad virkelig verdi og har strengere krav til klassifisering, førstegangsinnregning og når de skal føres ut fra balansen. Flere finansielle eiendeler og forpliktelser blir også identifisert og regnskapsført som finansielle instrumenter under IFRS 9, enn hva som blir identifisert som finansielle instrumenter under GRS. Foretak med mange finansielle instrumenter og kontraktsvilkår som er spesielle opplever regnskapsføringen av disse som krevende (Fardal, 2007). Foretakene i undersøkelsen opplyser ikke om IFRS 9 som noen stor utfordring ved overgangen til forenklet IFRS eller IFRS. Kun et foretak med derivater i balansen opplyser om at IFRS 9 var tidkrevende. Det er uvisst hvor mye finansielle instrumenter de har i balansen, da dette ikke er opplyst, noe som gjør at det kan forekomme at få av foretakene i undersøkelsen har eiendeler som blir påvirket av IFRS 9. Artikkelen til Fardal viser uavhengig av dette at IFRS 9 har vært krevende for mange.

4.5 Inntekter

IFRS 15 ble implementert i Norge fra 1. januar 2018 og et foretak i undersøkelsen opplyser om at IFRS 15 har vært en utfordring. IFRS 15 har større krav til innregning av inntekter enn GRS. IFRS 15 definerer en femstegsmodell som selskapene må følge. Disse stegene er nevnt tidligere og fører til krav om en detaljert vurdering før inntekter kan innregnes. GRS følger av transaksjonsprinsippet og man innregner inntekter til virkelig verdi på transaksjonsprinsippet. Innregning av inntekter etter GRS er på bakgrunn av dette mindre omfattende enn ved IFRS. Dette bekreftes også av et foretak som har hatt utfordringer med å identifisere og dokumentere potensielle effekter av IFRS 15. De opplyser om utfordringer ved å identifisere og dokumentere de potensielle effektene av IFRS, da spesielt IFRS 15.

4.6 Leieavtaler

Fra januar 2019 ble IFRS 16, den nye standarden for rapportering av leieavtaler innført. På bakgrunn av at svært mange selskaper, både de som rapporterer etter IFRS og de som rapporterer etter GRS, bruker leieavtaler i sin virksomhet er dette en viktig standard når det gjelder overgang til IFRS og generell rapportering etter IFRS ettersom denne skiller seg fra GRS rapportering. Den gamle standarden for rapportering av leieavtaler etter IFRS var IAS 17 Leieavtaler. Denne standarden skilte mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler, noe den nye standarden IFRS 16 ikke legger opp til. Etter IFRS 16 skal alle leieavtaler (med noen få unntak) nå innregnes i balansen (PWC, 2016).

Flere av foretakene som har blitt intervjuet forteller at implementeringen av IFRS 16 har vært omfattende. Dette gjelder både for de foretakene som har rapportert etter IFRS i flere år og de som implementerte IFRS i 2019. Flere av foretakene har også tatt i bruk ekstern bistand for å sette seg inn i notekravene til og rapporteringen av leieavtaler. Et selskap har også rapportert innføringen av IFRS 16 som mer omfattende enn implementeringen av IFRS i sin helhet det året de konverterte til IFRS. De opplevde det som svært krevende ressursmessig å innføre den nye standarden IFRS 16 for behandling av leieavtaler i 2019. IFRS 16 gir størst utslag hos de selskapene som har en omfattende bruk av leiekontrakter. Hovedgrunnen til at IFRS 16 er omfattende å innføre er den store mengden data og informasjon som må samles inn ved balanseføring av leieavtalene.

Et intervju med en regnskapsfører bekrefter også dette ved at de har fått flere henvendelser fra foretak som trenger hjelp med endringene medført av IFRS 16. To av foretakene i undersøkelsen oppgir at de benytter systemet «House of Control» for innsamling og oversikt over ulike kontrakter og at dette har forenklet denne prosessen. House of Control selv opplyser om at veldig mange av de som benytter deres verktøy for IFRS 16 har spart tid ved å bruke dette. House of Control har redusert utfordringen med IFRS 16 for flere foretak, men det er fortsatt en tidkrevende prosess for mange å finne oversikt over alle kontraktene sine (House of Control, u.d.) (Mahutova, 2017).

4.7 Bonus

Bonus er også nevnt som en av de største utfordringene ved endring av regnskapsstandard hos et av foretakene i undersøkelsen. Tidfesting av bonus er forskjellig fra IFRS til GRS. Etter IFRS må bonus som nevnt tidligere ha sannsynlighetsovervekt og være juridisk forpliktet for å kunne avsettes løpende. Etter GRS følger man forsiktighetsprinsippet og må avsette løpende. Et foretak opplyser om at dette har vært problematisk ved fastsettelse av bonus fordi beslutningene må tas før kostnadene kan innregnes. Dette foretaket opplevde behandlingen av bonus som en modningsfase for ledelsen ettersom de måtte bli vant med at beslutninger må tas før kostnaden kan innregnes.

4.8 Opplæring av ansatte

Sellhorn og Gornik-Tomaszewski (2006) fant at de største utfordringene ved en implementering av IFRS var opplæring av de ansatte. I store konsern foregår gjerne overgangen til IFRS for hele konsernet på samme tid og det er gjerne en egen avdeling som tar seg av kunnskapen knyttet til IFRS. De fleste foretak i undersøkelsen opplyser om at de ansatte ikke har god kunnskap om IFRS generelt. Likevel har de ikke brukt mye ressurser på opplæring. Flere foretak opplyser at de ansatte har brukt egenopplæring og allerede tilgjengelige ressurser i foretaket. Mindre foretak har i stor grad fått hjelp av revisor eller eksterne rådgivere (*revisor*). Et foretak har rapportert om begrenset kompetanse på IFRS, og at denne ble økt via kurs og innleid ekspertkompetanse. For et annet foretak var det prøving og feiling, «learning by doing», som fungerte som opplæring. Hos andre foregikk opplæringen internt gjennom veiledning, diskusjon og kunnskapsoverføring internt i konsernet. Et annet foretak som er del av et konsern, fortalte om mye kunnskap om IFRS ellers i konsernet.

Ettersom de store konsernene har kunnskap om IFRS og forenklet IFRS i konsernet har de ikke foretakene i undersøkelsen opplevd opplæring som noen stor utfordring. De bruker noe ekstra tid for å lære opp ansatte i datterselskapene, men mye av denne opplæringen ville forekommet løpende uavhengig av regnskapsstandard. Et foretak som er intervjuet som er del av et konsern forteller at de har generell oppdatering av kompetanse på regnskapsområdet i et 'global shared service senter' og at oppdateringene uansett skjer løpende lokalt, men at de ikke har spesielt fokus på forenklet IFRS.

Foretakene i undersøkelsen har fått spørsmål om estimat knyttet til hva de har brukt på opplæring av ansatte i forhold til overgangen til IFRS og forenklet IFRS. De som har gjort seg opp anslag på bruk av ressurser på opplæring opplyser om et timeantall på opplæring som varierer fra 20 – 125 timer. Flere av disse foretakene er ikke del av et større konsern. Et foretak som ikke var del av et konsern, opplyser å ha benyttet seg av IFRS-skolen tilbudt av de fire store som har tatt mellom 100-150 timer (*foretak*). Selv om noen av foretakene ikke opplyser om store kostnader i forbindelse med opplæring, vil det være noen alternativkostnader ved at de ansatte kunne brukt tiden de bruker på kurs på annet arbeid. Foretakene argumenterer for at de uansett måtte brukt ressurser på løpende oppdatering, men det må antas at implementering i en helt ny standard er noe mer krevende enn oppdatering på en regnskapsstandard de allerede har kunnskap om. Noen utfordringer i forbindelse med opplæring må derfor medregnes (Regnskapsstandardstyret, 2015).

4.9 Ingen store utfordringer

Undersøkelsen i seg selv baserer seg på å undersøke hvilke utfordringer de ulike foretakene opplevde ved overgang til IFRS og forenklet IFRS. Dette fører til at selv om en del av foretakene ikke opplevde overgangen som særlig avansert, har de fortalt om hva som likevel opplevdes som de største utfordringene. Flere av foretakene i undersøkelsen oppgir at overgangen til forenklet IFRS ikke har vært særlig krevende. Ettersom forenklet IFRS tar utgangspunkt i IFRS med notekrav i hovedsak etter GRS, unngår foretakene som velger forenklet IFRS de høye notekravene etter IFRS. Et foretak i maritim bransje utdypet at de opplevde få forskjeller mellom GRS og forenklet IFRS i maritim bransje, slik at en overgang fra GRS til IFRS var enkel. Foretaket i engrosbransjen fant heller ikke overgangen til IFRS særlig krevende.

Foretakene som har gjennomført overgangen til IFRS eller forenklet IFRS i undersøkelsen er generelt positivt innstilte til merarbeidet endringene fører med seg ettersom de opplever at i det lange løp vil det medføre flere fordeler enn ulemper. For flere er det ikke et alternativ å fortsette med GRS, og i de fleste tilfeller skyldes den største delen av kostnadene ved en konvertering til IFRS selve overgangen, etterfulgt av noe økning i årlige kostnader. Et av foretakene i undersøkelsen fortalte at de valgte å fokusere på hva de ikke trengte å gjøre med å velge implementering av forenklet IFRS kontra IFRS. På denne måten flyttet de fokuset bort fra kostnaden med overgangen fra GRS til forenklet IFRS og brukte heller energien på de positive besparelsene ved å ikke velge IFRS. For dette selskapet var en fusjon med utenlandsk medeier årsaken til overgangen til forenklet IFRS, og de så ikke på det som noe alternativ å bli værende på GRS. Selskapet hadde få eiere slik at den informasjonen som mangler ved å velge forenklet IFRS i stedet for IFRS, enkelt kan hentes ut om aksjonærene skulle ønske dette.

4.10 Avslutning

I dette delkapittelet har vi undersøkt hvilke utfordringer som har vært størst ved overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS for foretakene som ble intervjuet. De fleste foretakene oppgir at økte notekrav er den største utfordringen ved overgangen og medfører flest kostnader. Flere foretak har også oppgitt utfordringer med IFRS 16 og IFRS 9 som utfordrende ved overgangen. IFRS 15 og bonuser har også blitt oppgitt som noen av de største utfordringene. Opplæring av ansatte har ikke krevd store ressurser av foretak som er del av et konsern, ettersom de får hjelp fra andre avdelinger i konsernet eller revisor. Foretak som ikke er del av et konsern, har opplevd større kostnader og tidsbruk i forbindelse med opplæring. Selv om flere foretak opplyser om utfordringer ved implementering av IFRS og forenklet IFRS, ser det ikke ut til at overgangen har vært spesielt utfordrende for mange av dem. I neste kapittel skal denne informasjonen brukes som et vurderingselement i forhold til hvilke utfordringer som forventes ved en implementering av IFRS for SMEs.

5. Fra GRS til IFRS for SMEs

Vi har i denne utredningen intervjuet regnskapsførere, revisorer, akademikere, fagpersoner og foretak og benyttet dokumentanalyse for å se på forventede utfordringer ved implementering av en ny regnskapsstandard. Vi vil også benytte analysen om overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS for å se på utfordringene ved å endre regnskapsstandard. Dette skyldes at IFRS, forenklet IFRS og IFRS for SMEs alle bygger på det samme grunnlaget, IFRS. Innledningsvis oppga vi økte notekrav, virkelig verdi, omstilling til nytt rammeverk og en motstand mot endring som forventede utfordringer. Formålet med dette kapitlet er å finne svar på hvilke utfordringer som forventes ved å endre regnskapsstandard til IFRS for SMEs gjennom å svare på delproblemstilling to: *Hva forventes å være de største utfordringene ved å implementere IFRS for SMEs i Norge for regnskapsbrukere, regnskapsprodusenter, akademikere, standardsetter og samfunnet ellers?*

5.1 Regnskapsbrukere

Regnskapsbrukerne til regnskap utarbeidet etter IFRS for SMEs er som nevnt tidligere primært långivere, kreditorer og andre som har behov for informasjon om kontantstrømmer, likviditet og soliditet (IFRS, 2017). Sekundære regnskapsbrukere kan være kunder, ansatte, ledelse, presse, meglere, juridiske långivere, handelsorganisasjoner, eiere, styre, forskere, myndigheter og andre interessenter. Regnskapsbrukeres nytte av regnskapet er relevant å se på for å vurdere hvorvidt IFRS for SMEs gir regnskapsbrukerne et godt beslutningsgrunnlag for sine beslutninger. Et regnskap som ikke gir brukerne et godt beslutningsgrunnlag vil være en utfordring ettersom nytteverdien av regnskapet vil bli lav (Hansen et al., 2014, ss. 26-32).

Kvifte (2014, ss. 44-49) argumenterer for at Norge ikke vil ha stor innflytelse på utarbeidelsen av IFRS for SMEs og at det kan diskuteres om gode arenaer for diskusjon og debatt vil være tilstrekkelig. Bakgrunnen for argumentet er at flere tidligere forslag fra Norge har blitt nedstemt³. Kvifte understreker videre viktigheten av at formålet bak de ulike standardene må settes fokus på. Ulike størrelser av foretak på tvers av landegrenser gjør at formålet med IFRS for SMEs kan være komplisert. En relativt liten butikk i Norge kan ha helt andre brukere av sitt regnskap, enn en liten butikk av nasjonal skala i Frankrike. At IFRS for SMEs ikke er

³ Et eksempel er forslaget fra Norge om å ikke ha løpende resultatføring av mer- og mindreinntekt ved overgangen til IFRS i 2005, som senere ble endret i 2013 for å tilpasse kanadiske selskapers overgang til IFRS (Regulatory Deferral Accounts, juni 2013, hentet fra Kvifte 2014)

tilpasset norske foretak kan medføre problemer for de norske regnskapsbrukerne ved at regnskapet ikke inneholder den informasjonen de har behov for.

Ettersom foretak som rapporterer etter GRS i dag er små- og mellomstore foretak, vil ikke foretakene ha like mange brukere som de store børsnoterte foretakene av allmenn interesse. Det kreves derfor mindre opplæring for brukere av regnskapene til de små- og mellomstore foretakene enn de store allmenninteresseforetakene. Flere av brukerne vil være revisorer, ansatte, økonomiavdelingen, banker osv. som uansett vil måtte få opplæring i den nye standarden ved innføring av denne. Ved en implementering av IFRS for SMEs vil kunnskapene om denne standarden øke hos de relevante brukerne slik at utfordringene for regnskapsbrukerne direkte, ikke vil være av betydning (Johansen & Ågedal, 2019).

Kvifte (2010) er usikker på om det å øke kostnadene for regnskapsprodusenter og næringslivet egentlig kan forsvares siden nytteverdien for regnskapsbrukerne ikke øker tilsvarende, om noe i det hele tatt. Det understrekes det at det er nødvendig med en enighet om hvem som er målgruppen av standarden og hva som vil øke informasjonsgrunnlaget til brukerne. IASB referer til at IFRS for SMEs skal gjelde for alle ikke- børsnoterte foretak. Dette betyr regelrett at alt i fra mikroforetak til ikke- børsnoterte foretak av økende kompleksitet er innenfor standarden (Røsok, 2017, ss. 29-37). IFRS for SMEs generelt kan bli problematisk om ikke brukerne har riktig innsyn og forståelse i forhold til hva som forventes for å kunne bruke standarden (Kvifte, 2014, ss. 44-49).

Relevansen og påliteligheten av den nye regnskapsstandarden vil kunne påvirke tiden kreditorer og andre brukere må bruke på omarbeidelse av regnskapet for å finne grunnlag for den beslutningen de skal ta. I IFRS-regnskapet, der investor regnes som en av primærbrukerne av regnskapet, argumenteres det for at virkelig verdi i balansen øker regnskapets relevans. Dette gjelder i hovedsak for investoren som ønsker å vite hva aksjene i selskapet er verdt på ulike tidspunkt (Kinserdal, 2015, ss. 22-31). Ettersom investor ikke er utpekt som en av de viktigste brukerne av regnskap avlagt etter IFRS for SMEs, vil ikke dette argumentet være like holdbart for brukere av IFRS for SMEs-regnskapet.

Etter IFRS er ikke forskning og utvikling, egenutviklet goodwill eller egne varemerker tillatt å balanseføre. Dette gjør at verddivurderingen av store selskaper som Amazon, Facebook eller store varemerker utelater store verdier i regnskapet. Børsverdien til disse store selskapene og

vurderinger investorer foretar, baserer seg ikke bare på balanseførte verdier rett og slett fordi disse i slike tilfeller ikke er tilstrekkelig eller pålitelige nok (Kinserdal, 2018). Gjennomsnittlig er bare 13% av S&P 500-selskapene sin børsverdi i 2015 basert på informasjon som er reflektert i regnskapene (Ocean Tomo, hentet fra, Kinserdal, 2018). Dette fører til at det stilles spørsmål om vurdereringen av regnskapsinformasjon er informativt. Hvordan har det seg at så viktig informasjon, eller så store verdier ikke er lov til å rapportere i regnskapet?

Kinserdal (2018) argumenterer for at alle verdier burde bli målt til virkelig verdi i regnskapet, også de som ikke er tillatt etter IFRS. Muligheten for måling til virkelig verdi av alle verdier i regnskapet er ikke mulig fordi virkelig verdi ikke alltid er lett tilgjengelig og det ligger betydelige måleproblemer i å estimere virkelig verdi (Stenheim, 2008). IFRS for SMEs tillater mer bruk av virkelig verdi enn IFRS, da det blir sett på som en forenkling at standarden inneholder færre tillatte målemetoder. Unntaket for bruk av virkelig verdi er «undue cost or effort», noe som i praksis er lite brukt. Dette fører til at verdiene i regnskapet kan reflektere de underliggende verdiene i selskapet enda bedre ved en implementering av IFRS for SMEs enn IFRS og gjøre regnskapet enda mer informativt for regnskapsbrukerne.

En studie gjennomført av Johansen og Ågedal (2019) konkluderte med at implementeringen av IFRS for SMEs ikke vil øke brukernytten sammenlignet med dagens regulering. Dette argumenteres for på bakgrunn av at IFRS for SMEs ikke er tilpasset norsk selskapsstruktur- og industri og ikke inneholder de alminnelige prinsippene som er viktig for brukerne av regnskapene til øvrige foretak i Norge. Selv om økt bruk av virkelig verdi er hevdet og gi regnskapet økt relevans, viser studiet at gjeldende regulering kan gi et riktigere bilde av foretakenes økonomiske inntekt enn hva IFRS for SMEs vil føre til.

Samlet sett ser IFRS for SMEs ut til å gi et bedre grunnlag for sammenligning av regnskap enn IFRS på grunn av færre valgmuligheter ved IFRS for SMEs. Det er flere argumenter for og mot bruk av virkelig verdi, men virkelig verdi ser ikke ut til å være like viktig for brukerne av IFRS for SMEs som for brukerne av IFRS. Studiet til Johansen og Ågedal (2019) viser at de potensielle brukerne av IFRS for SMEs er fornøyde med dagens gjeldende regelverk og at dette gir regnskapsbrukerne den informasjonen de har behov for.

5.2 Regnskapsprodusenter

Regnskapsprodusentene er ansvarlig for utarbeidelsen av regnskapet og vil derfor bli direkte påvirket dersom det blir innført en ny regnskapsstandard. Baksaas (2010) hevder at GRS tradisjonelt har forsøkt å minimere kostnadene for regnskapsprodusentene, mens IFRS og IFRS for SMEs har brukernes nytte i sentrum. Dette tyder på at regnskapsprodusentene må ta mer hensyn til informasjonen gitt til brukerne ved utarbeidelse av regnskap etter IFRS for SMEs enn etter GRS. Fokuset vil ikke lenger bli å gjøre arbeidet for regnskapsprodusentene billigst mulig, men gjøre arbeidet som er nødvendig for at brukerne skal få den informasjonen de ønsker.

IFRS for SMEs hevdes å være en forenkling av IFRS (Røsok, 2016, ss. 44-48). Likevel argumenterer Kvifte (2010) for at selv om IFRS for SMEs og IASB legger vekt på at standarden er en forenkling av IFRS, er den sammenlignet med GRS ikke en forenkling i samme grad. Det å gå fra GRS til IFRS for SMEs er ikke sannsynlig at vil oppleves som en forenkling for foretak som konverterer. For norske øvrige foretak mener han det vil kreve betydelig med ressurser om IFRS for SMEs skal tas i bruk. Også den løpende rapporteringen vil kreve økt bruk av ressurser (Kvifte, 2010).

Virkelig verdi

I undersøkelsen ved overgangen til forenklet IFRS og IFRS var det få foretak som opplyste om at virkelig verdi var krevende ved overgangen. Likevel, har Kinserdal (2015, ss. 22-31) kommet frem til at prediksjon av verdier er noe foretak generelt er dårlig på. Fastsettelse av virkelig verdi er vanskelig fordi vi ofte tar utgangspunkt i dagens nivå, forlenger trender, ser etter mønstre som ikke finnes og tar utgangspunkt i at vi skal finne et eksakt tall, noe som ikke er mulig å finne fordi verdiene vil være utsatt for naturlige feilmarginer (Kinserdal, 2015, ss. 22-31). På bakgrunn av dette vil det være en del prøving og feiling ved fastsettelse av virkelig verdi i implementeringsperioden, da mange av foretakene skal ta i bruk en ny beregningsmetode som til og med ekspertene ofte bommer på.

Det balanseorienterte synet i IFRS fører til at resultatet ender opp med å bli et sted man «dumper» de endringer som utføres i balansen, noe som gir resultatet lav prediksjonsverdi. I tillegg gir ulike valg av målemetoder i IFRS mulighet til å måle tilsvarende eiendeler etter ulike målemetoder. Dette fører til ulike verdier i regnskapene som gir et dårlig

sammenligningsgrunnlag på tvers av regnskap (Kinserdal, 2018). Ettersom IFRS for SMEs har fjernet flere valg av målemetoder, vil foretak som regnskapsfører etter IFRS for SMEs måle tilsvarende eiendeler etter samme målemetode. Dette vil kunne gi et bedre sammenligningsgrunnlag i forhold til IFRS-regnskapene.

Långivere trekkes frem som en sentral brukergruppe av regnskap avlagt etter IFRS for SMEs. En studie gjennomført av Kanestrøm og Kristiansen (2018, ss. 71-77) viser imidlertid at långivere ikke ønsker å benytte virkelige verdier som direkte inndata i sine beregninger ved kredittvurderinger og baserer inndataen på historisk kost fordi den regnes som mer pålitelig. Dette tyder på at implementering av IFRS for SMEs vil medføre ekstra arbeid med omgjøring av regnskapet fra et virkelig verdi- regnskap til et historisk kost- regnskap før en kredittvurderingsprosess kan gjennomføres.

Leieavtaler

IAS 17, den tidligere standarden for leieavtaler i IFRS, som benyttes i IFRS for SMEs, har mottatt stor kritikk. Kritikken har skyldtes regnskapsføring av finansielle og operasjonelle leieavtaler der det har vært vanskelig å skille de to kategoriene og regnskapsføringen har vært svært ulik. Dette har ført til svært ulik regnskapsføring av leieavtaler som egentlig er tilnærmet like. IAS 17 førte til store forskjeller i regnskapet mellom foretak som eide og foretak som leide eiendeler og gjorde sammenligning av regnskapene vanskelig (Rosenblad & Skar, u.d.). Selv om IAS 17 har fått mye kritikk for å være en kompleks standard ved å skille mellom finansielle og operasjonelle leieavtaler, skiller også GRS mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler. Slik standardene er nå er regnskapsføringen av leieavtaler etter GRS og IFRS for SMEs relativt like. Dette kan føre til at regnskapsføring av leieavtaler ved en overgang til IFRS for SMEs blir enklere i forhold til regnskapsføring av leieavtaler etter IFRS 16.

Revisor/fagperson som har arbeidet med konvertering av regnskap fra GRS til forenklet IFRS og IFRS har opplyst om at innføringen av IFRS 16 har krevd mye arbeid: *Inntekter og leasing, tar mye tid, kanskje ikke så vanskelig, men skal du ta i bruk IFRS 16 må du gå gjennom alle virksomhetens kontrakter. Stor jobb. IFRS 16 er en driver i forhold til tidsbruk. Har ikke sett effekten av denne i full skala enda (revisor/fagperson).* På bakgrunn av dette kan det være en fordel ved overgangen fra GRS til IFRS for SMEs at de to regnskapsstandardene skiller

mellom operasjonelle og finansielle eiendeler begge to og at det ikke trengs noen gjennomgang av alle virksomhetens kontrakter slik som etter IFRS 16.

Det er mulig IFRS 16 vil bli implementert i IFRS for SMEs i fremtiden, men dette er ikke noe «The SME Implementation Group» (SMEIG) har tatt stilling til enda (Deloitte, 2019). Dette medfører at vurdering av leieavtaler etter IFRS for SMEs ikke vil bli like komplisert som ved forenklet IFRS og IFRS i første omgang. Derimot kan det forekomme endringer i standarden før den potensielt blir implementert i Norge (Sæther et al., 2010). Innføres IFRS 16 i IFRS for SMEs før Norge implementerer IFRS for SMEs, vil det føre til økt bruk av ressurser knyttet til behandlingen av leieavtaler.

Selv om IAS 17 har fått kritikk for å gi dårlig sammenlignbare regnskap og IFRS 16 har fått kritikk for mye arbeid ved implementering, mener studier gjennomført av Mesrobian, Moen og Stenheim (2018, ss. 25-34) at IFRS 16 gir bedre regnskapskvalitet enn IAS 17. De argumenterer for at flere av foretakets eiendeler og ressurser gjenspeiles i balansen i regnskapet og at sammenlignbarheten mellom regnskapene øker ved å fjerne skillet mellom operasjonelle og finansielle leieavtaler. IFRS 16 gir et bedre bilde av foretakets finansielle stilling og mer relevant informasjon for regnskapsbrukerne enn IFRS for SMEs og GRS. Ved en implementering av IFRS for SMEs kan det derfor være viktig at IFRS for SMEs er oppdatert i henhold til IFRS 16 for å gi bedre regnskapskvalitet (Mesrobian et al., 2018, ss. 25-34).

Bonuser

Behandlingen av bonuser vil bli annerledes under IFRS for SMEs. På samme måte som etter IFRS må foretak vente til de er forpliktet til å utbetale en bonus før den kan balanseføres. Dette vil føre til en omstilling i tankesettet til beslutningstakerne. Kun et av foretakene i undersøkelsen nevnte at de opplevde bonuser som en utfordring i overgangen. De uttalte at de var i en modningsfase, og at det var tankegangen som måtte endres. Dette vil man også kunne se igjen i den generelle endringen i tankegang som vil bli nødvendig ved implementering av IFRS for SMEs.

Sikringsbokføring

Sikringsbokføring blir mer komplekst ved en overgang til IFRS for SMEs. Dette skyldes at IFRS for SMEs har et mer omfattende regelverk for sikringsbokføring. Etter IFRS for SMEs må verdiendringene på sikringsinstrumentet regnskapsføres fortløpende ved kontantstrømsikring, mens man ved GRS kan utsette regnskapsføringen til det underliggende sikringsobjektet påvirker resultatregnskapet. Likevel er ikke effekten av dette i det generelle norske markedet så stor, da det er få norske foretak som benytter seg av sikringsbokføringer (Madsen, 2015, ss. 40-46). Hos energibransjen er det derimot sterkt utbredt. De strenge reglene kan føre til økt bruk av ressurser hos de foretakene som benytter seg av sikringsbokføringer (Baksaas, 2010). Sikringsbokføringer ser på bakgrunn av ovenstående ikke ut til å bli en stor utfordring for de fleste foretak ved en overgang til IFRS for SMEs.

5.3 Opplæring av ansatte

En overgang fra GRS til IFRS for SMEs forventes også å føre til økte opplæringskostnader for regnskapsprodusentene, da overgangen fra en resultatorientert til en balanseorientert standard krever endring i tenkemåte og en overgang kan ta flere år (Røsok, 2017, ss. 29-37). Arbeidsgruppen for IFRS for SMEs forventer en økning i kostnadene for regnskapsprodusenter ved en overgang til IFRS for SMEs, i hovedsak implementeringskostnader. Spesielt i starten forventer de at arbeidet vil være tidkrevende da det er en helt ny standard å sette seg inn i og systemer og modeller, både for rapportering og analyse, vil trenge tilpasning til den nye standarden. For de regnskapsprodusentene som har bred erfaring med IFRS vil det derimot ikke være like ressurskrevende i implementeringsfasen ettersom grunnlaget bak de to standardene er det samme (Regnskapsstandardstyret, 2010).

I analysen av opplæringskostnader ved overgangen til IFRS eller forenklet IFRS kom det frem at de fleste foretakene ikke har brukt store ressurser på opplæring. Dette skyldes at foretakene er del av et større konsern eller har avdelinger med kunnskap om IFRS slik at de kan få opplæring internt. I et intervju gjennomført med et regnskapskontor på Vestlandet, var det 1 av 12 ansatte som mente han hadde kjennskap til IFRS for SMEs. Han refererte da til at SME er betegnelsen på Small Medium-Sized Entities, mens den internasjonale standarden og innholdet i denne var det svært lite kunnskap om. De andre regnskapsførerne på kontoret hadde heller ikke stor innsikt i IFRS-standardene. Notat fra arbeidsgruppen del 1 antar at mange i målgruppen for IFRS for SMEs heller ikke har utstrakt kunnskap om IFRS

(Regnskapsstandardstyret, 2010). Ettersom kunnskap om IFRS for SMEs og IFRS er mindre utbredt blant foretakene i målgruppen for IFRS for SMEs, kan det forventes at opplæringskostnadene ved overgang til IFRS for SMEs vil bli høyere enn for de foretakene som ble intervjuet angående overgangen til forenklet IFRS og IFRS.

For selskap som rapporterer etter GRS i dag, vil opplæring i IFRS for SMEs internt ikke være en mulighet ettersom små- og mellomstore foretak mangler store støtteavdelinger (Aspaker et al., 2012). Betegnelsen øvrige foretak har et stort spenn i fra små foretak med få ansatte til større foretak som er del av konsern (Pacter 2007, funnet i Røsok 2017, ss.29-37). Revisor som er intervjuet i undersøkelsen har uttalt at det er: «*Gjerne mellomstore og små som trenger bistand (fagperson/revisor)*» ved konvertering til forenklet IFRS eller IFRS. Foretak som ikke er del av et konsern, må derfor forvente å bruke mer ressurser og selv stå for opplæring i IFRS for SMEs. Ved en implementering av IFRS for SMEs kan det da forventes relativt høyere opplæringskostnader enn det har vært ved forenklet IFRS og IFRS.

Revisor/fagperson i et av de fire store revisjonsfirmaene opplyser om at: *Tidsbruk på konvertering av regnskap avhenger av kompleksiteten i virksomheten, det dreier seg ikke om størrelse, men mer hva som er i balansen. En del områder som krever mer arbeid enn andre (revisor/fagperson)*. Ettersom de små- og mellomstore foretakene ofte er enklere oppbygd enn de store børsnoterte foretakene, (Aspaker et al., 2012), vil ikke de små- og mellomstore foretakene kreve like mye opplæring som foretakene som har konvertert fra GRS til IFRS og forenklet IFRS.

En god del av foretakene i Norge har ikke ressurser eller muligheter til å ha en egen regnskapsavdeling, men bruker eksterne regnskapsførere (NOU 2018:9, 2018). Dette fører til at foretakene ikke har det samme behovet for å lære opp sine egne ansatte som foretak med interne regnskapsførere. Likevel vil selve konverteringen av regnskapsstandarden være en kostnad for foretakene, da dette vil være noe de må betale regnskapsfører og eventuell revisor for å bistå med. I ettertid vil de derimot ikke ha det samme behovet for kursing om IFRS for SMEs for sine ansatte, da de ikke forholder seg til hvilken standard regnskapsfører bruker, da arbeidet med dette er satt bort til fagkyndige.

5.4 Revisorer

Arbeidsgruppen til Regnskapsstandardstyret (2015) mener det vil bli en overgangskostnad for revisorer som har arbeidet med GRS og ikke har kunnskap om IFRS ved en implementering av IFRS for SMEs. For revisorer som har arbeidet med både GRS og IFRS kan implementeringen av IFRS for SMEs føre til forenklinger ved at de kun trenger å forholde seg til et rammeverk (Regnskapsstandardstyret, 2015). En revisor vi har intervjuet antar at opplæringskostnader vil være blant de største utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs. Revisjonsselskapene vil måtte ta av de ansattes timer, slik at fakturerbare timer kan gå tapt, for å bruke tid på opplæring i IFRS for SMEs. Dette vil likevel være en engangskostnad og vedlikehold av kunnskap i ettertid forventes å være i samsvar med den kursingen som i dag gjelder GRS opplyser revisor.

Ved spørsmål om revisorene blander de ulike rapporteringssystemene som er tillatt i Norge i dag oppgir revisorene at de ikke har noen problemer med dette slik at det ikke vil bli noen utfordringer eller kostnadsøkninger her. En revisor i undersøkelsen oppgir at kostnadene ved revisjonen ikke nødvendigvis vil bli dyrere for foretak som rapporterer etter IFRS for SMEs. Revisjonskostnadene avhenger i stor grad av størrelsen og kompleksiteten på foretakene. Enkelte foretak som krever store endringer ved implementering av IFRS for SMEs vil derfor kunne få økende revisjonskostnader, men det forventes at de fleste er små- og mellomstore foretak i liten grad vil påvirkes av økte revisjonskostnader.

5.5 Standardsetter

Ansvar for utvikling og oppdatering av IFRS er lagt til IASB. NRS har likevel noe arbeid ved implementering av nye standarder i Norge. Forenklet IFRS, som er en særnorsk tilpasning, gir noe mer arbeid, men standarden er ikke oppdatert i senere tid slik at det ikke har vært noen store kostnader med denne. Det er ingen direkte kostnader ved å ha NRS som standardsettende organ, da de baserer seg på dugnadsarbeid og midler fra konferanser (Schwencke, 2017). Likevel, har NRS brukt mye tid og store ressurser på utarbeidelsen og vurdering av ny norsk regnskapsstandard som kunne hatt et alternativt bruksområde. Alternativkostnaden ved arbeidet som er nedlagt for å utrede en ny regnskapsstandard i Norge er høy. Ettersom Finansdepartementet ikke har kommet med noen uttalelse på hvordan de vil følge opp høringsutkastet fra NRS, vil ikke NRS fortsette arbeidet med ny regnskapsstandard. NRS argumenterer også med at det ikke vil være forsvarlig å fortsette arbeidet ettersom det mangler

finansielle midler både til videre utredning og til fremtidig standardsetting (Norsk RegnskapsStiftelse, 2018).

Det er nedsatt en egen gruppe for arbeidet med internasjonalisering og implementering av IFRS for SMEs: SMEIG. SMEIG har to hovedoppgaver: vurdere implementeringsspørsmål fra brukerne av standarden og vurdere hvordan disse skal behandles og gi anbefalinger til styret om spørsmål som ikke enkelt kan besvares og ved innføring av nye IFRS standarder som enda ikke er implementert i IFRS for SMEs (IFRS, u.d.). IFRS for SMEs blir ikke oppdatert løpende samtidig med IFRS. Slik standarden er nå, er det flere gamle IFRS standarder som er i bruk under IFRS for SMEs, som er erstattet innenfor IFRS.

Hvert tredje år skal det vurderes om det har kommet nye IFRS standarder som skal implementeres i IFRS for SMEs. Etter IASBs siste diskusjoner skal de vurdere implementeringen av nye IFRS- standarder omtrent 2 år etter at en standard er tatt i bruk. Et annet alternativ som er under vurdering, er å vente til et «post-implementation review» har vært foretatt før nye standarder implementeres i IFRS for SMEs. Et «post-implementation review» vil si at de skal vente til de har sett hvordan standarden fungerer i praksis. Ved neste styremøte skal IASB diskutere nærmere hvorvidt det er et behov for at IFRS for SMEs er mer sammenfallende med IFRS (Scott, 2019). Diskusjonen av IFRS 16 og den gamle standarden IAS 17 som er gjeldende i IFRS for SMEs, viser at regnskapskvaliteten kan bli dårligere dersom det mangler en oppdatering av standarden. The Australian Accounting Standards Board (AASB) (2014) finner det også problematisk at IFRS for SMEs ikke blir løpende oppdatert ved endringer i IFRS og at dette kan føre til store forskjeller mellom IFRS og IFRS for SMEs. Forskjellene kan føre til forvirring for brukere som ikke er stødige på standardene.

NHH (2015) uttrykte i sin høringsuttalelse at de finner det hensiktsmessig med en videreføring av god regnskapsskikk med justeringer og at dette vil være det beste alternativet til internasjonaliseringen for norsk regnskapsregulering. I høringsuttalelsen uttaler NHH at IFRS for SMEs vil føre til mye ekstra arbeid for det offentlige i Norge ved oversettelse, vedlikehold og veiledning av standarden. NHH uttaler at IFRS for SMEs kan være vanskelig å forstå og lite selvforklarende. GRS inneholder en ramme som er enklere å forholde seg til dersom standardene ikke direkte svarer på den regnskapsmessige problemstillingen. Dersom det mangler en regel i GRS, vil god regnskapsskikk føre til bruk av profesjonelt skjønn slik at

kvalitetskravet i regnskapet blir ivaretatt. NHH anbefaler på bakgrunn av dette en videreutvikling av GRS i stedet for IFRS for SMEs (Norges Handelshøyskole, 2015).

Dersom det ønskes eller er praktisk med tilpasninger for IFRS for SMEs i Norge kan dette være vanskelig å få til dersom IFRS for SMEs implementeres som en helhet og IASB styrer regelverket alene. Mangelen på selvstyrerett for standardsettingen vil gi større krav til oppdatering og opplæring om IASBs endringer slik at dette kan gi en større kostnad for NRS og norsk regnskapsmiljø (Regnskapsstandardstyret, 2015). Dersom standarden implementeres i sin helhet og standardsettingen kan overlates fullstendig til IASB, vil man miste muligheten til å tilpasse standarden til norsk næringsliv. Ved en tilpasning til norsk regnskapsstandard, vil ny regnskapsstandard kreve mer kontroll og oppfølging av NRS og bli en utfordring ved implementeringen.

Implementering av IFRS for SMEs vil føre til at forenklet IFRS slik den er i dag blir overflødig. Likevel, er det fortsatt mulig at forskjellene mellom forenklet IFRS og IFRS for SMEs blir av slik omfattende grad at begge formene beholdes, men at forenklet IFRS og utformingen av den slik den er i dag bør bli endret. På en annen side vil et avslag på en implementering av IFRS for SMEs lede til samme behov for forenklet IFRS som det er i dag. Det kan likevel vurderes om det er behov for å gjøre reguleringen i forenklet IFRS mer hensiktsmessig. Uansett om IFRS for SMEs innføres eller ikke vil det være behov for en oppgradering av forenklet IFRS (Regnskapsstandardstyret, 2015). Ved en implementering av IFRS for SMEs vil det potensielt bli lettere å holde denne standarden oppdatert i Norge ettersom IASB overtar arbeidet med oppdatering av standarden fra NRS (Regnskapsstandardstyret, 2015).

I første notat fra arbeidsgruppen (2010) er at av de grunnleggende argumentene for økonomisk vinning ved implementering av IFRS for SMEs at det reduserer antall regnskapsstandarder i Norge. Sannsynligheten for at norsk regnskapslov bare vil basere seg på IFRS er derimot liten da det fortsatt vurderes om NRS 8 skal beholdes slik den er (Regnskapsstandardstyret, 2015). Ved å innføre IFRS for SMEs uten å fjerne noen av de standardene man operer med i Norge i dag, vil man redusere sammenlignbarheten da det finnes for mange valgmuligheter (Røsok, 2017, ss. 29-37). For at IFRS for SMEs skal gi bedre sammenligningsgrunnlag for norske regnskap bør altså forenklet IFRS, GRS og GRS for små foretak byttes ut med IFRS for SMEs.

IFRS kan beholdes og vil ikke påvirke sammenligningsgrunnlaget for regnskapene, ettersom de to standardene har to ulike brukere: børsnoterte foretak og øvrige foretak.

5.6 Utdanning

En implementering av IFRS for SMEs i Norge vil føre til en endring i opplæring innenfor studiene i økonomi, særlig regnskap og revisjon. I dag inneholder bachelor- og masterstudier innenfor økonomi både opplæring i GRS og i IFRS. En implementering av IFRS for SMEs vil kunne endre opplæringen til å inneholde et rammeverk (Regnskapsstandardstyret, 2010). Selv om det blir undervisning i et rammeverk, vil det bli viktig å skille mellom IFRS og IFRS for SMEs slik at det fortsatt vi bli undervist i to ulike regnskapsstandarder. Disse er likevel mer like enn GRS og IFRS på grunn av et felles rammeverk slik at det forventes at opplæringen vil bli enklere (*akademikere*). Ved en implementering av IFRS for SMEs vil det også kreves nytt pensum på studiene. I Norge i dag finnes det lite litteratur om IFRS for SMEs slik at dette må produseres dersom en endring av norsk regnskapsstandard innføres (*akademikere*).

Generelt har akademikerne et annet syn på rapporteringsstandardene i Norge enn revisorer og andre som forholder seg til standardene. Som akademiker setter de seg dypere inn i hvordan standarden fungerer og hvorfor innholdet er utformet som det er. De ser gjerne lengre frem i tid og vurderer hvilke vurderinger som må gjennomføres ved bruk av standarden. Blant akademikerne er det delte meninger om IFRS for SMEs og det er uenigheter om en implementering av IFRS for SMEs vil lønne seg. Akademikerne anslår en kostnadsbesparelse ved implementeringen av IFRS for SMEs på sikt ettersom standarden bygger på det samme grunnlaget som IFRS og fører til at studenter og regnskapsførere kan forholde seg til et felles rammeverk.

5.7 Internasjonalisering

I Norge ønsker NRS en stadig tilpasning av regnskapsloven mot internasjonale regler og regnskapsloven bærer preg av dette. IASB og EU-direktivet har ikke lagt ned påbud om bruk av IFRS for SMEs, slik at en implementering av IFRS for SMEs vil være frivillig. Norge vurderer om IFRS for SMEs skal innlemmes i regnskapsloven helt eller delvis og med eller uten tilpasninger til god regnskapsskikk (Regnskapsstandardstyret, 2015). Utfordringen med argumentet for internasjonalisering og økt sammenlignbarhet ved implementering av IFRS for

SMEs er at det er uenighet om hvorvidt det er holdbart og vil gi den effekten som mange av hørings svarene ønsker (NOU 2015:10, 2015).

Regnskapslovutvalget mener Sverige er det viktigste landet for Norge å sammenligne regnskapet med ettersom Norge har flest datterforetak, utenlandske eiere og importerer og eksporterer mest fra Sverige (Regnskapsstandardstyret, 2015). Sverige har foretatt en endring av deres regnskapslov med utgangspunkt i tilpasning til IFRS for SMEs. Tilpasningene som innebærer forenklinger og unntak er så omfattende at IASB ikke anerkjenner Sverige som et land som har tillatt eller påbudt regnskapsføring etter IFRS for SMEs (IFRS, 2016). Dersom Norge innfører IFRS for SMEs med tilpasninger til norsk regnskapsstandard, kan det argumenteres for at sammenligningsgrunnlaget vil bli bedre enn ved GRS (Røsok, 2017, ss. 29-37). Likevel vil tilpasninger i både Sverige og Norge føre til at man må ha innsikt i de ulike tilpasningene i begge landene og regnskapet vil da ikke være direkte sammenlignbart.

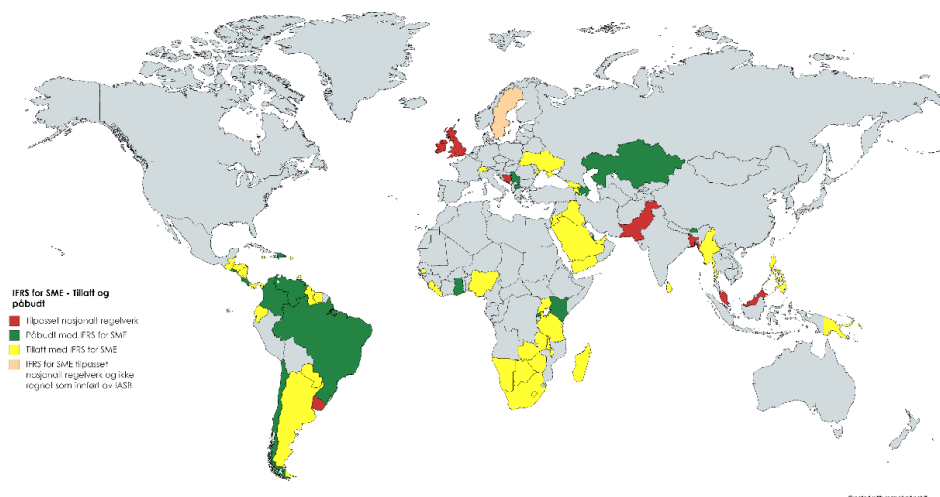
Etter Sverige regnes Tyskland, Nederland, Storbritannia, Danmark og USA som viktige sammenligningsland (Regnskapsstandardstyret, 2010). Hverken Tyskland, Nederland eller Danmark har innført eller vurderer en implementering av IFRS for SMEs. Storbritannia er så langt det eneste landet av Norges nærmeste samarbeidspartnere som ifølge IASB har innført IFRS for SMEs. På tross av dette har Røsok funnet at den britiske implementeringen av IFRS for SMEs også inneholder flere avvik fra IFRS for SMEs (Røsok, 2017, ss. 29-37). IFRS opplyser også om at Storbritannia har gjennomført flere modifikasjoner fra den opprinnelige IFRS for SMEs (IFRS, u.d.). I Storbritannia var der først et forslag om å kun tillate IFRS for SMEs slik den var og med kun løsningene som er nevnt i standarden, dette forslaget møtte stor motstand. I dag har Storbritannia valgt å implementere standarden, men med nasjonale tilpasninger. Avvikene fra IFRS for SMEs er betydelig større enn det man forventet da de først startet utarbeidelsen av den nye standarden. Likevel er det også funnet at den samsvarer med de ønsker som er gitt fra høringsinstanser (Røsok, 2016, ss. 44-48). Heller ikke for disse landene vil sammenligningsargumentet for regnskap på tvers av landegrenser være gyldig.

I USA er IFRS for SMEs tillatt, men ikke påbudt. AICPA (American Institute of Certified Public Accountants) anbefaler bruk av IFRS for SMEs som et alternativ til den omfattende United States Generally Accepted Accounting Principles (USGAAP) og IFRS. Særlig gjelder anbefalingen foretak som har utenlandsk morselskap, foretak med utenlandsk investor, foretak som er leverandør til utenlandske selskap og foretak som har en utenlandsk venturepartner for

enklere konsolidering av regnskap og økt sammenlignbarhet (AICPA, u.d.). I resten av Europa har Sveits, Ukraina, Bosnia & Hercegovina, Serbia, Makedonia, Armenia, Aserbajdsjan og Georgia innført IFRS for SMEs, samt Storbritannia og Sverige som nevnt ovenfor. Standarden er kun påbudt i Serbia, Makedonia og Aserbajdsjan. Irland har også påbud for bruk av IFRS for SMEs, men har i likhet med Storbritannia og Sverige gjennomført flere modifikasjoner slik at sammenligningsgrunnlaget er svekket. Basert på utbredelsen av IFRS for SMEs som gjort rede for ovenfor, vil ikke argumentet om sammenlignbarhet ha stor relevans da ingen av Norges nærmeste samarbeidspartnere har innført standarden.

Et foretak i undersøkelsen rapporterer at de ikke har noen internasjonale kontakter slik at det heller ikke vil være nødvendig å sammenligne regnskapsinformasjon over landegrensene. Dette forventes å gjelde flertallet av de små- og mellomstore foretakene (Johansen & Ågedal, 2019). At foretakene opplyser om at de ikke har behov for internasjonalisering av regnskapet er også i henhold til uttalelsen til Agder Energi sin kommentar til Norges Offentlige Utredninger. Agder Energi mener at Regnskapslovutvalget har lagt alt for mye vekt på internasjonalisering av norsk regnskapsstandard og at dette ikke er relevant for små- og mellomstore norske foretak (NOU 2015:10, 2015).

Norsk Kemner- og kommuneøkonomers forbund er skeptiske til en konvergering mot internasjonale regnskapsstandarder (Norsk kemner- og kommuneøkonomers forbund, u.d.). De argumenterer for at en regnskapsstandard basert på IFRS for SMEs vil være vanskeligere å forstå, og at det at få har valgt å ta i bruk IFRS eller forenklet IFRS selv om muligheten er der, er et tegn på at en implementering av standarden ikke er ønskelig. Små foretak er heller ikke kjent med terminologien i IFRS, slik at en tilvenning til standarden vil ta tid.

Figur 8- IFRS for SMEs: Tillatt og påbudt (IFRS, u.d.)

I figur 8 er en oversikt over hvilke land som har påbud om bruk av IFRS for SMEs og i hvilke land det er tillatt, men ikke påbudt. Andelen land som har påbudt bruk av IFRS for SMEs uten tilpasninger er liten. Chile, Colombia, Venezuela, Costa Rica, El Salvador, Den dominikanske republikk, Ghana, Kenya, Rwanda, Qatar, Bangladesh, Bhutan, Fiji og Kazakhstan er de landene som følger IFRS for SMEs slik den er utgitt av IASB og der det er påbudt for alle SMEs. Ingen av disse landene er Norges nærmeste handelspartnere, slik at heller ikke dette er et argument for implementering av IFRS for SMEs.

Regnskapslovutvalget (2015) mener en implementering av IFRS for SMEs vil føre til økt internasjonalisering og bidra til at regnskap blir mer sammenlignbare over landegrensene. Det å ha felles regler for regnskap kan bidra til nettopp likhet og sammenlignbarhet. Flere av høringssvarene til utkast for ny regnskapsstandard argumenterer mot at det faktisk vil gi økt sammenlignbarhet (NOU 2015:10, 2015). Et argument som likevel veier for økt sammenlignbarhet, er at IFRS for SMEs er bedre kjent i utlandet enn GRS. Derfor vil det være lettere å forstå ulikheter mellom regnskap etter IFRS og IFRS for SMEs, enn IFRS og GRS. Det er ikke særlig utbredt forskning om hva ulike land har som syn på IFRS for SMEs, og hvor relevant andre land synes den er. Mange av argumentene for at IFRS for SMEs vil virke positivt på internasjonalisering er uten særlig substans og begrunnelse. Den vil kunne føre til mer sammenlignbare regnskaper, men samtidig vil denne sammenlignbarheten være begrenset siden få av Norges nære samarbeidspartnere har tatt i bruk standarden. Videre er det svært mange norske foretak som bare operer bare og ikke vil ha noen nytte av økt internasjonalisering og internasjonal sammenlignbarhet (Røsok, 2017, ss. 29-37).

Bernhoft (2016, ss. 32-36) er kritisk til vektleggingen av argumentet om internasjonalisering. Et av hovedargumentene er at det kun er et fåtall europeiske land som i dag har tatt i bruk IFRS for SMEs. Videre argumenteres det for at kravene som er gitt i EU- direktivet, kan oppfylles ved å gjøre endringer i norsk regnskapsregulering, men fortsatt videreføre denne uten å ta utgangspunkt i IFRS for SMEs. Norske Finansanalytikerens Forening (2015) støtter også synet om at behovet for internasjonalisering ikke er like stort som forventet for de øvrige foretakene i Norge. De vektlegger at nasjonal sammenlignbarhet er viktigere enn internasjonal, da de fleste av foretakene i målgruppen operer i det norske markedet og er finansiert av norske banker og investorer. Videre er de også kritiske til at få av Norges nærmeste handelspartnere har tatt i bruk standarden.

Den Europeiske kommisjonen har valgt at medlemslandene i EU frivillig kan benytte IFRS for SMEs fordi standarden ikke er i henhold til EU-direktivene og at de ikke vil legge den økonomiske byrden en implementering av IFRS for SMEs vil føre til over på de mindre foretakene (EU, 2013). De la også til grunn at standarden er ny, og det finnes lite erfaring om konsekvensene av implementering. Det poengteres også at en full implementering av standarden ikke er i tråd med EU direktivet, da de ikke lever fullstendig opp til kravet om forenklinger som fastslås i direktivet (European Commission, 2011). At EU mener standarden er for vanskelig for små- og mellomstore foretak tyder på at foretak i Norge også vil synes standarden er krevende.

En studie av Kaya og Koch (2015) har vist at implementering av IFRS for SMEs i verden er lavest blant medlemslandene i EU. Studiet viser at de fleste som adopterer IFRS for SMEs i landet sitt, er land som ikke selv har utarbeidet sin egen regnskapsstandard (Kaya & Koch, 2015). De landene som har hatt stor suksess med implementeringen av IFRS for SMEs er i betydelig grad utviklingsland der det fra før har manglet fungerende rapporteringsstandarder for små- og mellomstore bedrifter. Kostnaden av å innføre IFRS for SMEs har derfor vært betydelig i disse landene, men det samme har også den opplevde nytten av implementeringen (Barya, 2017)(Røsok, 2017, ss. 29-37).

Blant Norges nærmeste handelspartnere har Tyskland, Sverige, Nederland, Danmark og USA egne lokale regnskapsstandarder (ICAEW, u.d.). Sverige har som nevnt tidligere innført IFRS for SMEs, men med så store tilpasninger til Svensk regnskapsstandard at IASB ikke

godkjenner implementeringen som IFRS for SMEs (IFRS, 2016). At de andre landene har lokale regnskapsstandarder vil basert på studiet av Kaya og Koch tyde på at disse landene ikke vil innføre IFRS for SMEs med det første. Dette fører til at Norge vil kunne få en utfordring ved sammenligning av regnskap ved en implementering av IFRS for SMEs i flere år fremover.

Flere av de landene som har valgt å ikke innføre IFRS for SMEs har gjort dette på grunnlag av at standarden oppleves som bebyrdende for små foretak. Dette både fordi flere av jurisdiksjonene allerede har forenklingsregler for små foretak og at de derfor ikke opplever IFRS for SMEs som en forenkling sammenlignet med de de allerede har. De finner det også problematisk at standardens navn baserer seg på små- og mellomstore bedrifter selv om store private bedrifter regelrett kan ta i bruk standarden så lenge de ikke er notert på børs. Dette fører til usikkerhet knyttet til om standarden er lønnsom å implementere for en liten mengde foretak, hvor de fleste utenforstående foretak er små eller mikro (Perera & Chand, 2015).

5.8 Få berørte foretak

Som nevnt innledningsvis vil det være rundt 10 000 foretak som vil bli berørt ved en implementering av IFRS for SMEs. Et betydelig antall øvrige foretak, 6000 av 11 000 foretak som rapporterer etter GRS, er datterselskap i IFRS-rapporterende konsern opplyser NRS. Ettersom IFRS for SMEs anses som en selvstendig standard fra IFRS og ikke tillater regnskapsføring etter IFRS, forventer Baksaas (2010) at mange av datterselskapene vil være bedre tjent med forenklet IFRS enn IFRS for SMEs. Dette skyldes at IFRS for SMEs er mer komplisert enn GRS og at IFRS for SMEs ikke kan benytte fulle IFRS-løsninger slik at konsolidering av regnskapene kan bli enklere. Antallet berørte foretak trekker i retning av at det legges ned mye arbeid for å utrede en ny regnskapsstandard som ikke vil komme mange til gode.

5.9 Avslutning

Ved implementering av IFRS for SMEs i Norge har vi sett på forventede utfordringer for regnskapsprodusenter, regnskapsbrukere, akademikere, standardsetter og samfunnet ellers. Ved implementering av IFRS for SMEs forventes det at opplæring vil bli en av de største utfordringene. Dette vil gjelde for alle de overnevnte kategoriene da det blir en ny standard å forholde seg til, men spesielt regnskapsprodusentene vil kreve mye opplæring. Utfordringene for regnskapsbrukerne vil ikke bli betydelige ettersom brukerne vil få opplæring gjennom sine

stillinger som regnskapsførere, revisorer, banker osv. For akademikere forventes den største utfordringen å bli at ny faglitteratur må produseres, da det i dette øyeblikket ikke finnes noe særlig av dette knyttet til IFRS for SMEs.

Både NRS og Finansdepartementet omtaler viktigheten av at IFRS for SMEs vil bidra til internasjonalisering. Flere høringsutkast og andre instanser omtaler internasjonaliseringen som unødvendig, da det ikke er nødvendig for de minste foretakene. At internasjonal sammenlignbarhet ikke gir de ønskede effektene, vil kunne utfordre ønsket om å oppnå dette. Også det faktum at EU ikke påbyr bruk av standarden hindrer sammenligning av regnskap mellom Norges nærmeste samarbeidspartnere. En annen utfordring er at få foretak vil bli berørt av den nye standarden slik at arbeidet og ressursene nedlagt i standarden vil være store i forhold til dette. Tap av nasjonal innflytelse på evalueringen av standarden vil være en utfordring ved implementering fordi den ikke vil være tilpasset norsk næringsliv.

6. Avslutning

6.1 Konklusjon

I denne oppgaven har vi analysert utfordringene ved å endre norsk regnskapsstandard til IFRS for SMEs. For å vurdere hvilke utfordringer som vil oppstå ved endring av regnskapsstandard har det blitt gjennomført intervjuer med regnskapsførere, revisorer, akademikere og fagpersoner, i tillegg til en dokumentanalyse. For å konkludere på hovedproblemstillingen, er det hensiktsmessig og først presentere konklusjonene på de to delproblemstillingene.

Delproblemstilling en er: *Hvilke utfordringer var de største ved overgangen fra GRS til IFRS og forenklet IFRS?* Undersøkelsen viser at de største utfordringene ved overgangen fra GRS til IFRS for foretakene i undersøkelsen i hovedsak var økte notekrav. Flere foretak oppga også at de ikke hadde hatt store utfordringer ved å bytte regnskapsstandard. Innføringen av IFRS 16, IFRS 15 og IFRS 9 har også vært utfordrende for noen av foretakene. Opplæring har vist seg og ikke være en stor utfordring fordi foretakene har hatt mulighet for opplæring innad i konsernet.

Delproblemstilling to er: *Hva forventes å bli de største utfordringene ved implementering av IFRS for SMEs i Norge for regnskapsprodusenter, regnskapsbrukere, akademikere, standardsetter og samfunnet ellers?* Regnskapsprodusentene forventes å møte på noen av de samme utfordringene som foretakene som har gjennomført en overgang til IFRS og forenklet IFRS. IFRS for SMEs har mer bruk av virkelig verdi slik at regnskapsprodusentene kan vente seg utfordringer med estimering av dette. Økt bruk av virkelig verdi i regnskapet kan også gi dårligere informasjon til brukerne av regnskapet da de er fornøyd med dagens bruk av GRS. Leieavtaler er ikke oppdatert til IFRS 16 i IFRS for SMEs, slik at denne standarden har flere likheter med GRS. Dersom IFRS 16 inkluderes i IFRS for SMEs før implementering av standarden, vil forskjellene bli større mellom GRS og IFRS for SMEs og by på flere utfordringer ved en overgang. Sikringsbokføring forventes å bli vanskeligere fordi IFRS for SMEs har et mer komplekst regelverk for måling og vurdering av sikringsinstrumenter.

Opplæring av ansatte forventes å bli en utfordring. Mange små foretak har begrenset med ressurser og mulighet til å ha egne støtteavdelinger slik som mange av foretakene som konverterte til IFRS og forenklet IFRS. Dette fører til at de må søke ekstern hjelp for å få opplæring, noe som vil bli relativt dyrere enn intern opplæring i de store konsernene. Revisorer

forventes å få en del arbeid med å hjelpe til med å konvertere regnskapene til de små- og mellomstore foretakene. Standardsetter vil miste sin mulighet til påvirkning på utarbeidelsen av standardene og utdanningen vil bli enklere ved at det blir et felles rammeverk å forholde seg til. Videre har det blitt argumentert for implementering av IFRS for SMEs for å sikre bedre sammenligning av regnskap på tvers av landegrenser. Sammenligningsargumentet viser seg å være lite holdbart og det vil fortsatt være vanskelig å sammenligne regnskap på tvers av landegrenser dersom IFRS for SMEs innføres. Det vil også være få foretak som vil bli berørt i forhold til hvor mye arbeid som blir nedlagt.

Hovedproblemstillingen i oppgaven er: *Hva vil forventes å bli de største utfordringene ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge?* Hvilke utfordringer som forventes å bli de største er vurdert ut fra en kvalitativ analyse. IFRS for SMEs vil føre med seg en helt ny regnskapsstandard som vil kreve mye opplæring av de som blir berørt. Ettersom de berørte foretakene antas å ha liten innsikt i IFRS, vil opplæringen være relativt mer tidkrevende for disse foretakene enn for foretakene som gikk over til forenklet IFRS og IFRS der det var mer kunnskap om IFRS fra tidligere.

Innledningsvis ble det redegjort for at rundt 10 000 foretak vil bli berørt av implementeringen. Dette er veldig få foretak i forhold til de over 300 000 som i dag rapporterer etter GRS. NRS har lagt ned store ressurser for å gjøre rede for standarden, slik at arbeidet som er nedlagt, vil ramme veldig få av norske foretak. De foretakene som i dag regnskapsfører etter GRS er fornøyd med innholdet i denne og det ser derfor ikke ut til å være noen grunn til å endre norsk regnskapsstandard til IFRS for SMEs. Argumentet om sammenlignbare regnskap viser seg å ikke være holdbart. Dette kan føre til utfordringer ved at standarden ikke gjør regnskapene mer sammenlignbare, noe som er det største argumentet for implementering av den internasjonale standarden.

Basert på de ovenstående konklusjonene, forventes de største utfordringene å bli dårlig sammenligning av regnskap, mye arbeid for få foretak, lite nasjonal innflytelse på standardsettingen og mye arbeid med opplæring og sette seg inn i en ny standard.

6.2 Kritikk

En kritikk av utredningen er at få respondenter svarte i undersøkelsen. I første omgang førte dette til at problemstillingen på oppgaven måtte endres fra å gjelde kostnader til utfordringer ved implementeringen av IFRS for SMEs. Respondentene i undersøkelsen hadde ingen svar på hva som kunne forventes av kostnader ved en implementering av IFRS for SMEs. Foretakene hadde heller ingen anslag på antall timer de forventet å bruke ved en overgang som kunne blitt brukt videre for å beregne kostnadene. Fagpersoner, akademikere, revisor og regnskapsførere som ble intervjuet hadde heller ingen anslag eller forslag på forventede kostnader ved IFRS for SMEs.

I andre omgang førte en dårlig respons i undersøkelsen av utfordringer ved overgangen fra GRS til forenklet IFRS og IFRS til dårlig grunnlag for generalisering. Hadde flere respondenter svart, kunne validiteten i undersøkelsen økt og undersøkelsen ville gitt en høyere reliabilitet. Ved spørsmål om hva som var de største utfordringene ved endring av regnskapsstandard svarer foretakene på hva de har opplevd som de største utfordringene. Dette vil likevel ikke bety at de foretakene som ble intervjuet i undersøkelsen opplevde overgangen til forenklet IFRS eller IFRS som utfordrende. De svarer bare på hva som var mest utfordrende ved overgangen, ikke hvor utfordrende de synes den var.

Sett i etterkant av undersøkelsen, ville den blitt gjennomført noe annerledes. Det ville blitt nedsatt flere ressurser til å kontakte foretakene da e-post viste seg å gi dårlig med respons. Foretakene ville også blitt dybdeintervjuet gjennom direkte besøk for å komme enda mer i dybden på problemstillingen. Flere av foretakene i undersøkelsen som svarte negativt opplyste om at de ikke hadde noen kunnskap om utfordringene ved endring av regnskapsstandard, hverken forenklet IFRS, IFRS eller IFRS for SMEs. Foretakene opplyste også om tidsmangel og manglende ressurser for å svare på undersøkelsen. Flere av foretakene kan også ha synes undersøkelsen var uinteressant å bruke tid på.

6.3 Videre forskning

Denne utredningen har drøftet utfordringene ved en potensiell implementering av IFRS for SMEs som regnskapsstandard i Norge. Ettersom utredningen kun ser på utfordringer ved implementeringen, kunne en utredning om fordelene ved en implementering også vært spennende å utforske. Fordelene ved IFRS for SMEs er ikke utredet til sitt fulle potensiale og

kunne gitt et mer nyansert bilde på implementering av standarden. Antall foretak som blir berørt av en implementering mangler oppdaterte tall. Tallene i utredningen er utdatert og mye kan ha forandret seg frem til i dag. En kost- nytte analyse på dette området er heller ikke utført, noe som kunne blitt forsket videre på.

Før det er skikkelige rutiner på hvordan standarden skal holdes «up to date» er det vanskelig å si noe om det lønner seg å implementere den eller ikke. IFRS for SMEs er fortsatt en relativt ny standard der det ikke er fastsatt nøyaktig hvordan IASB ønsker å behandle den og potensielle endringer eller uoverensstemmelser med IFRS. Det er mange fordeler ved å ta i bruk IFRS for SMEs, men det er også en høy risiko for at den ikke vil være godt nok oppdatert. Skal man gå fra en standard som ikke er oppdatert over til den neste? Det bør derfor gjøres en grundigere vurdering av om IFRS for SMEs vil være den beste løsningen for norsk regnskapsregulering.

Det finnes både positive og negative sider ved en implementering av IFRS for SMEs i Norge. Muligens er det mangelen på harmoni mellom USGAAP og IFRS som skremmer finansdepartementet fra å godkjenne at man tar utgangspunkt i IFRS for SMEs ved utarbeidelse av ny standard i Norge. Før noe gjøres bør det legges mer vekt på brukernytte og fremtidsvurderinger. Hvordan kan norsk regnskapsregulering endres på en måte som skaper en internasjonalt forståelig standard og som stemmer overens med EUs direktiv angående regnskapsrapportering og som på samme tid gir økt nytte til de øvrige foretakene i Norge?

Fra 1. januar 2020 blir det obligatorisk for foretak å ta i bruk Standard Audit File – Tax (SAF-T) (EY, u.d.). Dette er et standardformat for regnskapsrapportering i Norge som inneholder kontospesifikasjoner der det settes krav til bruk av en standardisert kontoplan og MVA-koder. I første omgang skal SAF-T benyttes til gjennomføring av kontroller. Skattemyndighetene har som ambisjon at den etter hvert skal kunne erstatte løpende rapporteringer. SAF-T påvirker hvordan virksomheter kommuniserer og samarbeider med skattemyndighetene (Deloitte, u.d.). Fører denne standarden til at NRS og regnskapsstandardstyret har hatt feil fokus på regnskap og rapporteringssystemet i Norge? Spesielt med hensyn til revisjon og regnskapsrapportering. SAF-T åpner for en automatisering av utveksling av regnskapsinformasjon og rapporteringer knyttet til dette. Kanskje vil det utarbeides en nyere og mer teknologisk regnskapsstandard i fremtiden som kan være en fordel å forske på før en eventuell implementering av IFRS for SMEs.

7. Litteraturliste

Agder Energi. (2018). *Årsrapport 2018*. Hentet fra 22.11.2019:

<https://www.ae.no/globalassets/finansielle-rapporter/2019/agder-energi-arsrapport-2018.pdf>

AICPA. (u.d.). *International Financial Reporting Standard for Small- and Medium-Sized Entities: Questions and Answers*. Hentet fra ifrs.com, 16.10.2019:

https://www.ifrs.com/overview/IFRS_SMES/IFRS_SMES_FAQ.html#q10

Andersen, E., & Anfinsen, O. (2018, September). *Før og etter IFRS 9*. Hentet fra pwc.com, 09.12.19: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/ifrs/ifrs9-en-undersokelse-av-norske-banker.pdf>

Aspaker, E., Flåtten, S., Gundersen, G., Halleraker, Ø., & Sanner, J. (2012, Mai 3.).

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner, Svein Flåtten, Gunnar Gundersen, Elisabeth Aspaker, Øyvind Halleraker og Lars Myraune om en ny giv for små- og mellomstore bedrifter. Hentet fra Stortinget.no, 16.12.19: <https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2011-2012/dok8-201112-110/?lvl=0>

Baksaas, K. (2010, August). *Bør Norge innføre IFRS for SME*. Hentet fra Magma, 13.09.2019: <https://www.magma.no/bor-norge-innfore-ifrs-sme>

Baksaas, K., & Kulset, E. M. (2017, Januar). *Transaksjonsprinsippet: Regnskapsføring når aktører handler med seg selv*. Hentet fra Magma, s.46-63, 13.09.2019: <https://www.magma.no/transaksjonsprinsippet-regnskapsforing-nar-aktorer-handler-med-seg-selv>

Baksaas, K., & Stenheim, T. (2017, Januar). *Resultat- eller balanseorienterte*. Hentet fra Magma, s. 12-13, 18.12.2019: <https://www.magma.no/resultat-eller-balanseorienterte-regnskaper>

Baksaas, K., & Stenheim, T. (2019, Januar). *Regnskap i endring*. Hentet fra Magma, s.24-25, 18.09.2019: <https://www.magma.no/regnskap-i-endring>

- Barya, H. (2017). *The Implementation of IFRS for SMEs in*. Hentet fra Afghan Economic Society, 10.12.2019: <http://www.afghaneconomicsociety.org/images/pdf/Barya.pdf>
- Bernhoft, A.-C. (2016, Januar). *Forslag til ny regnskapslov*. Hentet fra Magma, s. 32-36, 13.09.2019: <https://www.magma.no/forslag-til-ny-regnskapslov>
- Bernhoft, A.-C., & Mjanger, S. (2015, Mars). *Forenklet IFRS i 2014 - Enkelt i praksis?* Hentet fra Revisjon og regnskap, s. 20-22, 06.12.2019: <https://www.revregn.no/asset/pdf/2015/3-20-2.pdf>
- Bhat, A. (u.d.). *Exploratory research: Definition, methods, types and examples*. Hentet fra 06.11.2019: <https://www.questionpro.com/blog/exploratory-research/>
- Bohušová, H. (2011, Januar). *The implementation of the IFRS for SME in the EU*. Hentet fra ResearchGate, 10.12.2019: https://www.researchgate.net/publication/270702885_The_implementation_of_the_IFRS_for_sme_in_the_Eu
- Bohušová, H., & Blašková, V. (2011, November). *In what ways are countries which have already adopted IFRS for SMEs different*. Hentet fra ACTA UNIVERSITATIS AGRICULTURAE ET SILVICULTURAE MENDELIANAE BRUNENSIS, 10.12.2019: https://acta.mendelu.cz/media/pdf/actaun_2012060020037.pdf
- Brandt, J., Tømmta, T., Lillebostad, G., & Moen, S. (2015, November). *Forenklet IFRS, Hva, hvem og hvordan*. Hentet fra Pwc 18.09.2019: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/ifrs/forenklet-ifrs-hva-hvem-og-hvordan.pdf>
- Dahlum, S. (2015, Mai 12.). *Strukturert intervju*. Hentet fra snl.no, 03.12.2019: https://snl.no/strukturert_intervju
- De George, E., Ferguson, C., & Spear, N. (2012, August). *How much does IFRS cost? IFRS adoption and audit fees*. Hentet fra 21.10.2019: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2276960
- De nasjonale forskningsetiske komiteene . (2010, Januar 15.). *Veiledning for forskningsetisk og vitenskapelig vurdering av kvalitative forskningsprosjekt innen medisin og helsefag*. Hentet fra De nasjonale forskningsetiske komiteene, 04.12.2019:

<https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/5-Forskerrollen/>

De nasjonale forskningsetiske komiteene. (2016, Mai 31.). *Generelle forskningsetiske retningslinjer*. Hentet fra De nasjonale forskningsetiske komiteene, 04.12.2019: <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Generelle-forskningsetiske-retningslinjer/>

Deloitte. (2019, Mai 15.). *Approach to the 2019 comprehensive review of the IFRS for SMEs Standard (Agenda Paper 30A)*. Hentet fra [iasplus.com](https://www.iasplus.com), 20.11.2019: <https://www.iasplus.com/en/meeting-notes/iasb/2019/may/review-of-the-ifrs-for-smes>

Deloitte. (u.d.). *Hva er IFRS*. Hentet fra [Deloitte.com](https://www2.deloitte.com), 06.12.2019: <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/hva-er-ifrs.html>

Deloitte. (u.d.). *IFRS for Small and Medium-Sized Entities (IFRS for SMEs)*. Hentet fra [iasplus.com](https://www.iasplus.com), 22.11.2019: <https://www.iasplus.com/en/standards/other/ifrs-for-smes>

Deloitte. (u.d.). *Impairment of assets*. Hentet fra [iasplus.com](https://www.iasplus.com), 08.11.2019: <https://www.iasplus.com/en/standards/ias/ias36>

Deloitte. (u.d.). *Ny IFRS inntektsføringsstandard fra januar 2017*. Hentet fra [deloitte.com](https://www2.deloitte.com), 07.12.2019: <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/ny-ifrs-inntektsforingsstandard-fra-januar-2017.html>

Deloitte. (u.d.). *SAF-T: Begynnelsen på en ny tidsalder for regnskap, skatt, avgift og kontroll*. Hentet fra [deloitte.com](https://www2.deloitte.com), 13.12.19: <https://www2.deloitte.com/no/no/pages/audit/articles/saf-t-en-ny-tidsalder-for-regnskap-skatt-avgift-og-kontroll.html>

Dudovskiy, J. (2018, Januar). *Causal Research (Explanatory research)*. Hentet fra 06.11.2019: <https://research-methodology.net/causal-research/>

Dudovskiy, J. (u.d.). *Snowball sampling*. Hentet fra [reasearch-methodology.com](https://research-methodology.com), 03.12.2019: <https://research-methodology.net/sampling-in-primary-data-collection/snowball-sampling/>

- Ebogbue, C. (2016, Januar). *Issues and Challenges in the Adoption of IFRS for SMEs in Nigeria*. Hentet fra The School of Postgraduate Studies, Department of Accounting, University of Lagos:
https://www.academia.edu/34147569/Issues_and_Challenges_in_the_Adoption_of_IFRS_for_SMEs_in_Nigeria.docx
- Ekberg, E. (2018, November 19.). *Forskrift 21.01.08 nr. 57 om forenklet anvendelse av internasjonale regnskapsstandarder (forskrift om forenklet IFRS)*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 20.11.2019: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/wp-content/uploads/2018/11/Endring-forenklet-IFRS.pdf>
- Endringslov til regnskapsloven mv. (2004). *Europaparlaments- og rådsdirektiv om årsregnskaper, konsernregnskaper og tilhørende rapporter for visse typer foretak*. Hentet fra LOV-2004-12-10-81: <https://lovdata.no/LTI/lov/2004-12-10-81>
- EU. (2013, Juni 06). *EUR -Lex*. Hentet fra (direktiv 2013/34/EU), hentet 24.09.2019: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>
- European Commission. (2011, Oktober 25.). *Proposal for a directive of the european parliament and of the council on the annual financial statements, consolidated financial statements and related reports*. Hentet fra eur-lex.europa.eu, 13.12.19: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0684:FIN:EN:PDF>
- EY. (2015, Juni). *Hva er IFRS for SMES og hvilke endringer vil vi se?* Hentet fra ey.com, 13.09.2019: <https://www.ey.com/no/no/services/assurance/act-ey-regnskapsnyheter-juni-2015-hva-er-ifrs-for-smes-og-hvilke-endringer-vil-vi--se->
- EY. (u.d.). *SAF-T Standard Audit File Tax*. Hentet fra ey.no, 13.12.19: <https://www.ey.com/no/no/services/ey-saf-t>
- Fardal, A. (2007, Mars). *IFRS og norske regnskapsregler*. Hentet fra Magma, 18.12.19: <https://www.magma.no/ifrs-og-norske-regnskapsregler>
- Fardal, A. (2008, Mars). *Regnskapsføring av virksomhetssammenslutninger etter IFRS*. Hentet fra Magma, 11.12.19: <https://www.magma.no/regnskapsfoering-av-virksomhetssammenslutninger-etter-ifrs>

- Finansdepartementet. (2016). *Regnskapslovens bestemmelser om årsberetning mv.* Hentet fra NOU 2016: 11: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2016-11/id2505926/sec13>
- Finansnæringens Fellesorganisasjon. (2011, September). *Adgang til å føre obligasjoner til amortisert kost i livsforsikring.* Hentet fra Finans Norge, 10.12.2019: <https://www.finansnorge.no/politikk/aktuelle-brev/aktuelle-fno-brev-2011/Adgang-til-a-fore-obligasjoner-til-amortisert-kost-i-livsforsikring/>
- Godtland Consulting. (2017, August 13.). *REGNSKAPSTEORI DEL 4: INNREGNING OG MÅLING.* Hentet fra godtlandconsulting.no, 09.12.19: <http://godtlandconsulting.no/2017/08/13/regnskapsteori-del-4-innregning-maling-og-presentasjon/>
- Grønmo, S. (2015). *Samfunnsvitenskapelige metoder (2. utg.).* Bergen: Fagbokforlaget.
- Gu, F., & Baruch, L. (2016). I *The end of accounting and the path forward for investors and managers* (s. 288). John Wiley & Sons.
- Haaland, G. (2019, Mars). *Agder Energi - over- eller underskudd?* Hentet fra Fædrelandsvennen, 09.12.2019: <https://www.fvn.no/mening/kronikk/i/yvk4XJ/agder-energi-over-eller-underskudd>
- Hansen, P., Kvifte, S., & Oppi, N. (2014, Januar). *Undervurderer regnskapsprodusentene betydningen av årsregnskapsrapporteringen?* Hentet fra Magma, s. 26-32, 16.12.19: <https://www.magma.no/undervurderer-regnskapsprodusentene-betydningen-av-arsregnskapsrapporteringen>
- Hanstad, P. (2018, Januar). *Regnskapsreguleringen i Norge.* Hentet fra Magma, s. 47-51, 13.09.2019: <https://www.magma.no/regnskapsreguleringen-i-norge>
- Hellevik, O. (2016, Juni). *Lave svarprosenter fører ikke nødvendigvis til skjeve resultater.* Hentet fra Forskning.no, 16.12.2019: <https://forskning.no/statistikk-innvandring-kronikk/kronikk-lave-svarprosenter-forer-ikke-nodvendigvis-til-skjeve-resultater/1167716>

- Hoffmann, T. (2013, September 22.). *Hva kan vi bruke kvalitativ forskning til?* Hentet fra forskning.no, 03.12.2019: <https://forskning.no/sosiologi/hva-kan-vi-bruke-kvalitativ-forskning-til/610839>
- House of Control. (u.d.). *DET ER MANGE «IFRS-SMIL» DER UTE, SIER IFRS-ANSVARLIG I HOC*. Hentet fra houseofcontrol.no: <https://www.houseofcontrol.no/2018/10/29/det-er-mange-ifrs-smil-der-ute-sier-ifrs-ansvarlig-i-hoc/>
- Hove, B., & Avlesen-Østli, E. (2014). *Høringsutkast til norsk regnskapsstandard for øvrige foretak*. Hentet fra Revisjon og regnskap, 09.12.2019: <https://www.revregn.no/i/2014/4/revisjon-04-14-999>
- IASB. (2015). *IFRS for SMEs*. Hentet fra Ifrs.org, 06.12.2019: http://eifrs.ifrs.org/eifrs/sme/en/IFRS%20for%20SMEs_Standard_2015.pdf
- ICAEW. (u.d.). *Local GAAP and GAAP comparisons*. Hentet fra icaew.com, 05.12.2019: <https://www.icaew.com/library/subject-gateways/accounting-standards/local-gaap-and-gaap-comparisons>
- IFRS. (2009). *Development of the Standard in 2009*. Hentet fra ifrs.org, 25.09.2019: <https://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-for-the-ifrs-for-smes/2009-development/>
- IFRS. (2015, Oktober). *Module 11—Basic Financial Instruments*. Hentet fra ifrs.org, 11.12.19: <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/smes/module-11.pdf>
- IFRS. (2015, Oktober). *Module 12—Other Financial Instrument Issues*. Hentet fra ifrs.org, 11.12.19: <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/smes/module-12.pdf>
- IFRS. (2015, Oktober). *Module 19—Business Combinations and Goodwill*. Hentet fra ifrs.org, 11.12.19: <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/smes/module-19.pdf>

- IFRS. (2015, Oktober). *Module 20—Leases*. Hentet fra ifrs.org, 11.12.19:
<https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/smes/module-20.pdf>
- IFRS. (2015, Oktober). *Module 23—Revenue*. Hentet fra ifrs.org: <https://cdn.ifrs.org/-/media/feature/supporting-implementation/smes/module-23.pdf>
- IFRS. (2016, Juli 18). *Use of IFRS standards by jurisdiction - Sweden*. Hentet fra IFRS.org, 22.11.2019: <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/sweden/#application>
- IFRS. (2017). *IFRS for SMES*. Hentet fra ifrs.org, 13.09.2019: <https://www.ifrs.org/issued-standards/ifrs-for-smes/>
- IFRS. (2018, Mars). *Conceptual Framework for Financial Reporting*. Hentet fra ifrs.org, 10.12.19: <https://www.ifrs.org/-/media/project/conceptual-framework/fact-sheet-project-summary-and-feedback-statement/conceptual-framework-project-summary.pdf>
- IFRS. (u.d.). *About the SME implementation group*. Hentet fra IFRS.org, 22.11.2019: <https://www.ifrs.org/groups/sme-implementation-group/#about>
- IFRS. (u.d.). *List of IFRS Standards*. Hentet fra ifrs.org, 10.12.19: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/>
- IFRS. (n.d.). *Who we are*. Hentet fra ifrs.org, 23.10.2019: <https://www.ifrs.org/about-us/who-we-are/>
- IFRS. (u.d.). *Who uses IFRS standards?* Hentet fra IFRS, 19.09.2019: <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/use-of-ifrs-standards-by-jurisdiction/#1>
- Jacobsen, D. (1998, Januar). *Motstand mot forandring eller 10 gode grunner til at du ikke klarer å endre en organisasjon*. Hentet fra Magma, 14.11.2019: <https://www.magma.no/motstand-mot-forandring-eller-10-gode-grunner-til-at-du-ikke-klar-aa-endre-en-organisasjon>
- Jacobsen, D. I. (2015). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode 3. utgave*. Oslo: Cappelen Damm.

- Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode 5.utg.* Oslo: Abstrakt Forlag.
- Johansen, H., & Ågedal, K. (2019). *Internasjonal regnskapslovgivning og nasjonal tilpasning i Norge.* Universitet i Agder.
- Johnsen, A., & Kvaal, E. (2007). *Regnskapsloven. Kommentarer til lov av 17. juli 1998 nr 56 om årsregnskap m.v.* Oslo: Cappelen akademisk forlag.
- Kanestrøm, A., & Kristiansen, K. (2018, Januar). *Brukernytte ved virkelig verdi-måling.* Hentet fra Magma, s.71-77, 16.12.19: <https://www.magma.no/brukernytte-ved-virkelig-verdi-maling>
- Kaya, D., & Koch, M. (2015, April 21.). *Countries' Adoption of IFRS for SMEs.* Hentet fra ifac.org, 05.12.2019: <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/business-reporting/discussion/research-insights-study-countries-adoption-ifrs-smes>
- Kinserdal, F. (2015, Januar). *Når virkelig verdi er så vanskelig å beregne, er det da overhodet relevant i regnskapet?* Hentet fra Magma, s. 22-31, 08.12.2019: <https://www.magma.no/nar-virkelig-verdi-er-sa-vanskelig-a-beregne-er-det-da-overhodet-relevant-i-regnskapet>
- Kinserdal, F. (2018, Juli). *Nye og bedre nøkkeltall i regnskapsanalysen.* Hentet fra Revisjon og regnskap, 04.12.2019: <https://www.revregn.no/i/2018/7/revregn-650>
- Knudsen, O., & FN-sambandet. (2019, April). *Forente nasjoner.* Hentet fra snl.no, 04.12.2019: https://snl.no/FN_-_Forente_nasjoner
- KPMG. (2017, Januar). *IFRS 9 - Den nye nedskrivingsmodellen for utlån i banker.* Hentet fra kpmg.no, 08.12.2019: <https://home.kpmg/no/nb/home/nyheter-og-innsikt/2017/01/ifrs-9-den-nye-nedskrivningsmodellen-for-utlan-i-banker.html>
- KPMG. (u.d.). *IFRS 15 - ny standard for inntektsføring påvirker alle.* Hentet fra kpmg.no, 07.12.2019: <https://home.kpmg/no/nb/home/tjenester/revisjon-og-bekreftelser/regnskapsradgivning-accounting-advisory/ifrs/ifrs-15.html>
- Kunnskapsdepartementet. (2018, November 15.). *Etikk i forskningen.* Hentet fra regjeringen.no, 04.12.2019:

<https://www.regjeringen.no/no/tema/forskning/innsiktsartikler/etikk-i-forskningen/id2000710/>

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju 3.utg.* Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

Kvifte, S. (2009). *IFRS for "øvrige foretak"*. Hentet fra Revisjon og regnskap, s. 22-23, 10.12.2019: <https://www.revregn.no/asset/pdf/2009/7-22-3.pdf>

Kvifte, S. (2010). *IFRS for SME: et dårlig alternativ for norsk næringsliv*. Hentet fra Revisjon og regnskap, 10.12.2019: <https://www.revregn.no/i/2010/3/rr03-2010-v01-22>

Kvifte, S. (2014, Januar). *Kritisk blick på IFRS - misforståelser og utfordringer*. Hentet fra Magma, s 44-49, hentet 24.09.2019: <https://www.magma.no/kritisk-blick-pa-ifrs-misforstaelser-og-utfordringer>

Lem, C. H. (2014, Januar). *Skjebnetid i regnskapsverden*. Hentet fra Magma, s.10-11, 13.09.2019: <https://www.magma.no/skjebnetid-iregnskapsverden>

Lem, C. H. (2019, Januar). *Revisjonsbransjen må skape tillit på nye arenaer*. Hentet fra Magma, s. 6-7, 13.09.2019: <https://www.magma.no/revisjonsbransjen-ma-skape-tillit-pa-nye-arenaer>

Madsen, R. (2015, Januar). *Ny IFRS for finansielle instrumenter*. Hentet fra Magma, s. 40-46, 06.11.19: <https://www.magma.no/ny-ifrs-for-finansielle-instrumenter>

Mahutova, S. (2017, April). *IFRS 16 Implementation challenges*. Hentet fra ifrsbox.com, 09.12.19: <https://www.ifrsbox.com/ifrs-16-implementation-challenges/>

Manda, D. C., & Rudzani, Z. (2016, Februar). An assessment of the challenges of adopting and implementing IFRS for SMEs in South Afrika. *Problems and Perspectives in Management, Volume 14*.

Marcellan, M. (u.d.). *A guide through IFRS for Small and Medium-sized Entities (SMEs)*. Hentet fra rsm.no, 15.10.2019: https://rsmus.com/pdf/guide_through_ifrs.pdf

Mazrui, N. (2019, Juli 4.). *The IFRS for SMEs – a chance for Tanzanian entities to benefit from simpler reporting*. Hentet fra RSM, 15.10.2019:

<https://www.rsm.global/tanzania/insights/assurance-updates/ifrs-smes-chance-tanzanian-entities-benefit-simpler-reporting>

Meinich, P., & Sirnes, E. (2019, November 18.). *Derivat- finans*. Hentet fra Store norske leksikon, 10.12.19: https://snl.no/derivat_-_finans

Mesrobian, H., Moen, K., & Stenheim, T. (2018, Januar). *Effekter av ny leasingstandard IFRS 16 for børsnoterte foretak i Norge*. Hentet fra Magma, s. 25-34, 15.11.2019:

<https://www.magma.no/effekter-av-ny-leasingstandard-ifrs-16-for-borsnoterte-foretak-i-norge>

Middleton, F. (2019, Juli 3.). *Reliability vs. validity: what's the difference?* Hentet fra scribbr.com, 06.11.2019: <https://www.scribbr.com/methodology/reliability-vs-validity/>

Moen, S. (2015, November). *Forenklet IFRS - Hva, hvem og hvordan*. Hentet fra PWC, 03.12.19: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/forenklet-ifrs-hva-hvem-hvordan.html>

Moen, S., & Melle, F. (2007, Juni). *God regnskapsskikk for ikke-børsnoterte foretak i Norge i fremtiden*. Hentet fra Magma, 20.11.2019: <https://www.magma.no/god-regnskapsskikk-for-ikke-boersnoterte-foretak-i-norge-i-fremtiden>

Munyaradzi, N. (2016, Mai). *Challenges Faced by SMEs When Adopting IFRS for SMEs*. Hentet fra Scribd.com, 11.12.2019:

<https://www.scribd.com/document/340095292/Challenges-Faced-by-SMEs-When-Adopting-IFRS-for-SMEs-M-nematiere>

Norges Handelshøyskole. (2015). *Høringsuttalelse fra NHH - Regnskapslovutvalgets utredning om ny lov*. Bergen: Desember.

Norsk kemner-og kommuneøkonomers forbund. (u.d.). *Ny regnskaps lov - går vi i riktig retning?* Hentet fra Nkkf.no: <https://nkkf.no/ny-regnskapslov-gar-vi-i-riktig-retning/>

- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018, November). *Forenklet IFRS*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 03.12.19: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/forenklet-ifrs/>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018, Februar). *NRS 8, God regnskapsskikk for små foretak*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 10.11.2019: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/wp-content/uploads/2018/03/2018-02-NRS-8-God-regnskapsskikk-for-sm%C3%A5-foretak-2018.pdf>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2018, April 27.). *Regnskapsstiftelsen gjenopptar ikke arbeidet med ny regnskapsstandard*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 20.11.2019: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/regnskapsstiftelsen-gjenopptar-ikke-arbeidet-med-ny-regnskapsstandard/>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (u.d.). *Avvikling av Bokføringsstandardstyret*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 18.12.19: <https://www.regnskapsstiftelsen.no/avvikling-av-bokforingsstandardstyret/>
- Norsk Regnskapsstiftelse. (u.d.). *Om oss*. Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 23.10.2019: <http://www.regnskapsstiftelsen.no/om-nrs/>
- Norske Finansanalytikerens Forening. (2015, Desember). *Høringssvar - NOU 2015:10 Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra 09.12.2019: file:///C:/Users/stine/Downloads/NFF_H%C3%B8ringsuttalelse_NOU_2015-10_Lov_om_regnskapsplikt.pdf
- NOU 2015:10. (2015). *Lov om regnskapsplikt*. Hentet fra Finansdepartementet: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2015-10/id2425387/sec11?is=true&q=>
- NOU 2018:9. (2018). *Regnskapsførerloven- Forslag til ny lov om regnskapsførere*. Hentet fra regjeringen.no, 16.12.19: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2018-9/id2602796/sec3>
- Næringslivets Hovedorganisasjon. (u.d.). *Fakta om små og mellomstore bedrifter (SMB)*. Hentet fra nho.no, 22.11.2019: <https://www.nho.no/tema/sma-og-mellomstore-bedrifter/artikler/sma-og-mellomstore-bedrifter-smb/>

- Oslo Børs. (2019, Februar 26.). *Fakta og nøkkeltall januar 2019*. Hentet fra Oslo Børs, 13.11.2019: <https://www.oslobors.no/Oslo-Boers/Statistikk/Fakta-og-noekkeltall/2019-Fakta-og-noekkeltall-januar-2019>
- Perera, D., & Chand, P. (2015, Juni). *Issues in the adoption of international financial reporting standards (IFRS) for small and medium-sized enterprises (SMES)*. Hentet fra *Advances in Accounting*, s.165-178, 13.12.2019: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0882611015000139?via%3Dihub#s0060>
- Pettersen, L. I. (2009, Januar). *Fortsatt drift-forutsetningen*. Hentet fra *Revisjon og regnskap*, s. 21-25, 13.09.2019: <https://www.revregn.no/asset/pdf/2009/1-21-5.pdf>
- Prop. 160 L. (2016-2017). *Endringer i regnskapsloven mv. (forenklinger)*. *Finansdepartementet*. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-160-l-20162017/id2557889/sec1>.
- Prosent. (u.d.). *Hva er et børsnotert selskap*. Hentet fra prosent.no, 16.12.19: <https://www.prosent.no/okonomi/hva-er-et-borsnotert-selskap/>
- PWC. (2016, April). *Ny IFRS-standard for regnskapsføring av leieavtaler Endelig er standarden klar, er du?* Hentet fra pwc.no, 15.11.2019: <https://www.pwc.no/no/publikasjoner/ifrs/regnskapsforing-av-leieavtaler.pdf>
- PWC. (2017, November). *Implementering av IFRS 9 og IFRS 16 - Aktuelle regnskapsspørsmål*. Hentet fra Finansnorge, 18.12.2019: <https://www.finansnorge.no/contentassets/a6962fc06250470cb7bf70b81caa0f98/finans-norge-ifrs-9-og-16-08112017.pdf>
- PWC. (2019, Januar). *Forenklet IFRS i 2018-regnskapet*. Hentet fra Pwc.no, 09.12.2019: <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/forenklet-ifrs-i-2018-regnskapet.html>
- Ramanna, K. (2013, Mars). *Why "fair value" is the rule*. *Harward Business Review*.
- Regjeringen. (u.d.). *Konsolidert regnskapsdirektiv*. Hentet fra Regjeringen.no, 13.12.2019: <https://www.regjeringen.no/no/sub/eos-notatbasen/notatene/2012/apr/konsolidert-regnskapsdirektiv/id2433376/>

Regnskap Norge. (u.d.). *IFRS i norske årsregnskap*. Hentet fra 18.11.19:

<https://www.regnskapnorge.no/akademiet/kurs/Kursoversikt/20161105>

Regnskapslovutvalget . (2015, Desember). *Høringsuttalelse - Regnskapslovutvalgets utredning om ny lov om*. Hentet fra

<https://www.finansnorge.no/contentassets/d8d8385866654faab0ed6c71d513aada/regnskapslovutvalgets-utredning-om-ny-lov-om-regnskapsplikt.pdf>

Regnskapsstandardstyret. (2010, Juni). *IFRS for SMEs, notat fra arbeidsgruppens del 1*.

Hentet fra Norsk RegnskapsStiftelse, 16.10.2019:

<https://wpstatic.idium.no/www.regnskapsstiftelsen.no/2015/06/IFRS-SME-rapport-del-1.pdf>

Regnskapsstandardstyret. (2015, Juni). *IFRS for SME rapport del 2*. Hentet fra Norsk

RegnskapsStiftelse, 13.09.2019:

<https://wpstatic.idium.no/www.regnskapsstiftelsen.no/2015/06/IFRS-SME-rapport-del-2.pdf>

Revisjon AS. (2010-2019). *Regnskapsloven kapittel 4: grunnleggende regnskapsprinsipper*.

Hentet fra Revisjon.no, 13.09.2019: http://www.revisjon.no/spesielle_tema_regnskap

Revisjon AS. (2010-2019). *Spesielle tema: regnskap*. Hentet fra revisjon.no, 15.09.2019:

http://www.revisjon.no/spesielle_tema_regnskap

Revisorforeningen. (2019, Oktober). *Oppdatering av reglene om forenklet IFRS*. Hentet fra Revisorforeningen, 14.11.2019:

<https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/forenklet-ifrs2/>

Rosenblad, S., & Skar, K. (u.d.). *IASB har endelig vedtatt IFRS 16 leieavtaler*. Hentet fra deloitte.no, 16.12.19:

<https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/no/Documents/audit/IASB-har-vedtatt-ny-IFRS-16-om-leieavtaler.pdf>

Rskl. (1999). *Lov om årsregnskap mv*. Hentet fra LOV-2018-12-20-114, 18.09.2019:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56>

- Røsok, K. (2016, Januar). *IFRS for SMES*. Hentet fra Magma, s. 44-48, 13.09.2019: <https://www.magma.no/ifrs-for-smes>
- Røsok, K. (2017, Januar). *Vil ny regnskapslov gi internasjonalt sammenlignbare regnskap?* Hentet fra Magma, s. 29-37, 16.10.2019: <https://www.magma.no/vil-ny-regnskapslov-gi-internasjonalt-sammenlignbare-regnskaper1>
- Salen, T., & Tronstad, C. (2017, September 22.). *IFRS 9 - Finansielle instrumenter*. Hentet fra RSM, 08.12.19: <https://www.rsm.global/norway/nb/news/ifrs-9-finansielle-instrumenter>
- Sambla. (u.d.). *Kort om amortisering*. Hentet fra sambla.no, 10.12.19: <https://www.sambla.no/sambla-forklarer/amortisering/>
- Sander, K. (2019, September 15.). *Deskriptivt design*. Hentet fra studie.no, 06.11.2019: <https://studie.no/deskriptivt-design/>
- Sander, K. (2019, September 19.). *Ikke- sannsynlighetsutvalg*. Hentet fra studie.no, 04.12.2019: <https://studie.no/ikke-sannsynlighetsutvalg/>
- Sander, K. (2019, September 15.). *Kausalt design*. Hentet fra studie.no, 02.12.2019: <https://studie.no/kausalt-design/>
- Sander, K. (2019, August 30.). *Sannsynlighetsutvalg*. Hentet fra studie.no, 06.12.2019: <https://studie.no/sannsynlighetsutvalg/>
- Saunders, M., Lewis, P., & Thornhill, A. (2016). *Research methods for business students (7th ed.)*. Harlow, Essex, England: Pearson Education Limited.
- Schwencke, H. (2017, Juni 29.). *Regjeringens forslag til ny regnskapslov opprettholder særnorsk standard. Sats heller på et internasjonalt spor, utfordrer Hans Robert Schwencke*. Hentet fra bi.no, 08.12.2019: <https://www.bi.no/forskning/business-review/articles/2017/06/sarnorsk-eller-internasjonalt-regnskapsspor/>
- Scott, D. (2019, August). *August 2019 IFRS for SMEs Update*. Hentet fra ifrs.org, 20.11.2019: <https://www.ifrs.org/supporting-implementation/supporting-materials-for-the-ifrs-for-smes/ifrs-for-smes/august-2019-ifrs-for-smes-update/#3>

- Sellhorn, T., & Gornik-Tomaszewski, S. (2006, Oktober). *Implications of the "IAS Regulation" for Research Into the International Differences in Accounting Systems*. Hentet fra European Accounting Review, 13.12.19:
https://www.researchgate.net/publication/227613686_Implications_of_the_IAS_Regulation_for_Research_Into_the_International_Differences_in_Accounting_Systems
- Skullerud, H. F. (2019, Januar 25). *581 956 virksomheter i Norge*. Hentet fra SSB, 27.09.2019: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/artikler-og-publikasjoner/581-956-virksomheter-i-norge>
- Statistisk sentralbyrå. (2019, Januar). *Virksomheter*. Hentet fra Statistisksentralbyrå, 04.12.2019: <https://www.ssb.no/virksomheter-foretak-og-regnskap/statistikker/bedrifter/aar>
- Stenheim, T. (2008, Februar). *Virkelig verdi - et utfordrende måleattributt*. Hentet fra Magma, 10.12.19: <https://www.magma.no/virkelig-verdi-et-utfordrende-maaleattributt>
- Stenheim, T. (2009, Oktober). *Regnskapsmessig behandling av goodwill*. Hentet fra Magma, 10.12.2019: <https://www.magma.no/regnskapsmessig-behandling-av-goodwill>
- Stenheim, T., & Madsen, D. (2016, Januar). *God regnskapsskikk erstattes med rettslig bindende regnskapsstandarder*. Hentet fra Magma, s.39-41, 13.09.2019:
<https://www.magma.no/god-regnskapsskikk-erstattes-med-rettslig-bindende-regnskapsstandarder>
- Sæther, H. K., Tystad, R., Haakanes, S., & Hove, B. T. (2010, Januar). *IFRS for SME - del I: Forskjellene fra GRS*. Hentet fra Revisjon og regnskap, s. 17-25, 23.10.2019:
<https://www.revregn.no/asset/pdf/2010/1-17-25.pdf>
- The Australian Accounting Standards Board. (2014, Mars). *AASB believes the IFRS for SMEs should be updated in line with full IFRSs*. Hentet fra iasplus.com, 12.12.2019:
<https://www.iasplus.com/en/news/2014/03/aasb-ifs-smes>
- The Institute of Chartered Accountants in England and Wales. (u.d.). *IFRS for SME: Who can use it? How does it differ from full IFRSs?* Hentet fra The Institute of Chartered Accountants in England and Wales, 10.12.2019:

<https://www.icaew.com/technical/financial-reporting/ifrs/ifrs-for-smes-who-can-use-it-how-does-it-differ-from-full-ifrss>

Visma. (2019). *Regnskapsprinsipper*. Hentet fra Visma, 15.09.2019:

<https://www.visma.no/eaccounting/regnskapsordbok/r/regnskapsprinsipper/>

Vphl. (2007). *Lov om verdipapirhandel*. Hentet fra LOV-2019-06-21-41, 18.09.2019:

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2007-06-29-75?q=verdipapirhandelloven>

Willig, C. (2001). *Introducing qualitative research in psychology: Adventures in theory and method*. Buckingham, Philadelphia: Open University Press.

8. Vedlegg 1: Intervjuguide

Revisor

- Hvor mange revisorer kan GRS?
- Hvor mange revisorer kan IFRS?
- Tror du personlig det er nødvendig å innføre IFRS for SMEs i Norge eller vil det være enklere å fortsette med GRS?
- Hva mener du personlig burde gjøres for å oppdatere regnskapsloven?
- Hva er de største utfordringene ved konvertering av regnskap til IFRS/forenklet IFRS?
- Hvordan endrer revisjonskostnadene seg om et foretak konverterer fra GRS til IFRS/forenklet IFRS? Utdyp gjerne for hver av dem.
- Hva er antallet økte timer brukt på revisjonen etter konvertering fra GRS til IFRS/forenklet IFRS?
- Hvor mye øker antall timer rett etter overgangen og fortsetter denne økningen eller stabiliserer den seg etter hvert?
- Hva estimerer dere som forskjellen i revisjonskostnader mellom et foretak som rapporterer etter GRS og IFRS/forenklet IFRS?
- Varierer dette fra bransje eller størrelse på foretakene?
- Blander du ofte mellom GRS og IFRS dersom du reviderer regnskap etter begge regnskapsstandardene?

Så noen spørsmål ved en eventuell implementering av IFRS for SMEs:

- Vil dere ha behov for mye opplæring på kontoret dersom IFRS for SMEs blir innført?
- Hvilke områder innenfor IFRS for SMEs blir mest utfordrende?
- Blir det vanskelig å tilpasse IFRS for SMEs til norsk regnskapslovgivning?
- Hva forventer du blir den største utfordringen/kostnaden ved implementering av IFRS for SMEs?
- Hvor mange timer tror dere at dere kommer til å bruke på opplæring om IFRS for SMEs blir implementert i sin helhet?
- Og hvor mange flere timer tror dere at dere vil bruke på revisjon av regnskap ført etter IFRS for SMEs enn GRS?

- Tror dere at flere foretak vil trenge hjelp ved en konvertering til IFRS for SMEs enn til forenklet IFRS/IFRS ettersom de store foretakene ofte har interne ressurser til opplæring og implementeringen?
- Hvis dere skulle tilbudt kurs i implementering/konvertering til IFRS for SMEs, hvor mye ville dette kostet for et gjennomsnittlig norsk foretak?
- Tror dere at foretak vil kunne spare kostnader på en implementering av IFRS for SMEs? For eksempel i form av enklere konsolidering av regnskap osv. (er dette aktuelt for de små foretakene?)

Regnskapsfører

- Har ansatte hos dere kunnskap om IFRS/forenklet IFRS?
- Har ansatte hos dere kunnskap om IFRS for SMEs?
- Hvor mange timer benytter dere på konvertering av et regnskap fra for eksempel GRS til IFRS eller GRS til forenklet IFRS?
- Hvorvidt varierer antall timer benyttet på konverteringen fra bransje eller størrelsen på foretakene. Har dere et timeanslag for ulike bransjer eller ulike størrelser på foretakene?
- Øker antall timer/kostnader i ettertid av konverteringen fra GRS til IFRS/forenklet IFRS eventuelt med hvor mye?
- Hvor mange timer tror dere eventuelt at dere vil bruke på en konvertering fra GRS til IFRS for SMEs?

Forenklet IFRS

- Hvilket år tok dere i bruk forenklet IFRS
- Har dere interne eller eksterne regnskapsførere?
- Hvis eksterne, har dere merket en økning i kostnadene i etterkant av overgangen til forenklet IFRS? Og hva kostet det ved overgangen til forenklet IFRS?
- Hvis interne: Har dere et anslag på hvor mange timer dere har brukt på overgangen til forenklet IFRS. Både ved implementeringen og om antall timer brukt på regnskapet har økt i etterkant. Trenger ikke nøyaktig antall timer, men et anslag.
- Hva var de største utfordringene ved implementeringen (notekrav, virkelig verdi etc.)?
- Kunne de ansatte noe om IFRS fra tidligere?

- Hva har dere brukt av opplæringskostnader/kursing av ansatte for at de skal lære seg forenklet IFRS?
- Hvor mye har det kostet for ekstern hjelp/rådgivning ved overgangen?
- Er dere en del av et konsern?
- Bruker konsernet også IFRS? Hvis ikke, hva er grunnen til at dere har valgt IFRS?
- Er dere positive til endring av norsk regnskapslov?
- Har dere kunnskap om IFRS for SMEs?
- Hvilken holdning har dere til en implementering av IFRS for SMEs i Norge?

IFRS

- Hvilket år tok dere i bruk IFRS?
- Har dere interne eller eksterne regnskapsførere?
- Hvis eksterne; har dere merket en økning i kostnadene i etterkant av overgangen til IFRS? Og hva kostet det ved overgangen til IFRS?
- Hvis interne: Har dere et anslag på hvor mange timer dere har brukt på overgangen til IFRS. Både ved implementeringen og om antall timer brukt på regnskapet har økt i etterkant. Trenger ikke nøyaktig antall timer, men et anslag.
- Hva var de største utfordringene ved implementeringen (notekrav, virkelig verdi etc.)?
- Kunne de ansatte noe om IFRS fra tidligere?
- Hva har dere brukt av opplæringskostnader/kursing av ansatte for at de skal lære seg IFRS?
- Hvor mye har det kostet for ekstern hjelp/rådgivning ved overgangen?
- Er dere en del av et konsern?
- Bruker konsernet også IFRS? Hvis ikke, hva er grunnen til at dere har valgt IFRS?
- Er dere positive til endring av norsk regnskapslov?
- Har dere kunnskap om IFRS for SMEs?
- Hvilken holdning har dere til en implementering av IFRS for SMEs i Norge

GRS

- Er dere positive til endring av god regnskapsskikk i Norge?
- Rapporterer dere etter GRS eller GRS for små foretak?
- Har dere god kjennskap til IFRS (Internasjonale regnskapsstandarder)?

5 er god kjennskap, 1 er ingen kjennskap

- Har dere vurdert å endre regnskapsstandard til IFRS?
- Hvis ja, hva er grunnen til at det ikke er gjennomført?
- Har dere hørt om den internasjonale regnskapsstandarden for små- og mellomstore bedrifter, IFRS for SMEs? 5 er god kjennskap, 1= ikke hørt om
- Vil dere trenge hjelp ved konvertering fra GRS til IFRS for SMEs
- Vil dere kunne spare kostnader ved en implementering av IFRS for SMEs? Dette er særlig aktuelt dersom dere samarbeider med foretak på tvers av landegrenser eller har behov for konsolidering av regnskap som føres etter IFRS.

NRS

IFRS for SMEs:

- Hvor mange timer anslår dere at dere har brukt på utredningen av IFRS for SMEs? (både totalt og årlig)
- Hvor mange timer bruker dere årlig på vedlikehold av IFRS? Har dere mye arbeid med IFRS-standardene, for eksempel ved implementeringer av nye standarder i Norge eller ordnes det meste av IASB?
- Er det frivillig arbeid, eller lønnes det på noen måte?
- Hvor mange timer anslår dere at dere bruker årlig på vedlikehold av GRS?
- Mener dere at GRS er utdatert?
- Hvordan stiller dere dere til en fullstendig konvertering til IFRS for SMEs , er dette et reelt alternativ vi kan se for oss i Norge?
- Hvor ofte mener dere at IFRS for SMEs burde oppdateres?
- Hvordan bør IFRS for SMEs oppdateres i forhold til IFRS? IFRS oppdateres i dag sjeldnere enn IFRS for SMEs?
- Kan det bli et problem dersom IFRS og IFRS for SMEs ikke utvikler seg i samme tempo? Hvorfor?
- IFRS 16- hvordan bør den håndteres i IFRS for SMEs? er det ok å utsette implementeringen til man har sett den fullstendige effekten?
- Vil dere overlate standardsettingen til IASB eller vil dere fortsette å implementere standardene i Norge selv ved overgang til IFRS for SMEs?
- Vil dere måtte tilpasse mye av IFRS for SMEs til norsk regnskapsstandard?

- Tror dere Finanstilsynet vil bruke et økende antall timer på kontroll av foretak etter implementering av IFRS for SMEs?

IFRS:

- Har dere fått mindre å gjøre etter at IFRS ble innført i Norge? Har dette blitt overlatt i stor grad til IASB eller bruker dere mye tid på implementering i Norge?

Akademikere

- Hva vil bli de største utfordringene ved omlegging av undervisning til IFRS for SMEs være og hva vil dette koste?
- Er det mulig å innføre IFRS for SMEs fullt ut og vil dette være billigere enn en tilpasset løsning mot norske regnskapsstandarder?
- Hvor mye har NRS brukt på utredninger av ny regnskapsstandard til nå?
- Vil det bli problemer med sammenligning av regnskap ettersom få av Norges samarbeidspartnere har innført IFRS for SMEs?
- Holdninger blant akademikere?